

TRIMITAS

ŠAULIŲ SAJUNGOS DVIDEŠIMTMEČIO NUMERIS * Nr. 25

Respublikos Prezidentas Pirmasis Garbės Šaulys ANTANAS SMETONA, Vyriausias Ginkluotu Patėgų Viršininkas

TRIMITAS

LIETUVOS ŠAULIŲ IR PATRIOTINĖS VISUOMENĖS
LAIKRAŠTIS — ŽURNALAS.

Eina XX metai, kas savaitė.

Leidžia ŠAULIŲ SAJUNGA.

Redaktorius JONAS KALNĖNAS.

PRENUMERATOS KAINA Lietuvoje
metams 5 litai, pusei metų 3 litai, mėnesiui 50 centų.
Atskiras numeris — 20 ct.

Užsieniui — metams 10 litų, pusei metų 6 litai.

SKELBIMŲ KAINOS 60 ct už 1 cm². Nuolatiniais skelbė-
jams daroma nuolaidų. Už skelbimų turinį Redakcija ne-
atsako.

RANKRAŠČIUS Redakcija taiso savo nuožiūra. Nesuvertotų
rankraščių Redakcija savo lėšomis negrąžina ir nesaugo.
Už straipsnius ir nuotraukas atlygina tik susitarus.

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA

Kaunas, Laisvės alėja 20. Telefonas 22663.

Sąjungos štabo žinios ŠAULIAI IR ŠAULĖS!

Mūsų tautos ir valstybės gyvenime įvyksta įžy-
mios sukaktuvės: birželio 24 d. minime 20 metų nuo
pirmųjų Šaulių Sąjungos žingsnių.

Tuo metu mūsų tauta kovojo dėl laisvo ir ne-
priklausomo gyvenimo. Krašte virė valstybės kūri-
mo ir šalies gynimo darbas. Sąmoningieji lietuviai
skubėjo talkon nelygioje kovoje besigrumiantiems
pirmiesiems savanoriams ir partizanams.

Išorės priešų Lietuvai nestigo. Reikėjo įtempti
visas gyvasias jėgas ir žūtbūtinai kautis. Viduje ne-
buvo saugu: suko lizdus ir varė ardomąją darbą
gausingu priešų šalininkai ir įvairūs nutautėliai.
Gyventojai nerimo dėl nuolatinių plėšimų ir pavo-
jaus gyvybei.

Delsti ir laukti kieno nors pagalbos iš šalies
vilties nebuvo. Visa išganinga viltis glūdėjo tik sa-
vyje, savo tautiečiuose. Patriotinė visuomenė buvo
susirūpinusi ne tik gyventojų apsaugojimu, bet ir
iš viso Lietuvos Nepriklausomybės likimu. Jau 1919
metų pasavarij sukrušta organizuotis, ginkluotis ir
visomis galiomis remti kovojančius fronte. Kaune
ir kitose krašto vietose susidarė ginkluoti vyrų bū-
riai. Vieni ėjo partizanais į frontus, kiti budėjo už-
nugaryje.

Partizaninis judėjimas buvo pirmasis akstinas
ginkluotai visuomeninei organizacijai įkurti. Prieš
20 metų ir gimė Lietuvos Šaulio vardas. Šaulinė idė-
ja greit prigijo, ir visame krašte telkėsi jaunimas ir
vyresnio amžiaus vyrai ir moterys į šaulių būrius.

Šauliai jau iš pat pradžių buvo mūsų kariuome-
nės talkininkai ir kruvinose kautynėse dėl Tėvynės
laisvės įrodė savo veikimo reikšmę tautai ir val-
stybei.

Šaulio vardas lietuviškojon žemėn buvo įrašy-
tas kraujo ir gyvybės auka. Nemaža šaulių buvo su-
žeista ir daugelis negrižo iš kautynių lauko. Jiems
priklauso amžina garbė ir didi pagarba.

Pirmųjų šaulių pavyzdžiu pasekė tautiškai su-
sipratę lietuviai, ypač priaugančios jaunimo kartos.

Mūsų tautos priešai įvairiais būdais stengėsi
spėsti pinkles Šaulių Sąjungai pakirsti. Bet niekas
negalėjo kilniosios idėjos sulaikyti. Įvairios kliūtys
tik Sąjungą stiprino, grūdino ir ugdė šaulių atspa-
rumą.

Anuomet visi lietuviai patriotai suprato, kad
Šaulių Sąjunga tikrai Lietuvai reikalinga, suprato

ir mūsų tautos priešai, kad šaulius prašaukė Tėvynei
tarnauti pati Lietuvių Tautos Dvasia.

Iš negausingų patriotų būrelių metai po metų
Šaulių Sąjunga augo ir brendo, kas kartas įgydama
vis didesnę ir nuoširdesnę visuomenės pritaraimą,
palankumą ir dosnią paramą. Ilgainiui Šaulių Są-
junga išaugo į didžiausią Tėvynės gynėjų karinę
visuomeninę organizaciją.

To šauliai pasiekė savo kruopščiu darbu ir di-
džiu pavyzdžiu, kaip reikia savo gimtoji žemė mylė-
ti ir ginti.

Per dvidešimtį darbo metų šauliai gaivino ir
ugdė lietuviškose žemėse ir svetur gyvenančių tau-
tiečių širdyse senovinės Lietuvos didvyrių karingą-
ją dvasią ir žadino tautinę sąmonę, kėlė lietuvių sa-
vigarbą ir valstybinį susipratimą.

Per dvidešimt metų šauliai išarė amžių būvyje
užžėlusius imigdytos tautos dirvonus ir telkė aplink
savo vėliavą visus lietuvius bendrajam tautinės kul-
tūros darbui.

Pasėtoji šaulinė Tėvynės meilės sėkla davė
gausų derlių, kuris kiekvienais metais keleriopai di-
dėjo ir šiandien galime pasidžiaugti savo rūpesčių ir
nuoširdžių pastangų vaisiais.

Žvilgtterėję į praeitį ir apmąstę, kas mūsų vy-
resniųjų ir mūsų pačių padaryta, tikrai nustebinsime
milžiniška šaulinė duokle Tėvynei.

Tuo šiandien galime džiaugtis ir didžiulis.
Ypač tenka didžiulis tais šauliais, kurie tą duoklę
Tėvynei neša nuo pat Sąjungos įsikūrimo, nė vienu
metų nepraleisdami ir iš šaulinio darbo neatsitrauk-
dami. Jie patvariai dirba Sąjungos užsibrežtąjį dar-
bą ir yra ištikimi šauliniams idealams ir Šaulių Są-
jungos vėliavai. Jiems garbė ir dėkingumas, nes iš
jų ima ir ims pavyzdį jaunieji šauliai.

Visiems dirbusiems šaulių eilėse per 20-tį me-
tų ir dabar dirbantiems, visiems remiantiems Šaulių
Sąjungą mano nuoširdžiausia padėka.

Sveikindamas visus šaulių dalinių vadus, tary-
bų narius, šaulius ir šaules Šaulių Sąjungos dvide-
šimtmečio proga, kviečiu ir toliau nemažesniu ryž-
tumu ir uolumu dirbti mūsų mylimai Nepriklauso-
mai Lietuvai!

Nors šiandien, palyginti su anuo metu, kada mū-
sų Sąjunga kūrėsi, ir kitos veikimo ir gyvenimo są-
lygos, bet Tėvyne kiekvieną valandą iš mūsų gali
pareikalauti daug didesnės duoklės, nei esame ant
jos aukuro sudėję. Būkime visados ir rūpestingai
pasiruošę.

Tad budėkime, dirbkime ir ryžkimės!

Pulkininkas Pranas Saladžius

Šaulių Sąjungos vadas

ATVYKSTA PABALTIO VALSTYBIŲ ŠAULIŲ VADAI

I šaulių Sąjungos 20-čio iškilmes atvyksta Latvijos
aizsargų viršininkas gener. Prauls, jį lydi Aizsargų štabo
administracijos dalies viršininkas A. Ošė ir 5 Rygos pulko
vadas Martins Treijs; Estijos kaitselfidu viršininkas gen.
maj. Orasmaa; lydi Järva rinktinės vadas plk. Itn. K.
Prees ir sporto vadovas kpt. E. Lepp; Suomijos Suoje-
luskuntos karinio departamento virš. plk. N. V. Hersalo.

AMERIKOS LIETUVIS V. KAMINSKAS ATSIUNTĖ ŠAULIAMS GRAŽIĄ DOVANĄ

Amerikos lietuvis Katinas birželio 16 d. atvežė Šau-
lių Sąjungai iš Amerikos V. Kaminsko gražią dovaną.
Tai ant didelės ir gražios kolonos stovinti moters statu-
la, kiek primenanti Amerikos laisvės statulą. Apačioje
gražiai priderinti du lėktuvai. Dovana sidabrinė, gana di-
delė. Joje padarytas toks įrašas:

„Kaminsko trofejus, skirtas Lietuvos Šaulių Sąjungos
personalui. Pereinamasis varžybinis trofejus už nuopel-
nus aviacijos pažangai. Skyrė Dariaus ir Girėno klubo
pirmininkas Valantinas Kaminskas. New — York, 1939“.

TRIMITAS

LIETUVOS ŠAULIŲ LAIKRAŠTIS

KAUNAS, 1939 METŲ BIRŽELIO MĖN. 24 DIENA

Nr. 25 (966)

Šaulių Sąjungos aukščiausias tikslas — NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

RESPUBLIKOS PREZIDENTO PIRMOJO GARBĖS ŠAULIO ANTANO SMETONOS ŽODIS
ŠAULIŲ SĄJUNGOS DVIDEŠIMTMEČIUI

Prasidėjus žygiams dėl Lietuvos valstybės atkūrimo, pasijutome labai stokoja savų karininkų, valdininkų, mokytojų, žodžiu sakant, pasijutome stokoja tautos auklėtojų, jos gyvenimo rikiuotojų ir vadovų. Dėl tos priežasties mums tuomet atsikuriant darbas ne taip gerai sekė, kaip turėjo sektis. Šiandien, priaugus inteligentijos pajėgų, mes daugumas maža beatjaučiame tuos taip žymius trūkumus, anuomet pasireiškusius.

Kita negerovė, kamavusi mūsų negausingą šviesuomenę, kilusią iš Aušros ir Varpo gadynės, buvo lietuvių tautinis bei visuomeninis nesusipratimas, jų nemokėjimas organizuotiems dirbti, silpnas drausmės reikalo atjautimas, negebėjimas susiklausyti talkoje ką veikiant. Nors mūsų liaudis gera medžiaga valstybės gyvenimo pagrindams, tačiau neapdorota, sustingusi rusų valdymo įtakoje socialinį jausmą. Tas jausmas reikė gaivinti ir ugdyti, kad darniai ir tikslingai reikštųsi. To galima pasiekti visuomenę buriant įvairiomis organizacijomis. Bet kol saulė patekės, rasa akis išės: žmonės teko dar neauklėti, ypatingai jaunimas, statyti darban, telkti draugėn savo krašto ginti, savo kultūros dirvonų plėsti. Kokioje organizacijoje lengviausiai būtų galima derinti kultūrinis darbas, visuomeninis auklėjimas ir krašto gynimas?

Susidomėjęs šiuo klausimu, Vladas Putvinskis su savo vienaminčiais ryžos steigti tokią lietuvių organizaciją, kur patys auklėtųsi karinės tvarkos dėsniais, dirbtų tautinį kultūros darbą, mokytųsi vartoti ginklą, pasimokę stovėtų savo tėvynės sargyboje ir, prireikus, eitų talkon mūsų kariuomenei. Jo idealusis sumanymas, radęs tautoje visuotinio pritarimo, pataikė realų pagrindą. Taip 1919 m. gimė Šaulių Sąjunga Krašto Apsaugos Ministerijos globoje, paskum perėjusi tiesioginėn Kariuomenės Vado žinion.

Siemet jau 20 metų sueina tai mūsų visuomenei ir karinei organizacijai. Per tą laiką ji spėjo tankiu tinklu aptraukti visą kraštą, išaugo ne tik į plotį, bet ir į aukštį, taip kad ne vien miestuose ir miesteliuose, o ir kiekvienoje žymesnėje apylinkėje rasime šaulių, dirbančių savo platų ir sudėtingą darbą. Vieni mokosi atsiklėję rikiuotės, kiti kultūrinėmis priemonėmis žadina tautos susipratimą.

Prie senių vadovų prisideda jaunieji, atsargos karininkai ir ats. leitenantai, einą mokytojų ar šiaip tarnautojų pareigas. Taip tad šauliai tapo jungė tarp kariuomenės ir visuomenės. Jie padaugėjo ir sustiprėjo ypačiai po to, kai Sąjungos įstatymas buvo pakeistas ir jos statutas pertvarkytas. Būdama didžiulė organizacija, remiama valdžios lėšomis ir visuomenės aukomis, vadovaujama karių, jau spėjusi stipriau apsiginkluoti, ji siekia plataus, tačiau vieningo, tikslo: vykdyti lietuvių tautos vienybę, saugoti ją kultūrinėmis ir ginti karinėmis priemonėmis, jei kas kėsintųsi glėžti krašto laisvę. Jos aukščiausias tikslas — nepriklausoma Lietuva. Prieš jį turi lenktis visi.

Lietuvos Respublikos
biblioteka

Šaulių Sąjunga nelieta tačiau savyje užsida-riusi. Auklėdama ir kultūrinėdama savo narius, ruoš-dama juos tautos apsaugai, ji stengiasi savo dar-bais ir savo veiksmais ryškinti visiems nepriklausomos Lietuvos idealą, jam pajungti gyvenimo sro-ves ir to idealo linkme auklėti lietuvių asmenybę.

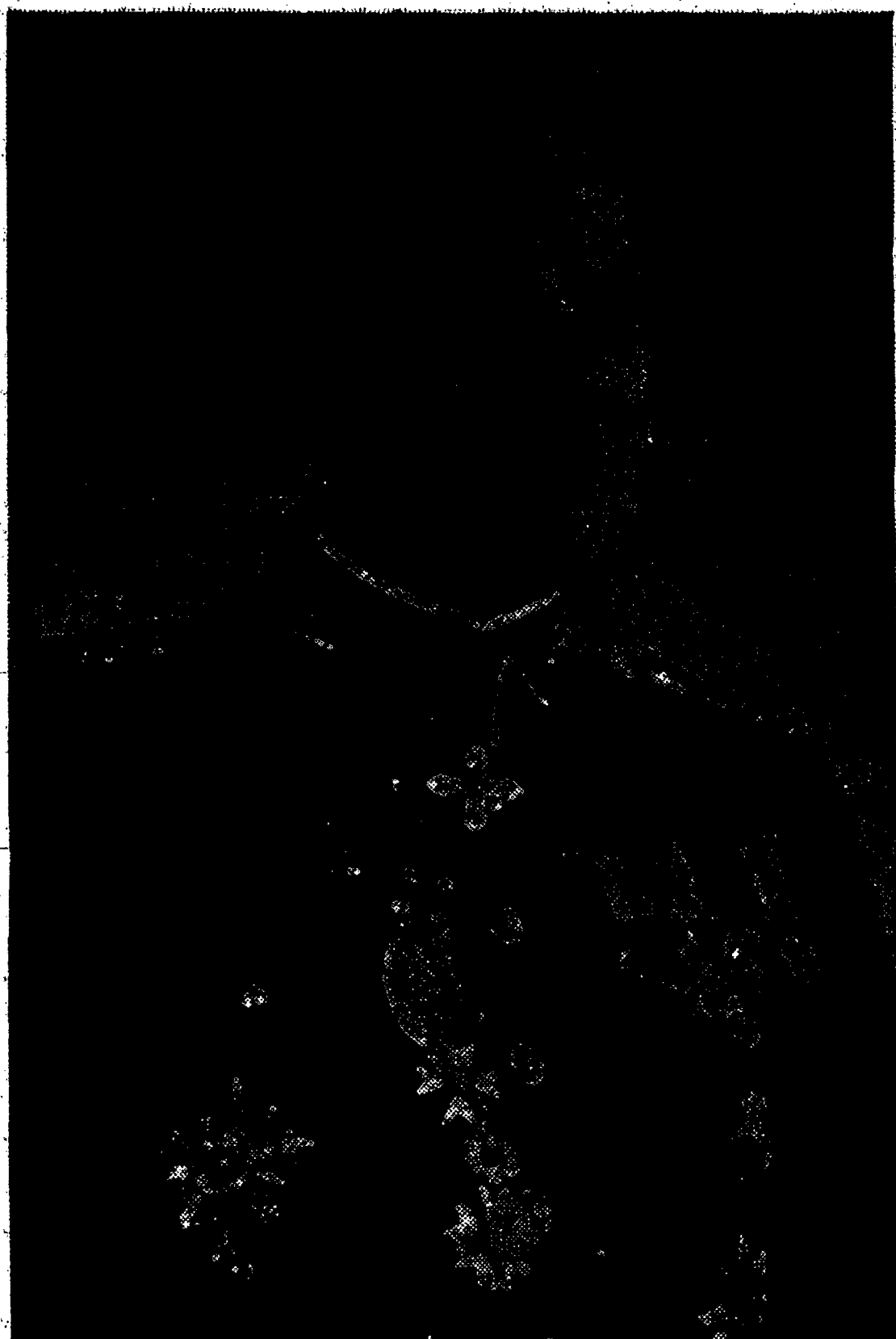
Labai platus užsimojimas, virstas kartais sun-kiai įveikiamu uždaviniu, kuris tačiau reikia įveik-ti. Vyrai ir moterys, šauliai ir šaulės, vedami savo krašto meilės, nesibaido vargo, pasitaikančio užsi-brėžtame kelyje. Juk jie visi savanoriai, savo valia, vadinasi, neverčiami apsiima eiti pareigas, saugo-jamas karinės drausmės, ir eina tas pareigas, auko-dami savo atliekamą, poilsio, laiką tėvynės labui. Juk šauliu būti nereikia vien juo likti, priešingai, šauliu būti yra suderinti jo pareigos su savo kas-dieniniu darbu, viena ir antra tinkamai atlikti. Ši mintis aiškiai pabrėžta ir Sąjungos statute. Toks turi būti pavyzdingas šaulys ar pavyzdinga šaulė.

Sliedamos į kariuomenę, Šaulių Sąjunga savo kultūrine veikla įsirepia betgi į visuomenės gyveni-mą, kadangi jos tikslas yra uždavinys sudrausminti ir padaryti tą gyvenimą tautiškai sąmoningą, išly-ginti ir suderinti jo priešybes, kad tauta, tapusi vie-ninga, galėtų atsispirti visokiems, jai grasantiems, pavojuoms.

Tokiam kilniam ir plačiam Sąjungos uždaviniui tesėti reikalinga stipri vadovybė, gerai paruošta pe-dagoginiam darbui. Jei taip, tai Sąjungai užtektų plėstis ligi tam tikros ribos, būtent, tiek, kiek neša vadovybės pajėgumas. Tiesa, statutas pageidauja, kad kiekvienas lietuvis būtų šaulys. Pageidavimo prasme tačiau nereikia raišytiškai aiškinti: viena, ne kiekvienas tinka būti šauliu, antra, ir Sąjunga ne-galėtų aprėpti visų lietuvių. Taigi statuto geidavi-mas skelbia tik šaulio uždavinį, kad jų pavyz-dinga veikla nuteiktų visus lietuvius šauliškai, kad jų būtų atjaučiamas nepriklausomas Lietuvos ide-alas, tariant, Lietuvos laisvę.

Sąjungos vadovai turi būti ypatingai prityrę auklėtojai. Kadangi Sąjunga yra ne vien karinė, bet ir visuomeninė organizacija, tai jiems tenka va-dovautis auklėjant ne vien viršine, draudžiamąja ir baudžiamąja drausme, bet ir vidine, visuomenine, pilietine, einančia ne tiek iš baimės, kiek iš sąžinės, iš savo asmens vertės.

Auklėjamos ir auklėjame kitus, bet auklėjimui nėra galo. Dažnai pasigėrime, kad mūsų tauta susi-pratusi, kad ji nebe tokia, kokia buvusi seniau, kai svetimieji ją valdė. Tai tiesa. Mūsų tautos sąmonė nūdien daug skaistesnė ir nemaža prašvitusi. Tačiau dar daug reikia dirbti, kad ji taptų pakankamai at-spari visokiems svetimiams vėjams. Juk maža būti lietuviui, jau drąsiai vadinančiam save tikru vardu. Lietuvis turi būti stiprus žmogus visais atžvilgiais: doras, narsus, ištvermingas, šviesus, sveikas ir, kas svarbiausia, darbštus, žodžiu sakant, tvirto būdo, kaip kad būdavo senovėje lietuvis karys. Ligi tokio idealo mums yra dar labai toli. Mūsų tarpe yra nema-ža žmonių, apsilėidusių savo pašaukime, negerbiančių nei savos nei svetimos nuosavybės, norinčių nedoru keliu pasipelnyti, niekais verčiančių valstybės ar tau-tos reikalus, partingumo, savanaudiškai ieškančio talkos užsienyje, nuodijančių samogonke save ir ki-tus, žiūrinčių sau naudos tik iš kitų, ypatingai iš valstybės išdo. Daug yra mūsų padermėje dar ir ki-tokių doros negalavimų. Juos gali pagydyti tvar-kingas auklėjimas. Tai ne vienų ir ne kelių metų darbas, tai ilgo laiko trūsas, tai talkos darbas.

Ats. brig. gen. JONAS ČERNIUS
Ministras pirmininkas

Pratindamies ginklu ginti savo kraštą, žadin-dami apstingomis kultūros priemonėmis tautos su-sipratimą, šauliai imasi kovoti ir su šiomis mūsų vi-suomenės ydomis. Šioje kovoje nėra jie vieni. Kad bendras žygis geriau sektųsi, Sąjungos statutas pa-taria jai derinti santyki su kitomis organizacijomis, — su organizacijomis, sakyčiau, ypatingai tomis, su kuriomis savo tikslu turi daug bendrumo ar pana-šumo.

Jau čia pat ir didžioji Šaulių Sąjungos suka-ktis, seniai laukta, ilgai ruošta. Suvažiuos, suplauks Kaunan savo didžiojon šventėn būrių būriai unifor-muotų bei ginkluotų vyrų ir tautiniais drabužiais apsilvilkusių moterų šaulių. Išgirsime juos dažnai dainuojant, matysime žaidžiant, matysime galiausiai aikštėje juos darniai gretomis žygiuojant. Ne vien žodžiais, bet ir stipria savo užuojauta, pakilusiu nuo-taika jais susidomėję pasitiksime ir pasveikinsime su linkėjimais, kad ir toliau nuoširdžiai tarnautų laisvos mūsų tėvynės idealui.

Šiąja proga malonu man pasveikinti ir Trimi-tas, rodo, jau dvidešimtį metų savo balsu žadinąs ir kviečiąs šaulių šeimą nenuilstamai dirbti tam tikslui, kurs jos aukščiausiai pasistatytas — dirbti Nepriklausomai Lietuvai.

A. Šnefona

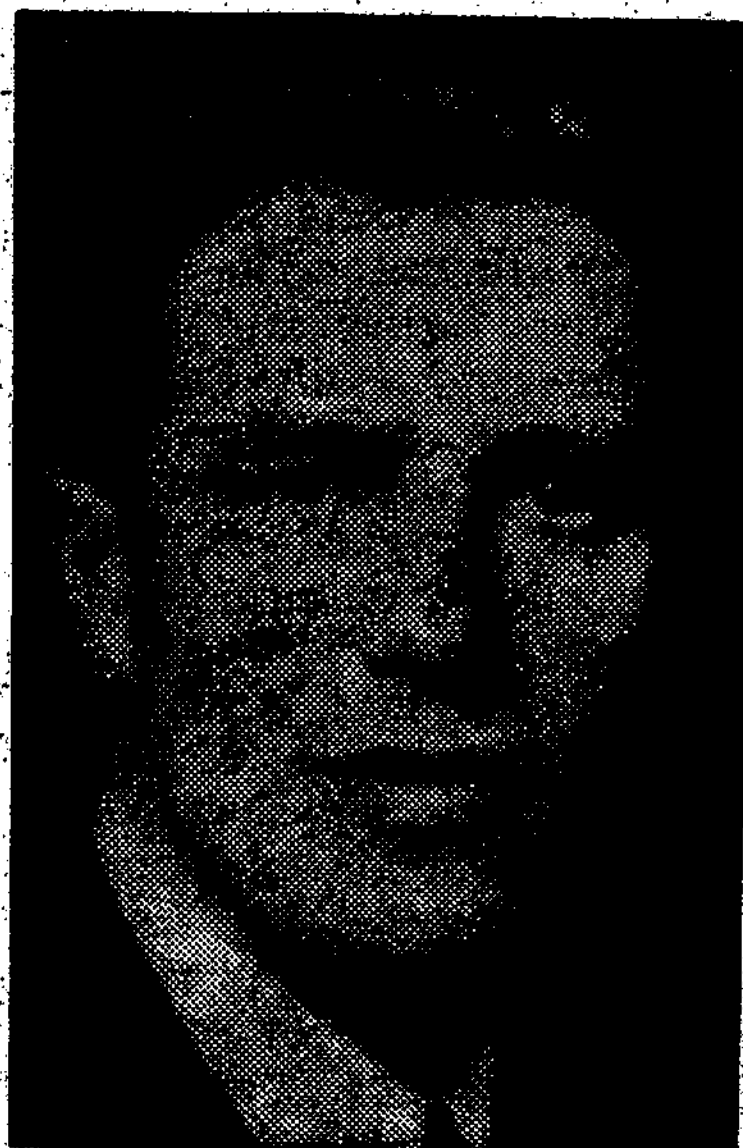
K. BIZAUSKAS
Ministro pirmininko pavaduotojas

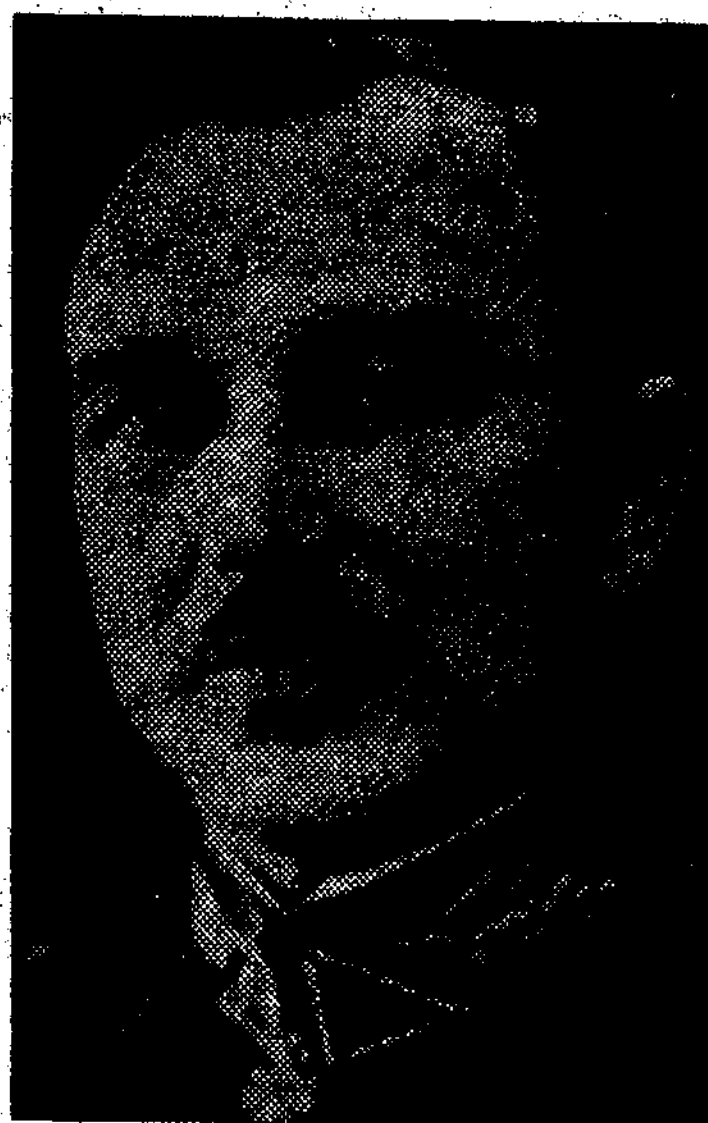
JUOZAS URBŠYS
Užsienių reikalų ministras

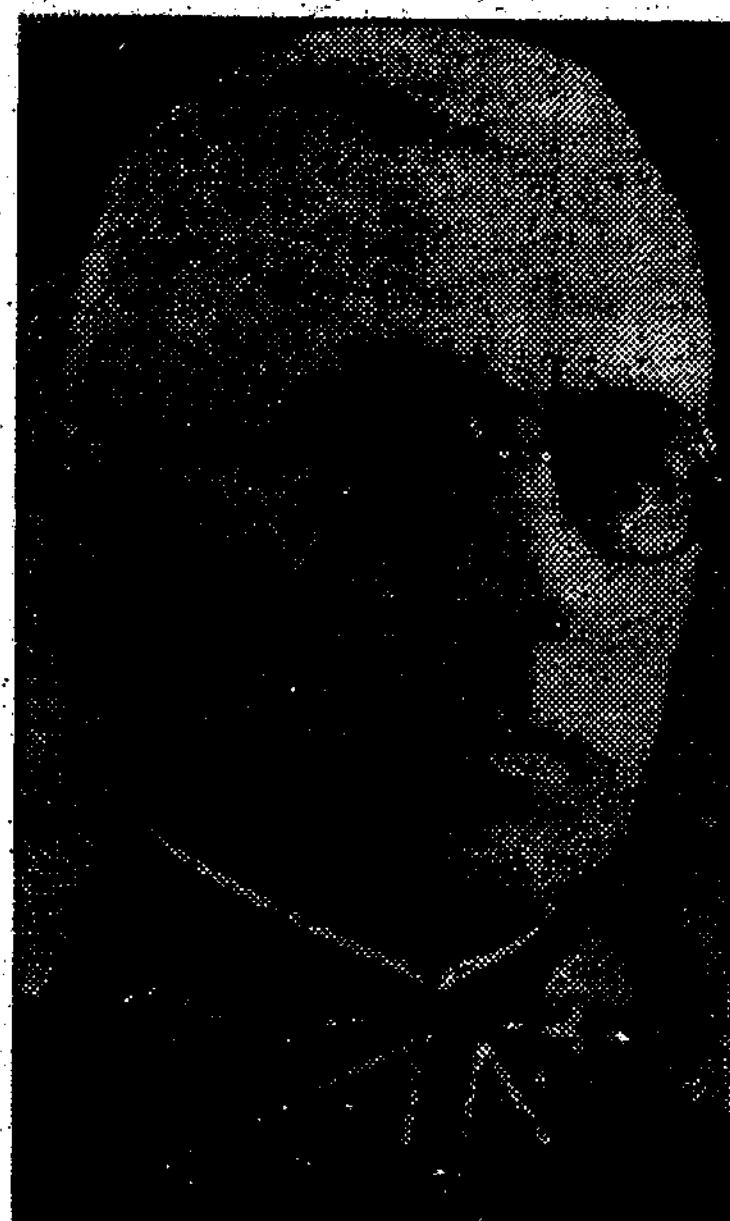
Brig. gen. **KAZYS MUSTEIKIS**
Krašto apsaugos ministras

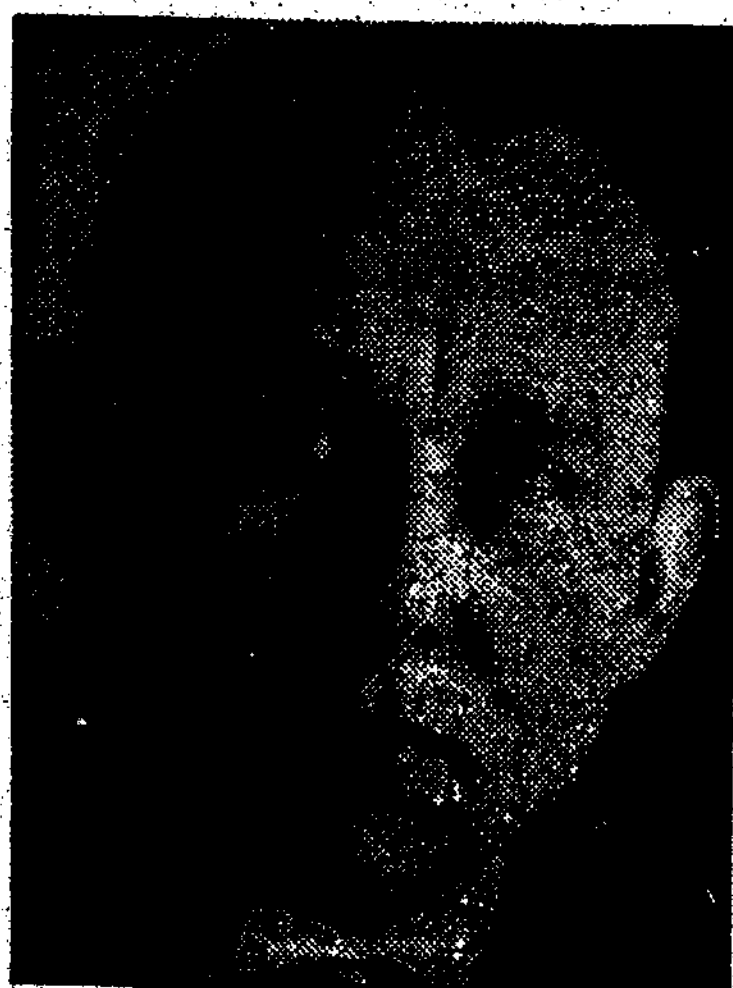
Doc. dr. **ANTANAS TAMOSAITIS**
Teisingumo ministras

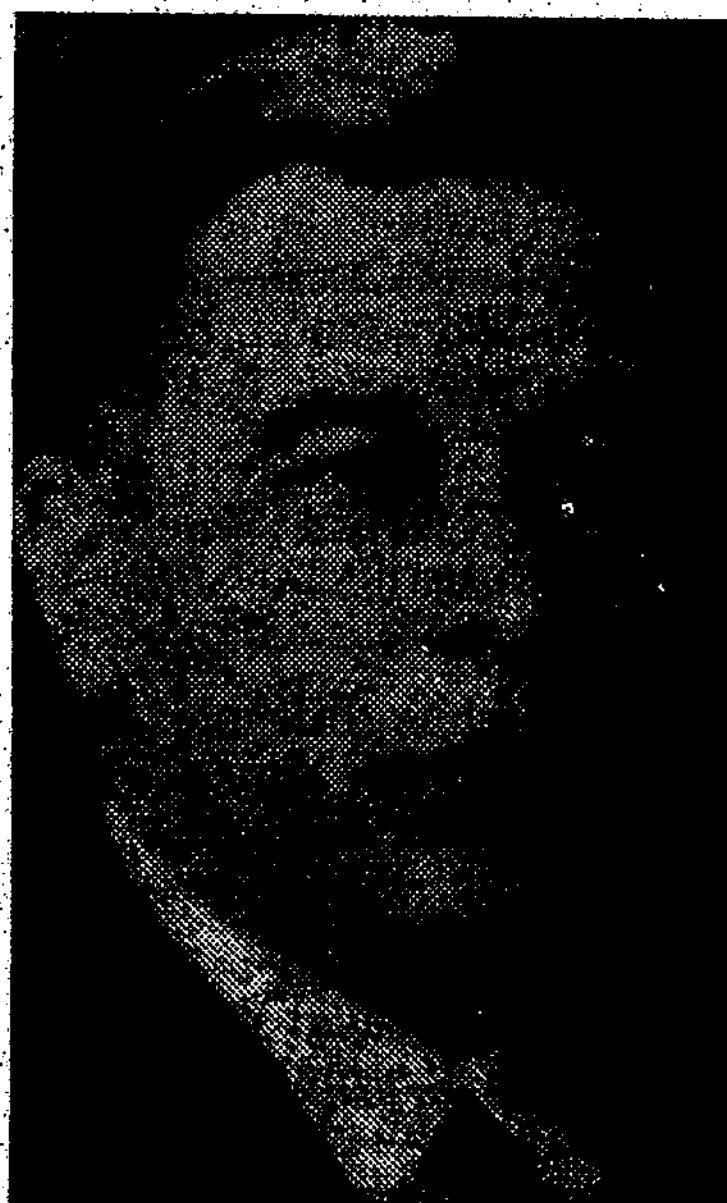
Ats. brig. gen. **KAZYS SKUČAS**
Vidaus reikalų ministras

Ats. div. gen. **JONAS SUTKUS**
Finansų ministras

Dr. **LEONAS BISTRAS**
Švietimo ministras

Prof. dr. **JURGIS KRIKŠČIONAS**
Žemės ūkio ministras

Inž. **KAZYS GERMANAS**
Susisiekimo ministras

Gyvuok, Šaulių Sąjunga!

KARIUOMENĖS VADO BRIG. GEN. ST. RAŠTIKIO ŽODIS

Kovų metu ir kovų tikslams gimusi, kovose užaugusi ir užgrūdinta, naujoms kovoms pasiruošusi ir pasiryžusi, Šaulių Sąjunga mini savo dvidešimtmečio sukaktį. Džiaugiasi šia sukaktimi visa mūsų tauta, bet, tur būt, daugiausia džiaugiasi kariuomenė ir jos vadovybė, nes Šaulių Sąjunga yra artimiausia kariuomenės padėjėja.

Juk kai kurių pirmųjų Šaulių Sąjungos iniciatorių tarpe pradžioje buvo kilusi net abejonė, ar verta tokią sąjungą kurti, nes pirmųjų šaulių skaičius buvo labai mažas: vos keli asmenys. Tačiau tvirtas pasiryžimas ir aiškus tikslas nulėmė, ir šiandien šaulius skaičiuojame jau ne dešimtimis, ne šimtais, ne tūkstančiais, bet dešimtimis tūkstančių. Šiandien Šaulių Sąjunga, neskaitant kariuomenės, yra stipriausia organizacija visoje Lietuvoje.

Per dvidešimtį metų buvo ne vienas mėginimas pakreipti Šaulių Sąjungos visą veiklą į vieną ar kitą šalį. Bet tie mėginimai nepasisekė, ir mūsų sąjunga, atsisakiusi siauresnių tikslų, visą laikąėjo ir eina tiesiu ir plačiu kariškumo, valstybiškumo ir patriotišku-

mo keliu. Prieš kelerius metus kilnūs Šaulių Sąjungos siekimai ir uždaviniai liko oficialiai užfiksuoti naujame Šaulių Sąjungos įstatyme ir statute, ir dabar mums lieka tik žiūrėti, kad jie būtų tiksliai vykdomi. Patriotinei Lietuvos visuomenei tie uždaviniai yra suprantami ir aiškūs, visuomenei jiems pritaria, ir todėl Šaulių Sąjunga, ypač paskiausiais laikais, auga ir stiprėja.

Negalima sakyti, kad Šaulių Sąjunga yra jau visiškai susitvarkiusi. Ne, to dar nėra, ji ir šiandien dar nėra išėjusi iš organizavimosi stadijos, tačiau jei visi darbai ir toliau eis tokiu pat tempu, kaip paskiausiais laikais, tai Šaulių Sąjunga gana greit galės baigti tvarkytis, ir tada jai liks tik stiprinimo, tobulinimosi ir savo uždavinių vykdymo darbai.

Būdama nepartinė ir nesrovinė organizacija, Šaulių Sąjunga per visą laiką jautriai reagavo į visus svarbiuosius ir visą tautą bei valstybę liečiančius reikalus. Tie reagavimai buvo labai įvairūs, ligi ginkluoto pasipriešinimo. Todėl Šaulių Sąjunga savo garbingoje istorijoje turi didelį sąrašą savo

Antanas Miškinis

Dainuokit, šauliai...

Dainuokit, šauliai ir šaulės!
Jūsų tiesios ir lygios gretos.
Jūsų dainos, kaip gretos, šaunios.
Ir tėvynė graži, kaip reta.

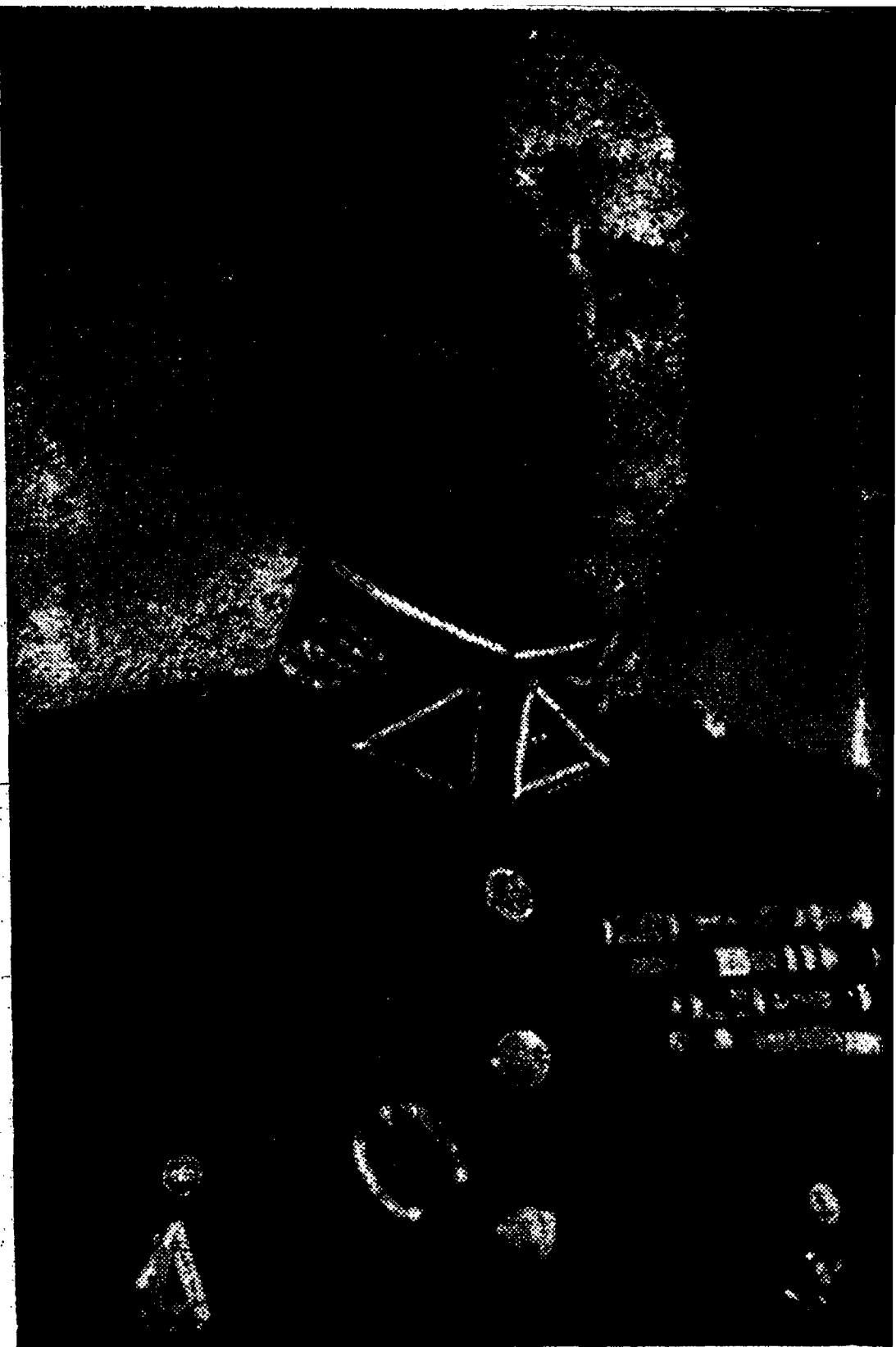
Jūsų trobos tėvynės plote
Mūsų žemei tvirtovės ir pilys.
Nepraeina laikai migloti
Su klautom, užpuolimais ir vyliais.

Ženkit, vyrai, tvirti ir drąsūs!
Jūsų kelias tiesus ir tikras.
Kiekvienam užpuolimui grasant,
Būkit taiklūs, šauliai, ir drąsūs!

Spauskit ginklus kiekiau į delnus,
Laisvoj žemėj laisvai auginti.
Jei šauklys eis per klonius ir kalnus,
Jūs mokėkit, kaip reikia, gintis.

Ir sodybos tebus Pilėnais
Mūsų žygiai šventi, amžini čia.
Šitos žemės kiekvieną velėną —
Ginkit ją, kaip Kražių bažnyčią.

Neškit aiškų rytojų artojams!
Birs čia žemėn grūdai nunokę.
Apie tai, kaip jūs ginklą vartojat,
Dainuokit, šauliai, dainuokit.

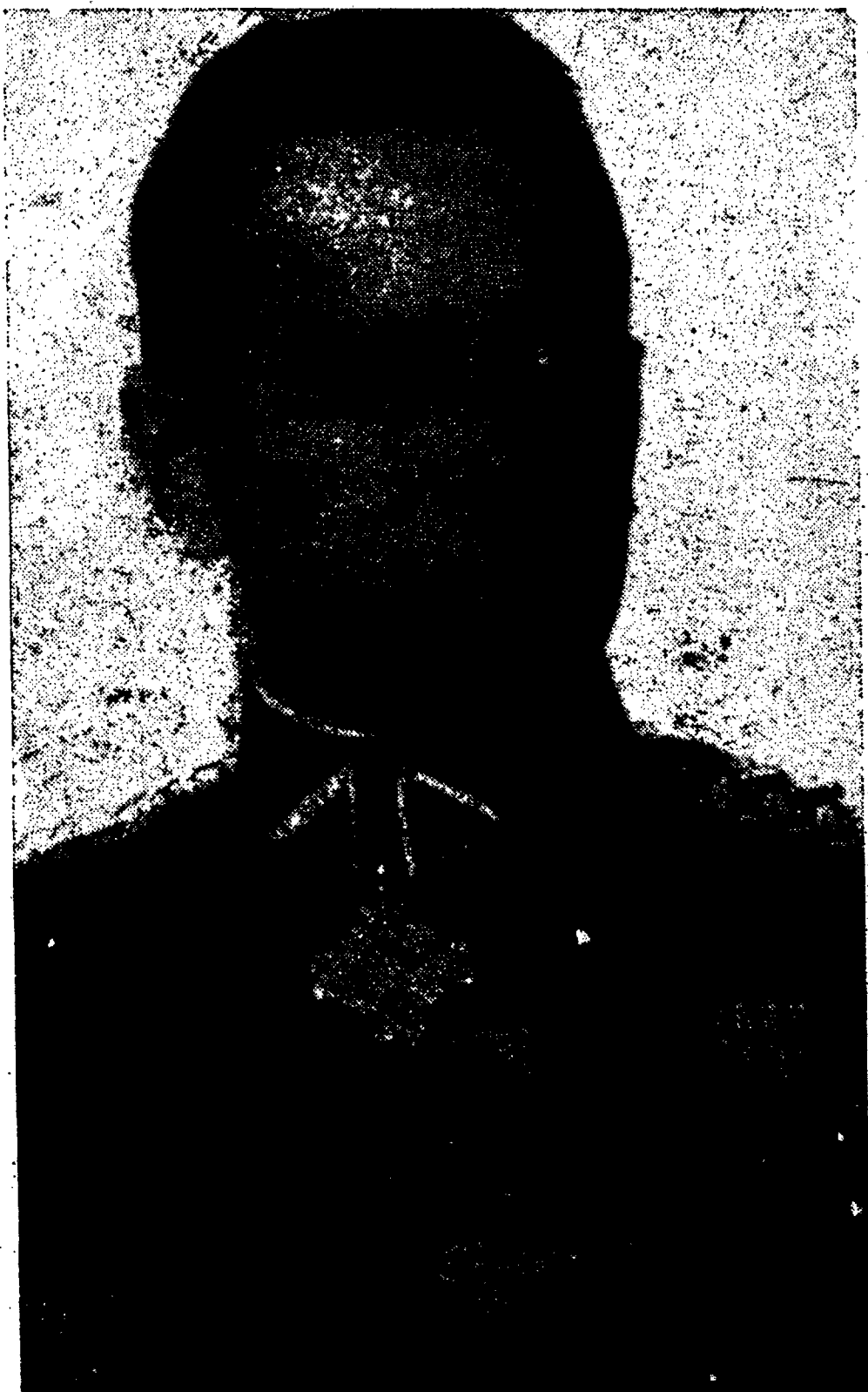

Brig. gen. STASYS RAŠTIKIS
Kariuomenės vadas

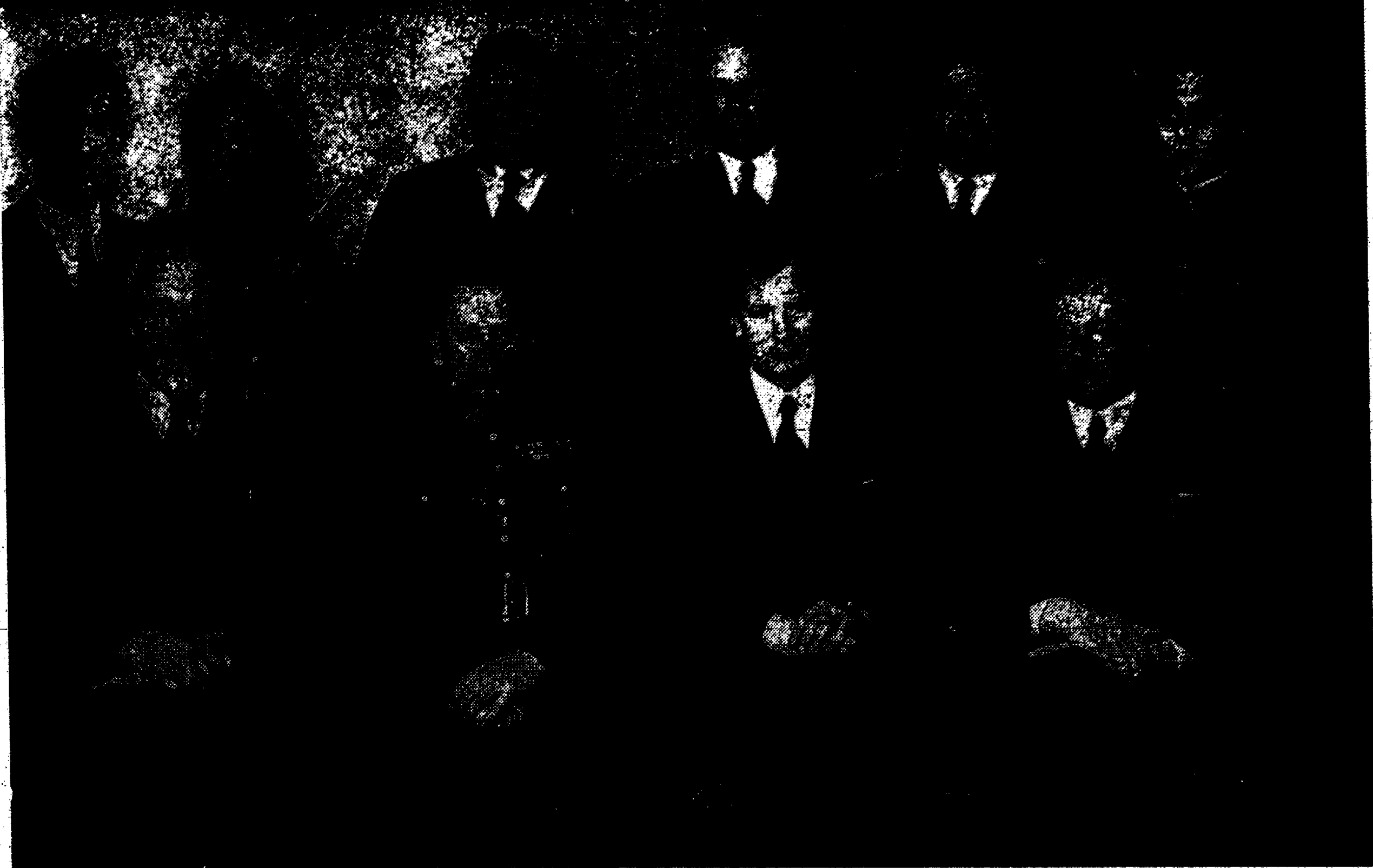
narių šaulių, žuvusių kovoje už Lietuvos nepriklausomybę ir laisvę. Tai yra didelis, garbingas ir tikrai pelnytas Šaulių Sąjungos pasididžiavimas prieš visą tautą ir istoriją. Šios aukos turi neįkainojamą vertę ir kaip auklėjimo priemonė, ypač jaunimui ir būsimosioms kartoms.

Šauliai turi ir kitą labai plačią auklėjimo priemonę — tai Šaulių Sąjungos kultūrinis darbas, kurio šauliai niekada neatsisakė, negali atsisakyti ir neatsisakys. Mes labai gerai suprantame, kad ginklas yra ne žaislas, kad jis turi būti atiduotas į tinkamas rankas. O kadangi rankos visada yra valdomos proto ir širdies, tai širdis ir protas taip pat turi būti tinkamai paruošti, o tas paruošimas gali būti atliktas tinkamu auklėjimu ir kultūriniu darbu. Be kultūrinio darbo negali apsieiti jokia kariuomenė visame pasaulyje. Šis darbas dar labiau yra reikalingas civilinei karinei savanorių organizacijai. Kultūrinio darbo dirvoje Šaulių Sąjunga per du dešimtmečius yra išvariusi labai didelę vėgą. Šį darbą dirbdama, Šaulių Sąjunga visada atsimeina didžiojo šaulio a. a. Vlado Pūtvio reikšmingus ir labai teisingus žodžius, kad „ne vien ginklu ginsi Tėvynę“.

Burdama visus tautiečius į vieną bendrą tikslą Lietuvos nepriklausomybės gynimo ir stiprinimo šūkiu, Šaulių Sąjunga yra realiau-

Plk. PRANAS SALADZIUS
Šaulių Sąjungos vadas

ŠAULIŲ SAJUNGOS TARYBA. Viduryje — Šaulių Sąjungos vadas plk. Pranas Saladžius — tarybos pirmininkas. Jo dešinėje š. inž. Antanas Graurogkas, kairėje š. prof. Juozas Tonkūnas ir š. inž. Jokūbas Stanišauskis. Stovi iš kairės į dešinę š. Juozas Skaisgiris, plk. Juozas Šarauskas, š. Erdmonas Simonaitis, ats. plk. lt. Petras Gužas, š. adv. Rapolas Skipitis ir Šaulių S-gos štabo viršininkas gen. št. plk. lt. Petras Žukas

sia mūsų tautos vienybės vykdytoja, tos vienybės, apie kurią visi mes taip dažnai ir taip daug kalbame ir rašome ir dėl kurios įgyvendinimo tiek daug ginčijamės ir nervinamės.

Šaulių Sąjungos nuopelnai lietuvių tautai ir valstybei visiems mums yra labai gerai žinomi, ir apie juos netenka čia dar kartą kalbėti. Užteks tik pasakyti, kad Šaulių Sąjunga yra užsitarnavusi ir verta visų mūsų pagarbos ir paramos. Pasistenkime tai ypatingai pareikšti Šaulių Sąjungos didžiosios šventės, jos dviejų dešimčių sukakties proga.

Nuoširdžiausiai sveikindamas visą Šaulių Sąjungą, susilaukusią tokios gražios jubiliejaus šventės, aš dėkoju Šaulių Sąjungos vadui plk. Saladžiui, Šaulių Sąjungos Tarybos nariams, moterų šaulių vadei poniai Marcinkevičienei, šaulių moterų tarybai, rinktinių vadams, vadėms ir taryboms, visiems vyrų ir moterų dalinių vadams, vadėms ir taryboms ir visiems šauliams ir šaulėms už jų stropų darbą, pasiryžimą, susiklausymą, drausmingumą ir didelį norą dirbti. Dėkoju šauliams rėmėjams ir šaulių draugams bei bičiuliams už didelę moralinę ir medžiaginę paramą Šaulių Sąjungai. Dėkoju Šaulių Sąjungos steigėjams ir seniems šauliams vete-
ranams už jų kūrybingumą, isto-

rinius žygius ir darbo pagrindus. Dėkoju buvusiems Šaulių Sąjungos viršininkams, buvusių centro valdybų pirmininkams ir nariams už jų atliktus darbus. Dėkoju aktyviems kautynių dalyviams, ypa-

Petras Vaičiūnas

Pabaltijo svečiams šauliams

Mieli Suomia, mieli Estai,
Mieli širdžiai broliai Latviai,
Viens kitam paduokim ranką,
Kad nežūtume jaunatvėj!

Bendrą jungą drauge vilkom,
Ir greta į kovą ejom...
Jei reikės, drauge vėl ginsim,
Ką per kraują sau laimėjom!

Mieli Suomia, mieli Estai,
Brangūs Latviai, broliai, gentys,
Džiaugiasi jumis lietuviai,
Kaip ir jūs, vargus iškentęs.

Jei kas mūsų laisvę mažins,
Jei pavergt bandys kas vieną,
Mumyse ras tą pat širdį,
Mūsų rankoj — tą pat plieną!

Mieli Suomia, mieli Estai,
Mieli širdžiai broliai Latviai,
Viens kitam ištieskim ranką,
Stiprinkim jėgas jaunatvėj!

tingai tose kautynėse sužeistiems šauliams ir buvusiems partizanams už paaugotą darbą, sveikata ir kraują. Garbingai žuvusių šaulių čia neminiu, nes jie bus atskirai iškilmingai pagerbti. Šia proga aš noriu padėkoti tik žuvusių šaulių ir partizanų giminėms ir ypatingai jų tėvams, nes tai juk buvo ir jų skausmo aukos ant tėvynės aukuro. Pagaliau turime atsiminti didįjį šaulį, mūsų moralinį autoritetą ir šaulių ideologą, a. a. V l a d a P ū t v į. Jam pagarba ir šviesus atsiminimas teviešpatauja mūsų tarpe visada.

Stiprėkime, šauliai ir šaulės, būkime susiklausę, drausmingi, pasiryžę, narsūs ir drąsūs! Iš jubiliejinės šventės pasisėmę naujų jėgų ir energijos, iškėlę galvas žygiuokime pirmyn į naujus pasiekimus ir laimėjimus.

Pirmyn, šauliai!

B. gen.

Kas jungia mus?

Džiaugsme, varguos, kovoj, dainoj sparnuotoj —
Mes esame draugai, kaip žvaigždės danguje;
Ir marių bangose mažutis žvejo luotas —
Ir tas su mumis jungias nuostabia gija.

Kas jungia mus? Artojus nuo arimų,
Ir šaunius vyrus miesto fabriky,
Ir seses iš darželių, dainiaus žodžių rimus,
Karžygiams pinančius poemų vainikus?..

Kas jungia mus? — norėčiau aš paklausti —
Kas jungia Lietuvą viena didžią idėją?
Ar maža vėliavų krauju ir žygiais austa,
Kovų gaisrams ir audroms suaidėjus?

Pavasaris ateina, žydi ir praeina.
Ir ilgesio sparnais mūs dienos nuplasnoja,
Bet skamba ir skambės laisvoj tėvynėj dainos
Ir amžius laisvas bus lietuvis Lietuvoje.

Tikiu gyvenimu, pavasariu ir laime,
Nors artinas audra ir naktį krauju lis...
Nurimki, tėviške! Kiekvienas tavo kaimas —
Budrus karys, artojas ir šaulys!

VLADAS PŪTVIS - PUTVINSKIS, Šaulių Sąjungos Kūrėjas, pirmasis pirmininkas ir viršininkas

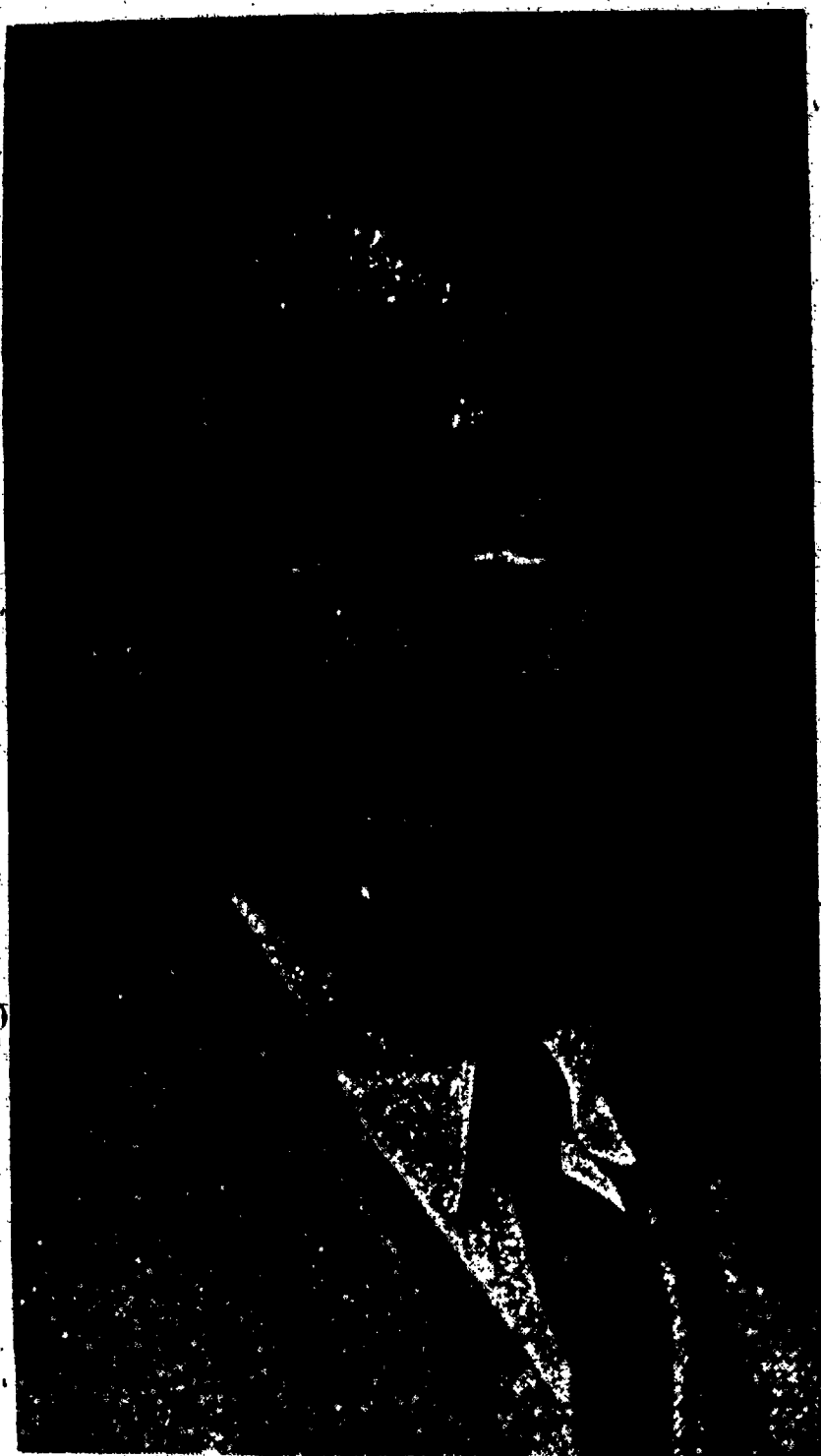
Šaulių Sąjungos dvidešimtmetis

Šaulių Sąjunga švenčia dvidešimties metų sukaktuves. Šaulių Sąjunga atsirado iš minties suburti visuomenės jėgas kovai dėl laisvės ir nepriklausomybės. Tos minties pirmaisiais nepriklausomybės metais visiškai pakako, nes net ir norint nebūtų buvę laiko rūpintis duoti naujai organizacijai platesnius idėjinius pagrindus, kadangi reikėjo kovoti. O priešų tikrai netrūko. Ir pirmieji Šaulių Sąjungos gyvenimo metai praėjo išimtinai kovos ir ginklo ženkle: aktingas veikimas visuose frontuose prieš bolševikus, barmontininkus, lenkus, vėliau apvainikuotas pajūrio žygiu. Tai yra stambūs Sąjungos ginklo nuopelnai, įrašyti į Lietuvos atgimimo istoriją.

Bet, štai, pasibaigė ginkluotos kovos. Lietuva — laisva ir nepriklausoma, nors teritoriniu atžvilgiu ir ne tokia, apie kurią buvo svajota ir galvota. Tačiau tai nėra anų dienų kūrėjų kaltė. Skersai kelią stėjo tokios kliūtys, kurių nugalėti nepavyko. Tad ramia sąžine laisvės kovotojai gali pa-

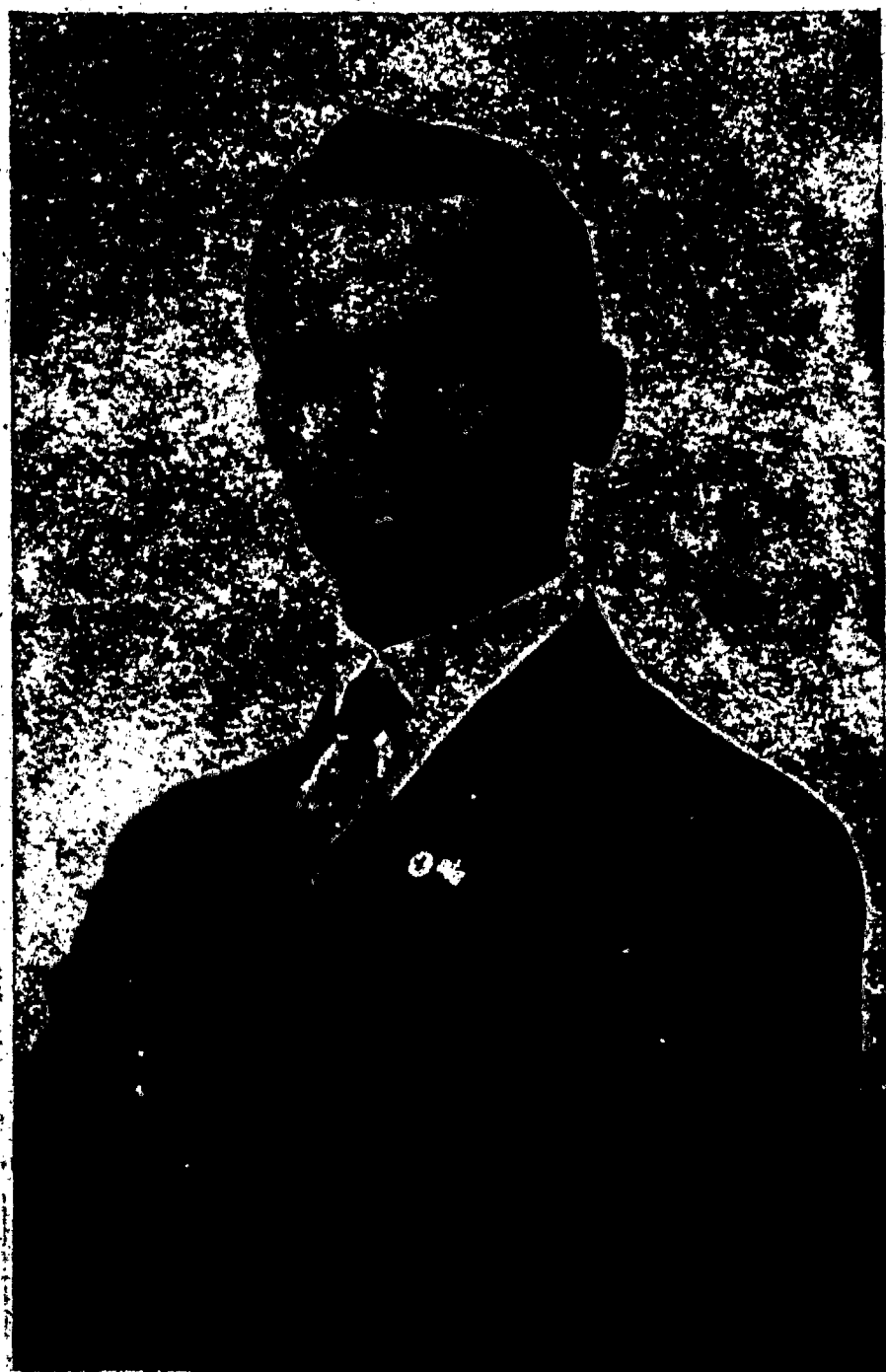
kartoti senus išminties žodžius: padarėm, ką galėjom; o kas gali — tenuveikia daugiau! Nutilus ginklams, Šaulių Sąjungai kilo klausimas, kas daryti toliau? Jei ji yra išimtinai karinė organizacija, tai, kovoms sustojus, ar jos tolimesnis buvimas yra pateisinamas, greta pagrindinės ginkluotos pajėgos — kariuomenės? Į šį svarbų klausimą davė atsakymą pats gyvenimas. Iš pat pirmųjų veikimo dienų Šaulių Sąjunga pasirodė ne tik su ginklu rankose, bet ir su tėvynės meile širdy. Įsidėmėtini čia yra Vl. Pūtvio žodžiai: „Ne tik kardu galima ginti Tėvynę... Tvirta ranka — Tautos kardui laikyti, o išmintis — rankai valdyti!“ Ginklas yra būtinas dalykas laisvei išsikovoti ir jai ginti, bet be išminties net ir tobuliausias ginklas yra bevertis. Šia mintim vaduodamasi, Šaulių Sąjunga neapsiribojo tik specialiai siaura ginklo sritimi, o drąsiai pasuko į tautiškai kultūrinio darbo plotus. „Nesidžiaukit Lietuvos politiniu nepriklausymu, — sakė Vl. Pūtvis, — nes dvasios nepriklausymo dar

nėra; ji glūdi mūsų tautos sąmonėje. Žadinkim ją, uždekim šventąją tėvynės meilę ir kuomet ji sužibės visai tautai, mes būsim tikra prasme nepriklausomi“. Šaulių Sąjunga nebuvo pirmutinė kultūrinį darbą dirbti pasiryžusi organizacija: ji jau rado tėvynės dirvose gerą būrį dirbančiųjų, kurie pradžioj sutiko naują talkininką su tam tikru nepasitikėjimu. Esą, Šaulių Sąjunga tesirūpina tik grynai kariškais dalykais, nesikišdama į visuomeninio gyvenimo sritis. Tačiau tai buvo tik laikinas reiškinys. Kultūrinis darbas yra toks platus, kad vietos visiems pakanka, tik kad darbininkų būtų! Šaulių Sąjunga netruko todėl pasiekti pirmąją vietą kultūrinių organizacijų tarpe. Tai pabrėžė vienoj savo kalboj Respublikos Prezidentas Antanas Smetona: „Šiandien sunku būtų mums įsivaizduoti Lietuvą be Šaulių Sąjungos: taip ji plačiai išsišakojusi ir taip giliai visur prigijusi. Jos reikšmė mūsų kraštui labai svarbi“. O Šaulių Sąjungos aštuoniolikos metų sukaktuvių proga savo

Prof. VINCAS KRĖVĖ-MICKEVIČIUS
Šaulių S-gos pirmininkas 1922.VII.28 — 1924.II.29

žody šauliams Respublikos Prezidentas pareiškė: „Šaulių Sąjungos ideologija yra išriedėjusi iš bendros tautinės ideologijos, o jos funkcija, jos paskirtis, kaip rodo jos statutas, yra dvejopa: būti pagelbine mūsų krašto ginklo galia ir reikštis visuomenėje įvairiais kultūros darbais. Tokiu būdu, ji

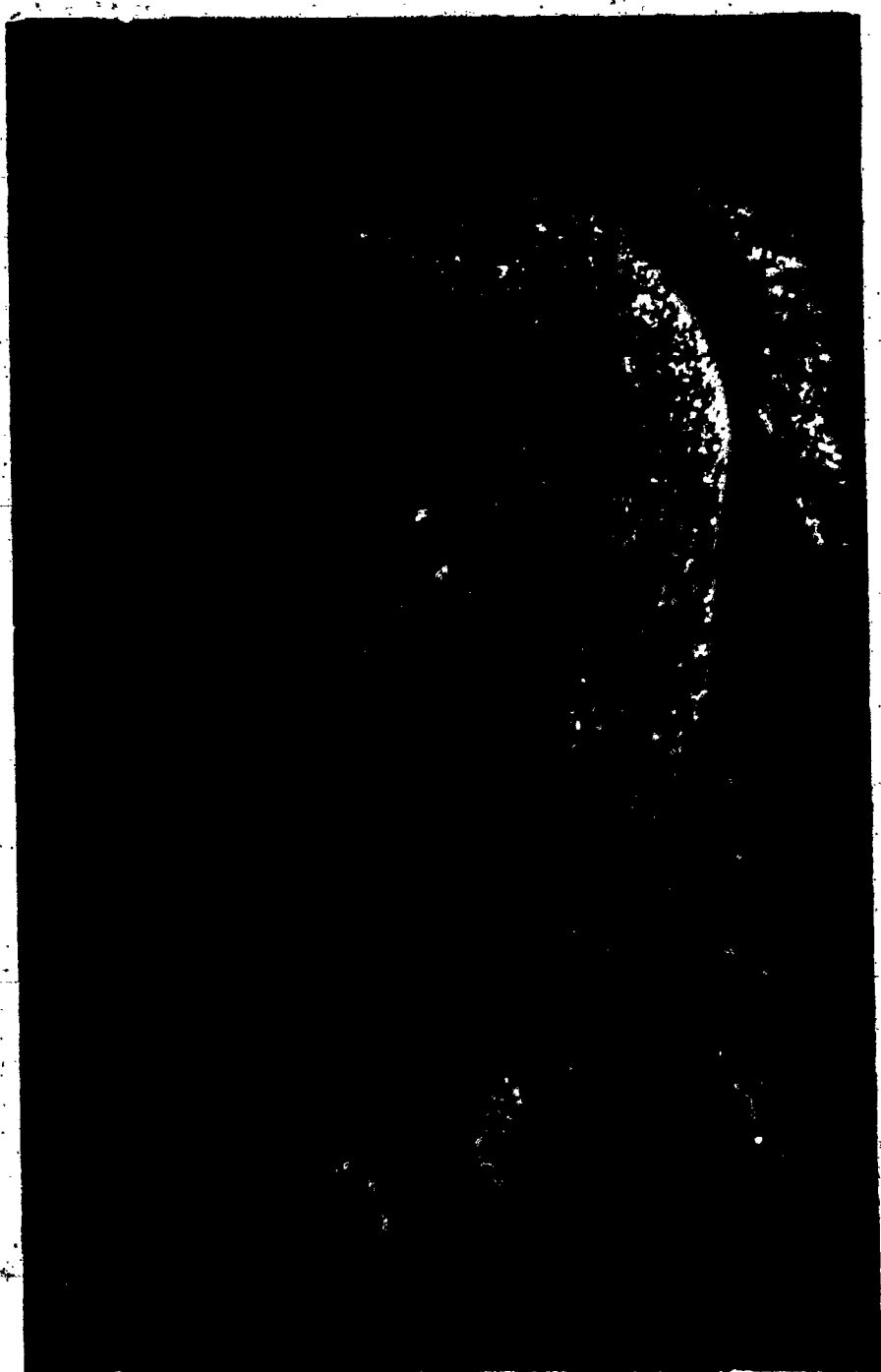

MATAS SALČIUS
Šaulių S-gos pirmininkas 1925.III.4 — 1926.VI.19

vienu šonu atsiremia į mūsų kariuomenę, būdama paklusni jos vadovybei, antru šonu įsiterpia eilėn kultūrinių draugijų... Ji ne tik garsiausia, bet ir vyriausia tautinė draugija, įsikūrusi laisvoje Lietuvoje. Sąjungos narių randame visur, po visą kraštą, visuose gyventojų sluogsnuose, taigi, jos sukaktuvių minėjimas plačiu skardu pasiekia visus“. Šiais žodžiais yra tiksliai nusakyta Šaulių Sąjungos vieta ir reikšmė mūsų tautos gyvenime.

Šaulių Sąjungos statute yra trumpas, bet labai gilus, pageidavimas, kad kiekvienas lietuvis būtų šaulys. Tai yra idealas, kurio Šaulių Sąjunga siekia. Kas gali būti gražesnio ir kilnesnio už vieningą, drausmingą, sušaulintą Lietuvą! Bet idealai nėra lengvai pasiekiami. Tai gerai numatė Vl. Pūtvis, kartą taip pasisakęs: „Norėčiau pajudinti klausimą, kurį dažnai stato tūli silpnadūšiai. Būtent, ar išsimoka dėti tiek daug darbo, energijos, jėgų gynimosi ir karo reikalams. Gal karo visai nebus? Gal geriau pasiduoti kokiai didelei valstybei? Nusiminėliams pasakysiu, kad dargi jeigu karo ir nebūtų, (jei gerai būsim pasiruošę, tai tikrai nebus), tai tas pasiruošimas vis vien nepražus. Geri kūno ir dvasios savitumai reikalingi yra ne vien tik karui. Kūno sveikata naudinga yra ir be karo: dora, drąsa, jėga, sumanumas, darbingumas naudingi yra ir šiaip gyvenime, reikalingi gražiai ir ramiai tautos ateičiai. Tai nėra ko gailėtis darbo: ar šiaip ar taip — jis mums vistiek duos gerų vaisių“. Taigi, šaulių darbas yra gerų žmogaus ypatybių ugdymas didiems ateities darbams. Tautos galia susideda iš atskirų jos narių pajėgumo. Šaulių Sąjunga siekia, kad kiekvienas lietuvis būtų kuo pajėgiausias. O pajėgesnis yra visada tas, kurs to nori, kurs nuolat to siekia, ne tik pats vienas savo pastangomis, bet ir dirbdamas organizuotai. Šaulinė veikla arčiausiai prie to tikslo veda. Todėl neturėtų būti toli tas laikas, kada lietuvis ir šaulio sąvokos sutaps, susilies gražiausia, kilniausia ir giliausia prasme.

Šaulių Sąjunga, sulaukusi pirmojo dvidešimtmečio, gali su pasitenkinimu žiūrėti į nuveiktus darbus. Čia nesigriebsim statistikos duomenų pasakytam pavaizduoti, o iškelsim vieną kitą esmės dalyką. Pirmiausia, tai šaulio sąvokos evoliucija. Sąjungos atsiradimo metais šaulys buvo beveik tas pat, kas karys, nes vyravo kariški uždaviniai. Paskiau,

STASYS SILINGIS
Šaulių S-gos pirmininkas 1924.VI.6 — 1925.III.4

šaulys buvo bepradedas virsti politiku - visuomenininku, aktingai atsiliepiančiu į anų neramių metų įvykius. O šiandien turim naują šaulio sąvoką, kaip kariškai - kultūriško veikėjo. Kiekvienas susipratęs pilietis turi domėtis dienos įvykiais, tačiau šiandien politikavimui Šaulių Sąjungos eilėse vietos nėra. Drausmė, susiklausymas ir

Als. brig. gen. T. DAUKANTAS
Šaulių S-gos pirmininkas 1926.VI.19 — 1926.XII.16

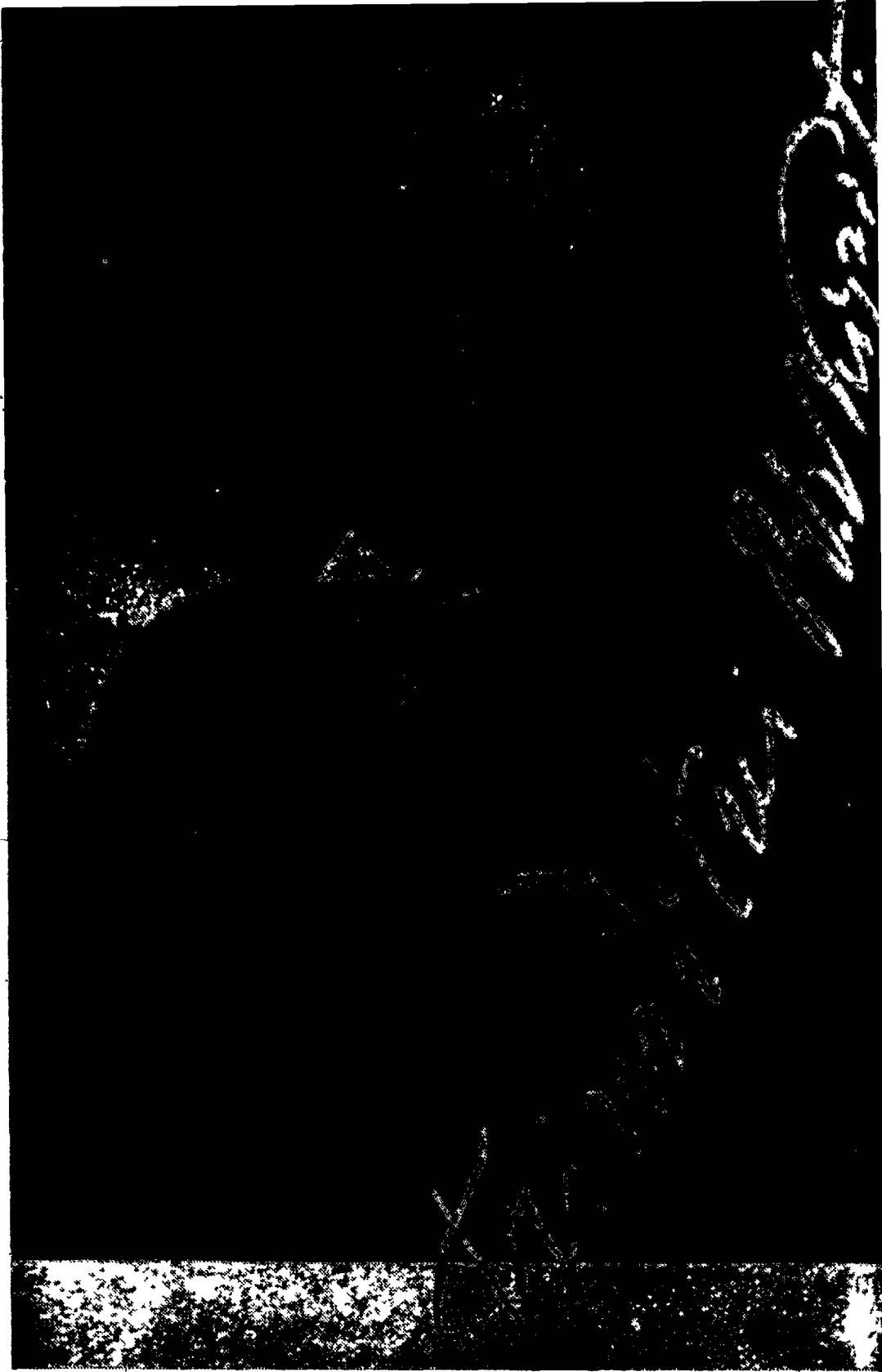
LIUDAS VAILIONIS
Šaulių S-gos pirmininkas 1926.XII.17
—1927.V.14 ir 1934.XI.30—1935.VII.15

vieningumas jungia šaulių eiles ir yra jų stiprybės pagrindas. Šaulinės idėjos vis plačiau ir giliau leidžia šaknis visuose tautos sluog-sniuose, keldamos tautos moralinį lygį. Šauliškumas plačiose masėse jau yra stipriai jaučiamas. O tai yra pats svarbusis Sąjungos laimėjimas, tikras atpildas už dvi-dešimties metų darbą. Antras da-lykas, kurį reikia ypač pabrėžti,

tai šaulių reikšmė keliant ir stip-rinant tautinį susipratimą. Be Šaulių Sąjungos šiuo atžvilgiu dar ilgai nebūtume taip aukštai paki-lę. Šaulių Sąjunga eina tikro tau-tos budėtojo ir žadintojo pareigas, nes nei viena kita organizacija ne-turi tam pakankamai jėgų ir są-lygų. Trečia, Šaulių Sąjunga yra tautos jungėja, vienytoja, nes jos tarpe nėra nesutarimų. Šau-lių Sąjungos tikslai yra bendri visiems lietuviams, kam savo krašto laisvė ir nepriklausomybė nėra tušti žodžiai. Todėl Šaulių Sąjunga be ypatingų sukrėtimų pergyveno įvairius mūsų politinio bei kultūrinio organizavimosi kri-zės atvejus. Ir išėjo ne tik nesu-silpnėpusi, o, priešingai, žymiai

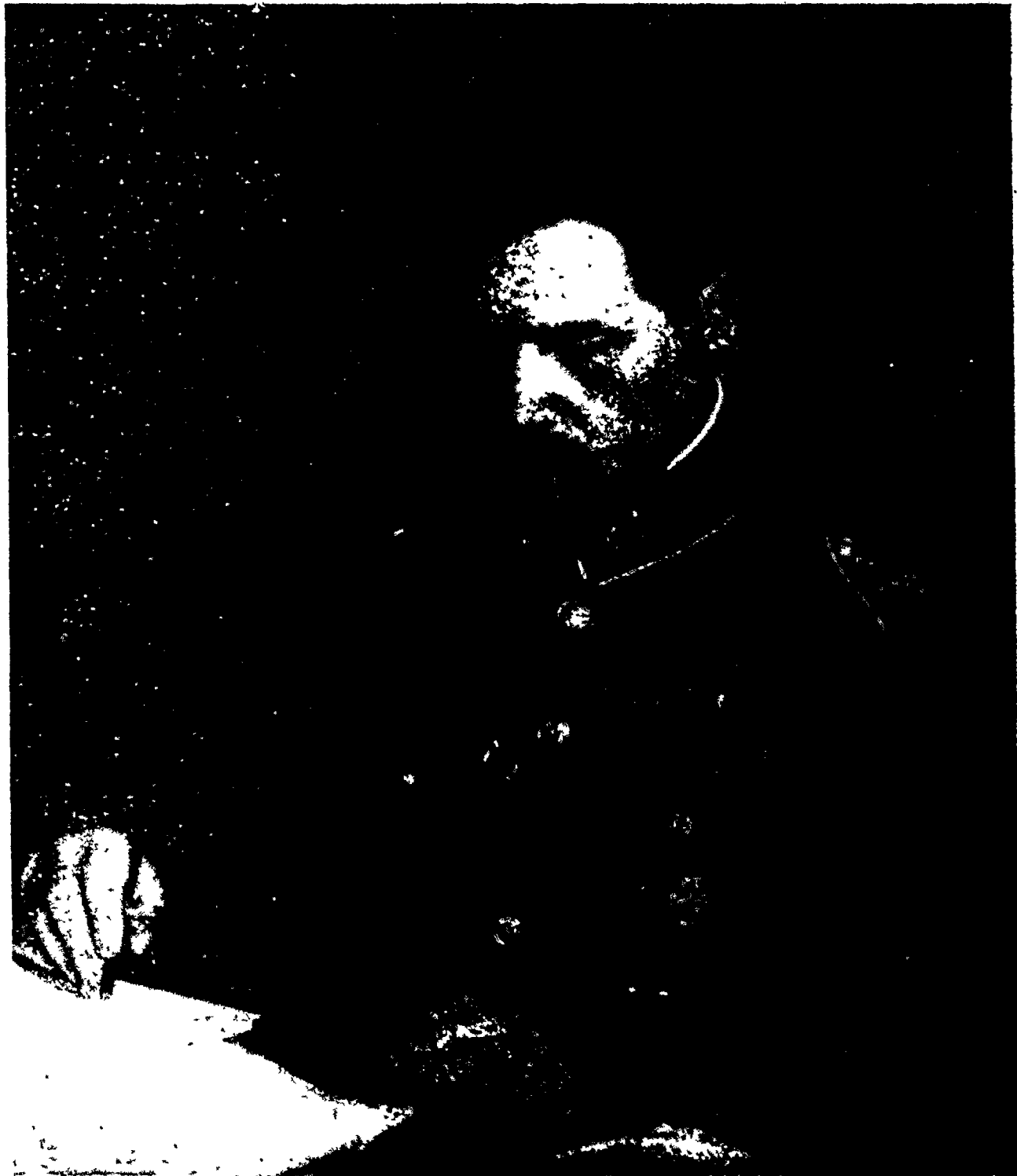

Ats. mjr. **PRANAS KLIMAITIS**
Šaulių S-gos viršininkas 1922—1925 m.

RAPOLAS SKIPITIS
Šaulių S-gos pirmininkas 1927.V.14—
1928.VI.19

sustiprėjusi. Šaulių Sąjunga pasi-rodė neišbraukiama iš tautos gy-venimo. Su tvirta valia ir pasiryži-mu tolimesniems darbams valsty-bės ir tautos gerovei Šaulių Sąjun-ga įžengia į trečiąją savo gyvenimo dešimtmetį.

ANTANAS ZMUIDZINAVIČIUS
Šaulių S-gos pirmininkas 1929.IV.26. — 1934.XI.30

Plk. MYKOLAS KALMANTAS
Šaulių S-gos viršininkas 1925. — 1935 m.

Kariniai Šaulių S-gos uždaviniai

Šaulių Sąjunga mini savo 20 metų. Nei viename istorijos laiko tarpe žmogaus nervai nebuvo taip tampomi, kaip pastaruoju laiku. Šiandie ne tik 20 metų laiko tarpas, bet ir paskiros dienos turi didelės reikšmės ne tik organizacijai, bet ir valstybiniam gyvenimui. Tas, kas vakar buvo juoda, šiandien balta, o ryt gali būti vėl kitaip. Vakara pažymėti faktai, šiandien, žiūrėk, nebeatitinka tikrėnybės, paneigiami. Laikraštis nustojo savo pirmąkštės reikšmės, nes kelias nuo redaktoriaus stalo per raidžių rinkėjus, korektūrą ligi skaitytojo, nežiūrint dabartinės techninės pažangos, per ilgas, nes nauji įvykiai jau nustumia senuosius.

Taigi Šaulių Sąjungai, kaip karinei organizacijai, 20 metų laiko tarpas yra labai reikšmingas. Sukakties proga naudinga pažvelgti gal ne tiek į vaisingus Šaulių Sąjungos darbus, kiek į laiko reikalavimus ir į tai, kas dar reikia padaryti.

Šaulių Sąjunga, kaip ir mūsų kariuomenė, yra nepriklausomybės kovų padaras — gimusi kautynių lauke iš savo noru kovoni stojusių partizanų tautos laisvės ginti. Ji dabar rengiasi, šalia kariuomenės,

Respublikos Prezidentas
Antanas Smetona Užugirio Kieme apdovanoja
ginklais vietos šaulius
A. Naruševičiaus nuotr.

su ginklu rankose ginti mūsų tautos ir valstybės nepriklausomybę ir suverenumą.

Mūsų geopolitinė padėtis, palyginti, yra svarbi: joje kryžiuojasi įvairių valstybių interesai. Norime gyventi nepriklausomai, nuo gresiančių galingų valstybių konfliktų likti nuošaliai ir griežtai laikytis neutralumo. Tačiau, tokį pat tikslą ir nusistatymą turėjo D. karo pradžioje ir belgai, kurių nepriklausomybė irgi buvo suinteresuoti anglai ir prancūzai. Paskutiniai įvykiai rodo, kad vien kaimynų nepriklausomybės ir neutralumo išlaikymo suinteresuotumo nepakanka. Reikia dar būti pasiryžusiam nepriklausomybę ir neutralumą ginti su ginklu rankose. Tas pasiryžimas ir gynimasis yra itin svarbus, nes mes, gindami savo nepriklausomybę, giname kaip ir belgai, mumis suinteresuotų kaimynų sparną.

Kiekviena fiziškai ir dvasiškai sveika tauta nori ir siekia savarakiškai gyventi ir tas siekimas yra natūrali ir teisėta kova. Kas bijo ateities ir vien tik ieško patogumų arba nenori kovoti, tas iš anksto yra pasmerktas. Gali savo pralaimėjimą ir pajusti, bet jau pataisyti nepajėgs.

Sakoma, pasauly yra vietos daug, bet tik tiems, kurie nebijo gyvenimo ir nebijo kovos dėl savo

egzistencijos. Bailiai ir neryžtingieji užleidžia vietas sugebantiems gyventi ir kovoti. Bijantieji kovos turi tik vieną išeitį: taikos ir ramybės sulaukti tik po mirties kapuose. Mūsų tautos ir Šaulių Sąjungos uždavinys rengtis atkakliai kovai ir kovai dėl tautos laisvės, nepriklausomybės ir geresnio rytojaus. Nesitenkinti nuveiktais darbais, bet žiūrėti, kas dar reikia padaryti ir visomis pastangomis užsibrėžtus tikslus įvykdyti.

Dideliuose kolektyvų susidūrimuose, kokie yra karai, tautos būdas žymiai ryškiau pasireiškia, kaip kitose kasdieninio kultūrinio gyvenimo srityse. Todėl kariniame valstybės stiprinimo darbe ne tik tautos būdo, bet ir jos kultūrinio gyvenimo tyrimas įgalina sudaryti vaizdą, koku būdu tauta ateities kare pasireikš. Kadangi dabartinuose ginkluotuose konfliktuose dalyvauja visa tauta su visais savo ištekliais, todėl svarbu, kad tauta kovoje dėl būties atei-

1929 metų lapkričio 1 d. žuvo Treškūnėliai
šauliai nuo Lietuvos priekarių

- 1-Patras TINKEVICIUS.
- 2-Patras LIKTORAS.
- 3-Jonas BUDREVICIUS.
- 4-Antanas MISKELIUNAS.
- 5-Antanas ŽARSKAS.

Ši lentelė yra įdėta į 1929 metų lapkričio 1 d. Treškūnėlių šaulių būrio sąrašą. Ši lentelė yra įdėta į 1929 metų lapkričio 1 d. Treškūnėlių šaulių būrio sąrašą.

Paminklinė lenta garbingai žuvusiems
šauliams

Kauno moterų šaulių rinktinės
vadei

MARIJAI GRISKEVICIENEI,
gilios liūdesio valanda, netekus
mylimos motutės, reiškiamo šauliš-
ką užuojautą.

Kauno Vytanto ir „Vaidilutės“
moterų šaulių būrio va-
dės, tarybos ir šaulės

ties kare pasireikštų tik teigiamomis savybėmis. Iš čia kyla tautinio ir kultūrinio auklėjimo problema, reikiamų skatinančių priemonių ir tinkamų auklėjimo metodų ieškojimas, kad tik tauta kovoje dėl savo būties turėtų kuo didžiausios sėkmės. Šis, šalia krašto gynimo, svarbus ir komplikotas uždavinys įstatymu ir Šaulių Sąjungos statutu taip pat yra uždėtas ir Šaulių Sąjungai.

D. karui valstybės nebuvo visapusiškai pasirengusios. Ateityje laikoma ne tik žalinga, bet ir pražūtinga, jei panašūs reiškiniai pasikartotų. Pvz., šiandien niekas neabejoja, kad ateities kare, kaip ir paskutiniuose, aviacijos puolimai didesnių miestų ar centrų tikrai bus vykdomi ir dėl to netenka skaičiuoti su tarptautiniais draudimo nuostatais, o reikalinga nuodugnaus pasirengimo. Visos tautos apmokymas ir auklėjimas, kaip save apsaugoti ir kitiems padėti, reikalauja proto ir kūno jėgų įtempimo, kurių negalima improvizuoti pavojaus ar karo metu. Paskiri asmenys, socialinės bendruomenės ir kt. negali remtis vien kariuomene, Šaulių Sąjunga, policija ir tikėtis jų paramos. Kiekvieną tautos narį reikia pritraukti prie valstybės gynimo stiprinimo, kad, prireikus, bendram tikslui vienas kitam padėtų.

Visos tautos dvasinė padėtis turi tolygios vertės, kaip ir gera kariuomenė ir jos talkininkė — Šaulių Sąjunga. Moralinė energija neturi būti palaužiama ir galingo priešo puolimo atveju.

Labai svarbus dalykas yra pra-

Respublikos Prezidentą Antaną Smetoną, atvykusį į tėviškę, šauliai apdovanoja gėlėmis
A. Naruševičiaus nuotr.

tinimas valdyti žmonių nusiteikimą ir ūpą, kad karo metu kilusiems panikos reiškiniams būtų pakirstas kelias. Ir šiame darbe Šaulių Sąjunga turi būti pirmoji.

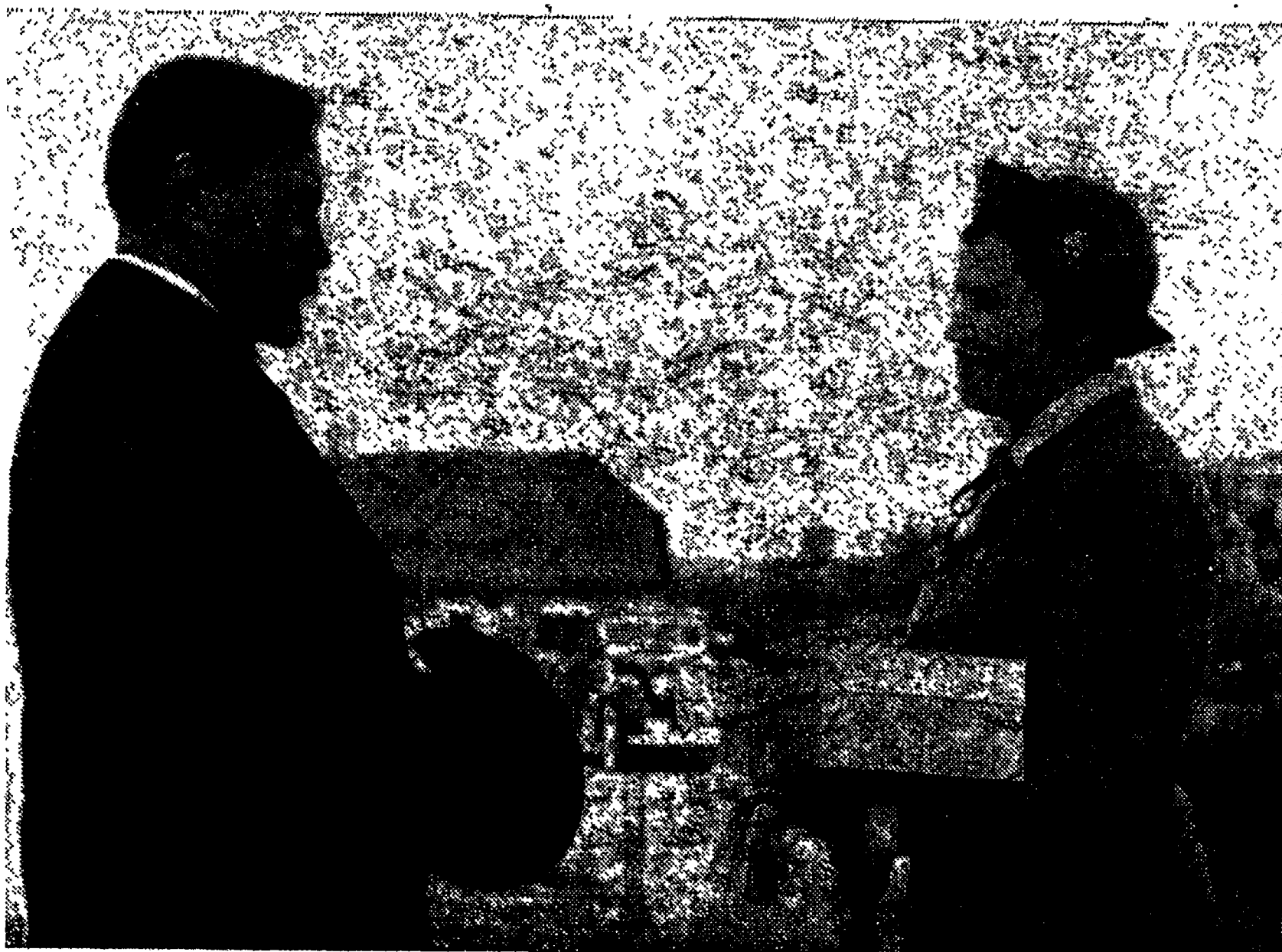
Paskiro piliečio karinių dalykų mokymas lauke, šaudymas ir kiti rikiuotės su ginklu mokymai dar nesudaro tikro karingumo. Tikroji karingumo esmė glūdi žmogaus dvasinėse savybėse, kurios priverčia aukotis, taip pat noro ir sugebėjimo aukotis dėl tėvynės. Kariuomenė nori karinei tarnybai gauti jau moraliai parngtus žmones, kurie karinę tarnybą laikytų šventa savo pilietiš-

ne pareiga, bet tik ne sunkia našta. Ji nori, kad į kovą einas jaunimas būtų išsąmoninęs savo pareigas ir atsakingumą tautai ir valstybei. Šiandien visi turi būti pilietiškai subrendę, kilniai, didvyriškai ir sąmoningai nusiteikę, bet nieku būdu ne dvasiniai ir fiziniai seniai. Karinio auklėjimo srityje Šaulių Sąjunga pirmiausia valstybei, bažnyčiai ir šeimai turi padėti išauklėti žmogų kaip doravinę asmenybę, tvirtos valios žmogų, norintį ir sugebantį aukotis.

Mūsų kariuomenė, palyginti su mūsų gamtinėmis kliūtėmis, sienų ilgiu ir galingais kaimynais, silpnai išplėsta motorizacija, greitai apsaugoti visų svarbesnių krypčių negalės. Tad reikia, kad kiekvienu laiku, o ypač veiksmų metu kariuomenės nęgausingumą ir kitas kliūtis išlygintų Šaulių Sąjungos daliniai, kurių paskiri nariai, sudarydami vieną susigyvenusią šeimą, vieni kitus paremtų ir tuo sudarytų moraliai ir materialiai vertingus kovotojus.

Pavojaus metu Šaulių Sąjunga ne tik turės palaikyti viduje tvarką, bet bus pašaukta gyvenamose vietose arba kariuomenei padėti antraeilėse kryptyse priešui pasipriešinti, saugant valstybei ar krašto saugumui svarbius objektus (tiltus, ryšių priemones ir kt.). Kad tokius uždavinius Šaulių Sąjunga galėtų sėkmingai atlikti, suprantama, turi iš anksto tam pasirengti, organizuoti ir vadovauti.

Kad Šaulių Sąjunga sėkmingai galėtų sulaikyti priešo puolimą,

Užugirio Kieme šaulės įteikia dovaną Respublikos Prezidentui Antanui Smetonai
A. Naruševičiaus nuotr.

turi gerai įprasti vykdyti ginamojo pobūdžio kautynes: gintis, stabdyti priešą, nutraukti kautynes, mokėti išnaudoti vietos teigiamas savybes, statyti kliūtis, vykdyti ardymo darbus ir t. t. Gerai įprasti gintis reikia todėl, kad gynimasis yra stipresnė kautynių forma, nes leidžia geriau išnaudoti ginklus ir vietovę, reikalauja mažesnių nuostolių ir siekia išlaikyti tai, kas yra jau pasiekta — turima. Tat savo ruožtu lengviau išlaikyti, nei užimti, t. y. pasiekti tai, ko siekia puolimas.

Suprantama, kad negalima neigti ir puolamojo pobūdžio kautynių, nes kautynes ir karą galima išspręsti tik puolimu. Tačiau puolimo negalima visada ir visose aplinkybėse griebtis.

Be tiesioginio priešui pasipriešinimo, įvairių kliūčių rengimo ir įvairių objektų (kelių, tiltų ir t. t.) apsaugos, Šaulių Sąjungai teks įvairiais būdais priešui kenkti. Mat, mažoms valstybėms, kaip Lietuvai, tenka daugiau skaitytis su tuo, kad joms teks greičiau dalį teritorijos užleisti priešui, nei didelėms valstybėms. Šiomis aplinkybėmis — priešų užimtoje teritorijoje — kaip tik sėkmingai galima organizuoti partizaninius veiksmus ir priešui visokeriopai kenkti.

Priešo partizanų veiksmams mažoms valstybėms yra pavojinges-

ni kaip didelėms, nes jos gali būti daugiau pažeidžiamos. Keletas sunaikintų svarbesnių susisiektimo mazgų arba pramonės centrų mažoms valstybėms sunkiau atstatyti ir turi didesnės reikšmės, kaip didelėms. Tik vieninga ir valingai ryžtinga tauta paverčia priešų partizanų veiksmus svetimoje teritorijoje visai negalimus.

Žodžiu, Šaulių Sąjungai karo metu teks visokiais būdais mažinti priešų pajėgumą, o tuo pačiu ir įvairiai jam kenkti. Drąsūs ir sumanūs partizaniniai veiksmai padaro priešui ne tik žymių nuostolių, naikindami smulkesnius kariuomenės dalinius, susisiektimo priemones, tiekimo vietas, sandėlius, transportą ir t. t. Jie taip pat gali, jei ne visą kariuomenę, tai bent jos dalį, ir ypač okupuoto krašto valdymą, pastatyti į labai sunkią padėtį. Prie partizaninių veiksmų taip pat priklauso ir veikimas priešų psichikos, dvasios — perdėtų žinių skleidimas dėl savo stiprumo arba apie savo kariuomenę, su kuria bendradarbiaujama, arba perdėtos pasekmės tam tikrų operacijų, susirėmimų ir t. t.

Tuo būdu sugriaunamas priešų pasitikėjimas savimi, nes kiekviena neigiama žinia — tikra ar išgalvota — dvasines kariuomenės ir tautos jėgas mažina. Pradedama perdėti nuostoliai, įsivaizduoti liūdnas ateities vaizdas, abejoti karo pasisekimu ir, apskritai, pa-

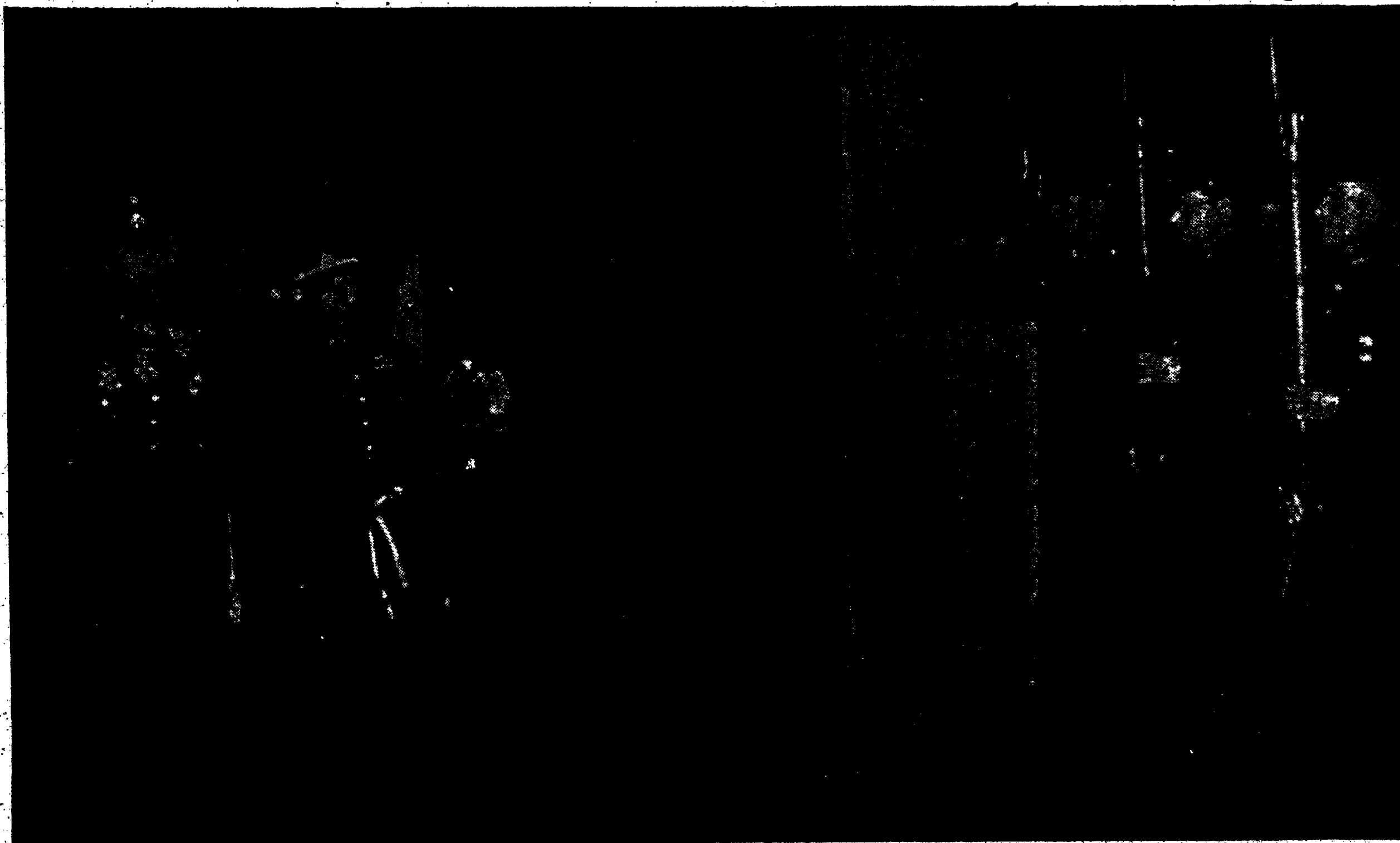
vargstama. Tokie reiškiniai gali turėti daug rimtesnes pasekmes, nei kurio nors eilinio mūšio pralaimėjimas.

Kariniai Šaulių Sąjungos uždaviniai, kaip matome, yra labai platus, įvairūs ir sudėtingi. Šių uždavinių pavojaus metu įvykdymu, iš anksto nepasirengus, negalima improvizuoti. Reikia jie tinkamai suorganizuoti ir pasirengti. Nežiūrint į tai, kad visa Šaulių Sąjungos veikla turi būti iš anksto gerai parengta, įvairiems Šaulių Sąjungos vienetams (daliniams) vadovaus paskiri asmenys, paskirai ar centralizuotai, vis dėlto sąjungos paskiri daliniai ar asmenys turės veikti savarankiškai, nors dirbdami ir atskirai, bet žinodami bendrą tikslą — sieks kariuomenės vadovybės pastatytų uždavinių ir tuo pačiu visos tautos tikslo.

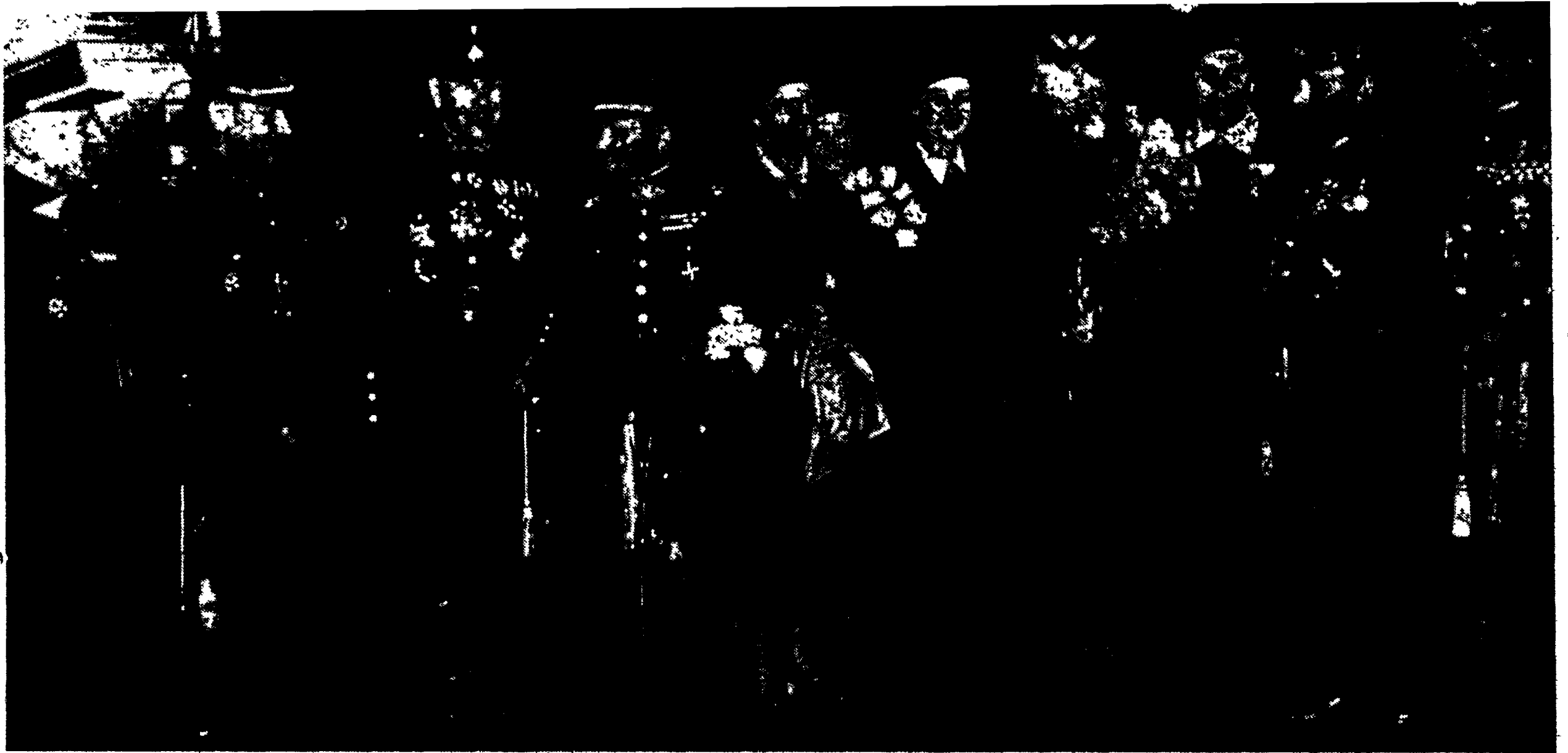
Svarbu, kad Šaulių Sąjungos nariai ne tik patys mokėtų karinius uždavinius vykdyti, bet ir visą tautą parengtų kariniams uždaviniams, kad visi tautiečiai kiek galėdami padėtų kariuomenei, Šaulių Sąjungai ir, reikalui esant, visokiais būdais kenktų priešui.

Šaulių Sąjungai, įžengiančiai į trečiąją dešimtmetį, tenka palinkėti geriausios kloties ir sėkmingo veikimo valstybės apsaugos ir tautinės kultūros stiprinimo darbuose.

Gen. št. plk. A. Šova

Šaulių Sąjungos vadą plk. Pr. Saladžių, lydimą Latvijos aizsargų vado gen. Praulo, Rygos stotyje pašitinka aizsargų garbės kuopa

Saulių S-gos vadas plk. Pr. Saladžius ir moterų vadė S. Marcinkevičienė, atvykę dalyvauti Latvijos aizsargų šventėje, Rygos stotyje. Plk. Pr. Saladžiaus dešinėje Latvijos aizsargų vadas gen. Prauls, Lietuvos karo atašė Latvijai gen. št. plk. Meškauskas ir Zarasų rinktinės vadas plk. lt. Pašilis. Kairėje geležinkelio rinktinės moterų šaulių vadė š. Čiurinskienė, aizsargių atstovės ir aizsargų štabo karininkai

Kultūrinė Šaulių Sąjungos reikšmė

1. Nauji pradmenys lietuvių tautoje.

Pati šaulio idėja, iškelta garbingo ir nepamirštamo atminimo sąjungos kūrėjo Vl. Pūtvio, buvo lietuvių visuomenei naujas dalykas. Juk šaulys, tai karys—visuomenininkas, savo noru imas ginklą brangioms savo idėjoms ginti. Lietuviai ligi tol buvo įprastai arklas, bet ne ginklas. Nėtekusi nūtautausios bajorijos, nesusikūrusi savosios miesčionijos, lietuvių tauta buvo belikusi vien kaimiečių ūkininkų tauta. Eiti karo tarnybą, būti nugrūstam ilgiems metams į Rusijos gilumą ar net į Sibirą, tai reiškė lietuviui nelaimę, nuo kurios visokiais būdais mėginta išsisukti. Savanorius lietuvių, kurie būtų stoję į rusų kariuomenę, galėjai visoje milijoninėje armijoje pirštais suskaityti.

Ir štai tam lietuvių kaimiečio vaikui pirmieji Šaulių Sąjungos kūrėjai sako: tu dabar jau ne svetimųjų valdinys, o savosios nepriklausomos tėvynės sūnus, dėl to turi savo noru stoti ir ginti ginklu šią savo laisvę. Tau dabar nereiks bastytis po svetimus užkampius, nereikės ir 10—15 metų kariuomenėje tarnauti, kaip būdavo Mikalojaus I-jo laikais, tu gali ir palikdamas savo gimtajame kaimė, ar būdamas mieste ir dirbdamas savo verslo darbą, lygiai gerai būti savanoris kovotojas, savo krašto gynėjas ir kartu kultūrininkas.

Taigi, šaulių idėja pakeitė lietuvių — kaimiečių vaikų — psichiką, dvasią, mokė juos iš vergų palikuonių išugdyti savyje laisvą žmogų, gebantį ne svetimiems lankstyti, o tvirtai, ryžtingai, net ir rizikuojant savo gyvybe, ginti jam brangias idėjines vertybes — tautos laisvę ir valstybės nepriklausomybę.

Prieš Didįjį karą lietuviai, gyvendami kaimuose, o dar ypačiai išsiskirstę vienkiemiais, jautėsi gana pakrikę, tik kaimynai, bičiuliai ar giminės retkarčiais bendraudavo siauresniais rateliais. Šaulių Sąjungos idėja ir jos gyvendinimas įnešė ir vėl labai svarbų pradžią į tarpusavio lietuvių sugyvenimą — tai organizuotumą. Pakrikią ligi tol masę ji siekia suorganizuoti į sąmoningą ir drausmingą visuomenę. Dar daugiau: šios organizacijos pagrindas dedamas dėsnis, kad bendruomenės gėris pirmąją prieš asmens gerį. Tuo būdu, Šaulių Sąjunga per tą 20 metų daug prisidėjo prie ugdymo ir atskiros lietuvių, kaip asmenybės, ir organizuotos lietuvių visuomenės.

2. Kultūringos, socialinės ir idealinės asmenybės ugdymas.

Jau vien tai, kad žmogus jaučiasi ne vienas, kaip paskiras smėlio grūdelis smėlyne, o suaugęs su kitais sau lygiais žmonėmis, turinčiais tokius pat tikslus,

tarytum narvelis gyvame organizme, daro kiekvieną stipresnį, atsparesnį neigiamai aplinkai, pajėgesnį ugdyti savo asmenybę. Šaulių Sąjunga, duodama progos taip susiburti daugiausia jauniems, dar bręstantiems žmonėms, sudaro palankesnes sąlygas jų dvasiniam ūgiui. Drauge ji savo statute nūžymi ir gaires, kuriomis turi eiti tokios kilnesnės asmenybės ugdymas. Iš pavyzdžio šaulio statusas juk reikalauja, kad jis būtų visuomenininkas — patriotas, visados statytų tautos ir visuomenės gerovę aukščiau už savo asmeninius reikalus (o kaip dar šiandien mūsų tautai to reikia!), kad jis išugdytų savyje ir būtinas visuomenininkui pilietines dorybes: būtų sąžiningas, punctualus, blaivus, paslaugus savo artimui, kiekvienam reikalui, o ypač visuomeninės nelaimės — gaisro, potvynio ir kt. atvejais.

Tik iš taip išsiauklėjusių tautos narių, sucementuotų savo tarpe idėjų bendrumu ir savanoriška drausme gali susidaryti iš vidaus atspari tauta. O mums, nedidelei tautai, toks vidinis atsparumas šiandien yra būtinausias reikalingas, kaip jau pakartotinai ir giliai įsmingančiais žodžiais yra nurodinėjęs kariuomenės vadas brig. gen. Raštikis.

Pažvelgę į praėjusį dvidešimtmetį, galime rimtai konstatuoti, kad Šaulių Sąjunga yra atlikusi didelį darbą šioje srityje, ug-

dydama kultūringas, socialias ir idealistines asmenybes lietuvių tarpe. Visuose Lietuvos kampuose šauliai yra gražiai pasirodę, kaip pirmieji visuomenės talkininkai, organizuojant tautines ir valstybines šventes, ginantis nuo asocialinių elementų, gelbstintis ištikusiose nelaimėse. Ir didžiosios tautos nelaimės metu — Klaipėdos praradimo dienomis, ne kas kitas, kaip tik šaulės moterys stvėrėsi savo iniciatyva teikti pagalbą pėrėjusiems per naują sieną pirmiesiems Klaipėdos pabėgėliams.

Reikia tad tik linkėti ir visais būdais stengtis, kad kilnus šaulių ideologijos užsibrėžtas lietuvių asmuo būtų ir toliau visu atsidėjimu ugdomas.

3. Tautinės sąmonės kėlimo nuopelnas.

Nemažesnės teigiamos įtakos turėjo šaulių veikla ir pačios visuomenės formavimuisi. Juk šaulių kūrimas remiasi ginkluotos tautos idėja, visos tautos, o ne vien laikinai karo prievolę atliekančios jos dalies. Tai yra tinkamiausias krašto gynimo būdas mažosioms tautoms. Šauliai — tai nuolatiniai savanoriai, ne tik karo metui, bet ir nepaliaujamai sargybai prie tautos laisvės aukuro. Užtat pagrindas jiems turi būti tvirta tautinė sąmonė.

Dvidešimtas šimtmetis užtiko lietuvių tautą gana atsilikusią visose viešojo gyvenimo srityse, svetimųjų prislėgtą ir užguitą. Tautinė sąmonė buvo taip pat menkai išsiplėtojusi, kaip ir dabar dar kai kuriose vietose Vilniaus krašte, kur paklaustas žmogelis

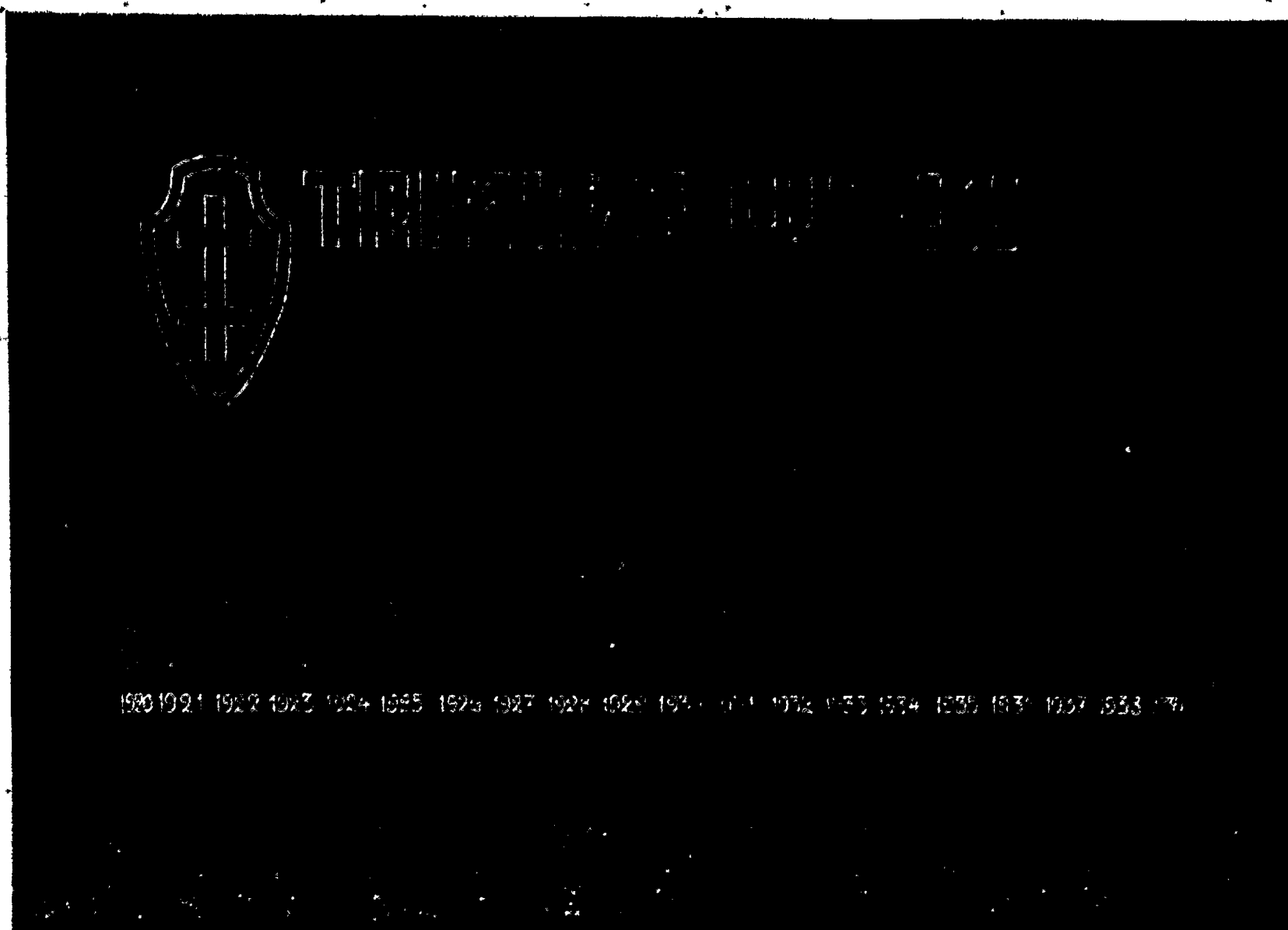
negali savo tautybės pasakyti, nes jam apskritai svetima tautybės sąvoka: jis sakosi „tuteišas“, katalikas, ir tiek. Ir 19-to amžiaus pabaigos lietuviškas kaimas skyrė tik „ruskius, katalikus, prūsus“ ir kt., taigi, painiojo tautybę su tikyba. Lietuvis ir Lietuvos sąvokos buvo žinomos tik mažai, palyginti, saujelei skaitančių užsieninius laikraščius lietuvių kalba. Toji spauda jau buvo atlikusi didelį tautinio išamoningumo darbą, bet ji pasiekė tik tautos paviršių, gilumos vis dar buvo neišjudintos. Visa tai reikėjo padaryti tik po Nepriklausomybės atgavimo.

Ir jei šiandien ir tolimiausi mūsų kaimo užkampiai jau rodo gyvą tautinę sąmonę, jautrų atsiliepimą į tautos reikalus ir nelaimes,

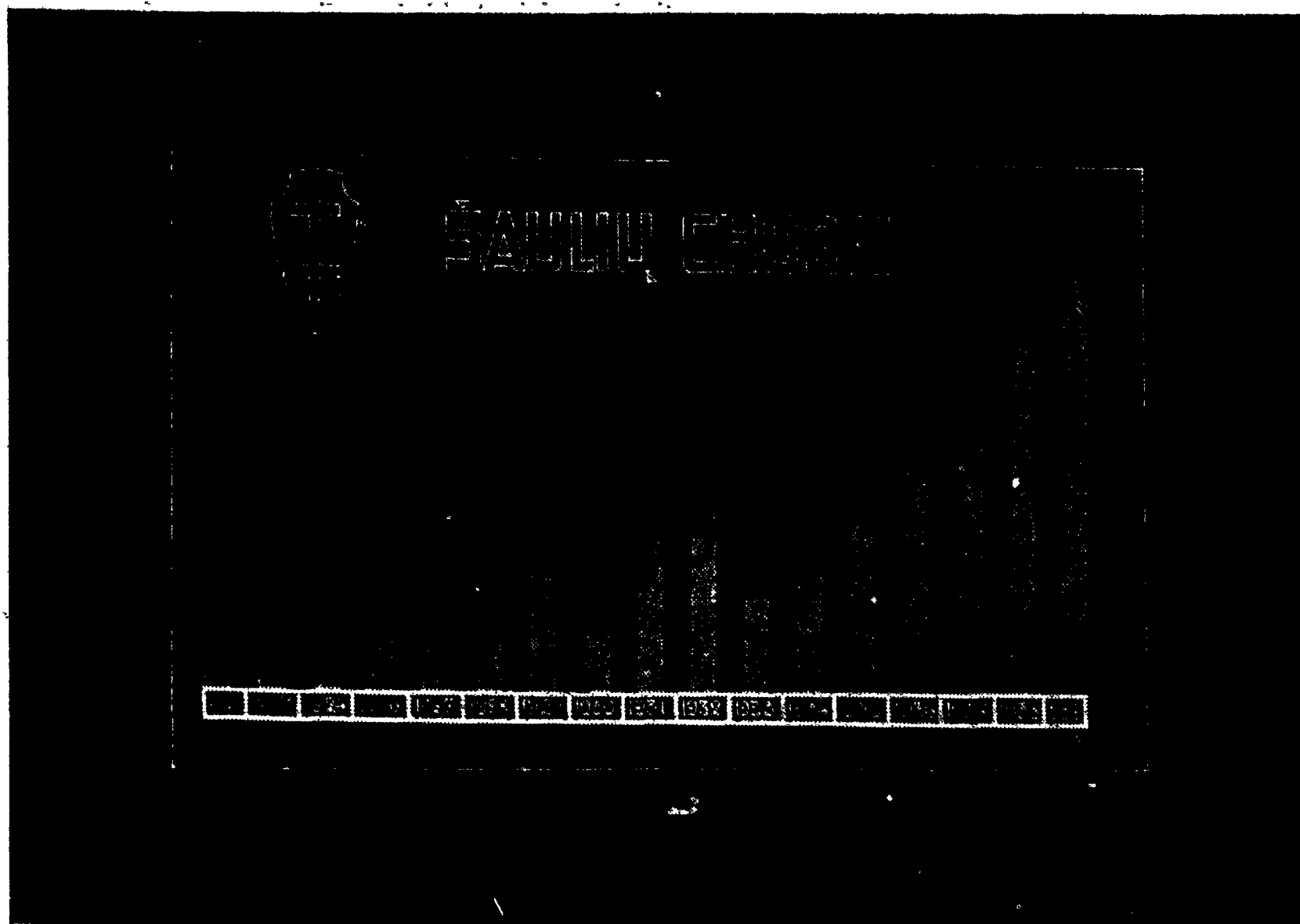
tai čia didžiuliai nuopelnai yra kaip tik Šaulių Sąjungos veiklos. Šauliai buvo pirmieji tautybės skleidėjai visuose frontuose, tiek krašto viduje, tiek nuliutuvėjusiose pakraščiuose, Lietuvos rytuose ir vakaruose. Juk nebe reikalo lietuvių tautos ir lietuviybės priešai, uždėję kur nors leteną ant lietuvių žemių, pirmiausia ir didžiausiu įnirtimu imdavosi persekioti šaulius. Tą matėme ir patyrėme rytų Lietuvos dalyse, tą patį pergyvenome ir pajūrio krašte. Žodis „šaulys“ buvo baubas ir lenkintojams ir vokietininkams. Nuo tų žemių netekimo daugiausia, kaip asmenys, ir nukentėjo šauliai. Iš to aiškūs ir jų nuopelnai tautinės sąmonės ugdymui.

4. Visų lietuvių vienybė Šaulių Sąjungoje.

Šaulių Sąjunga ne tik didele dalimi prisidėjo prie lietuvių tautinės sąmonės ugdymo, bet ir išsaugojo tokį visuomeninio darbo pagrindą, kurs yra bendras visiems valstybiškai nusistačiusiems lietuviams, nepaisant srovinių įsitikinimų ir pasaulėžvalgos skirtumo. Šaulių veikloje sutilpo visokių pakraipų žmonės, kuriems tik nuosirdžiai rūpėjo lietuviybė ir visuomeniniai reikalai. Ji ligi pat savo dvidešimtmečio išsisaugojo siauros partinės politikos, nesidavė įtraukiama į vienos kurios srovės vagą; bet kurie bandymai šia kryptimi sutiko iš tikrų Šaulių Sąjungos ideologų energingą pasipriešinimą. Dėl to ir dabar, pasireiškus lietuvių tautoje tvirtam pasiryžimui viduje politiškai vienytis, Šaulių Sąjunga gali šviesti pavyz-

Trimito skaitytojai 1920 — 1939 m.

Šaulių chorų kasmetinis prieaugtis 1920 — 1939 m.

džiu, kaip bendrinio darbo jungtis, galinga savo vieningumu.

Šaulių veikla, politiškai cementsuodama lietuvius, žymiai prisidėjo ir prie tautos kultūros kėlimo. „Sveika siela tik sveikame kūne“, sakydavo dar senovės romėnai. Šaulių mankšta ir įvairios sportas padėjo kelti fizinę mūsų jaunimo kultūrą, kaimo jaunimui nedavė pavirsti sustingusiais, prie žemės prikukusiais artojais, o išlaikė jį miklų ir žvalų, o mieste dažnai ištraukdavo iš tvankių gatvių ar iš uždarytų kambarių į gryną žalių laukų orą. Mankšta, sportas, dalyvavimas bendruomeniniame darbe daro ir dvasią guvesnę, lankstesnę, platesnio akiračio ir tvirtesnės valios.

5. Kaimo kultūrinimo nuopelnas. Šaulių namai — kultūros židiniai.

Didelis darbo baras nuvarytas ir tiesioginėje kultūrinėje veikloje. Tokios šauliškos veiklos centrai — šaulių namai daugelyje Lietuvos vietų yra vieninteliai kultūriniai židiniai, kurie suburia jaunus ir senus švietimuosi, kultūringoms pramogoms, atitraukdami nuo girtavimo ar kortavimo. Reikia tik pageidauti, kad per ateinančią eilę metų neliktų nei vieno didesnio Lietuvos miestelio ar bažnytkaimio be šaulių namų, kad visur jie galėtų būti pakankamai erdvūs ir tinkamai įrengti tiems daugiapusiškiems reikalams, kuriems jie esti naudojami.

Specifinės mūsų kultūros savybės per daugelį priespaudos metų išlaikė liaudis, sukurdamas skambias lietuviškas dainas, turtingą tautosaką ir originalų pritaikomą jį meną (audinius, drožinius ir

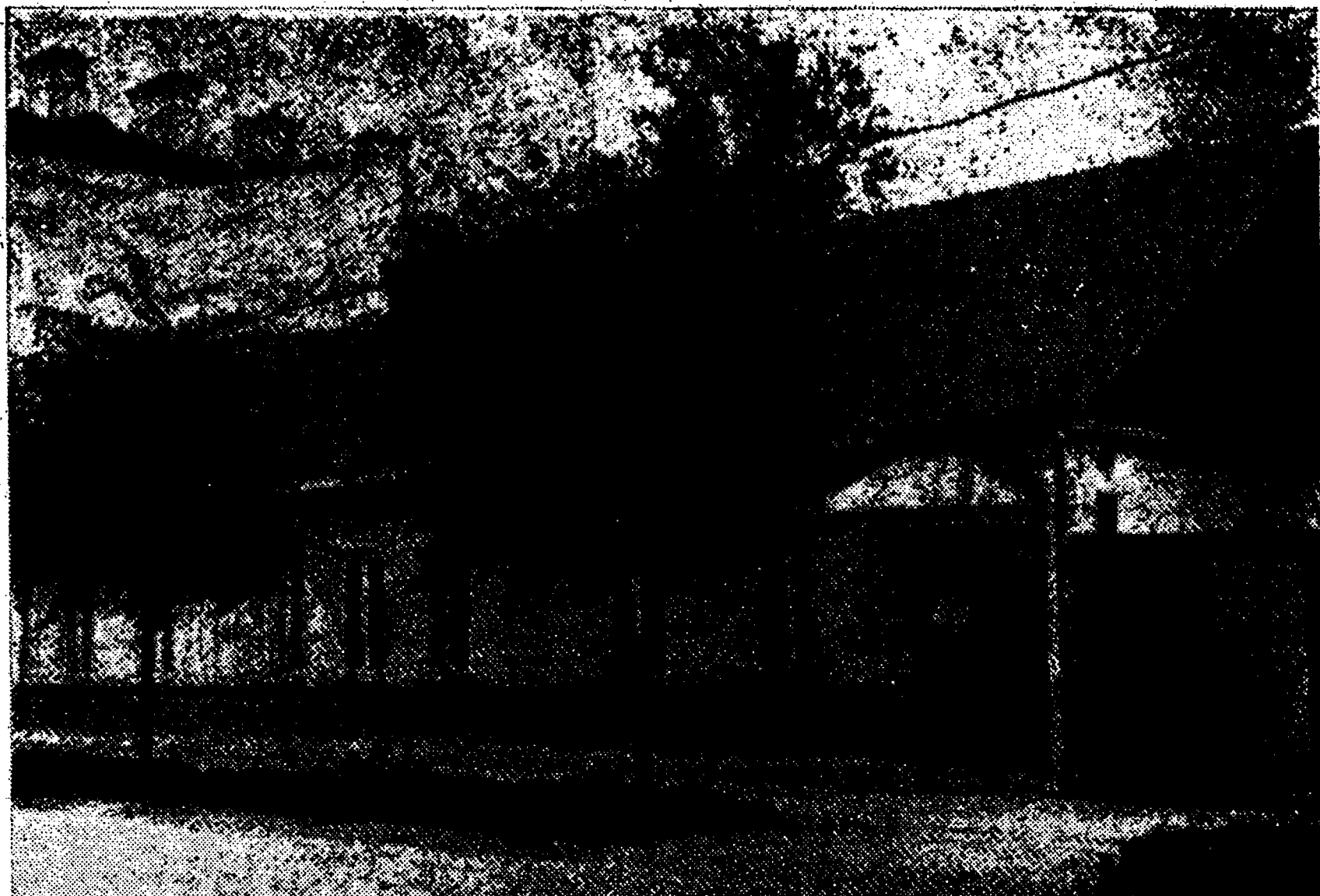
t. t.). Šaulių Sąjunga per šį dvidešimtmetį pasirodė ir čia geriausia lietuviškų tradicijų tęsėja ir skleidėja. Šaulių chorai visuose Lietuvos kampeliuose puoselėja iš sentėvių paveldėtą dainos meną, gaivindami daina senimo ir jaunimo širdį ir stiprindami dvasią. Daugelyje vietų sudaryti šaulių orkestrai plečia muzikos meną ir duoda ritmą naujam žygiui į vis šviesesnę, kultūringesnę laisvės gyvenimą. Šaulės palaiko ir plečia visuomenėje tautinių drabužių, šokių ir žaidimų tradicijas. Visuose šaulių parengimuose dvelkia sava, lietuviška dvasia. Aplink šaulius buriasi kaimo visa, kas tik yra dvasiškai sveikiausia ir kūnu stipriausia. Tuo būdu galime pasakyti, kad per šiuos 20 metų šauliai sugebėjo suburti į savo eiles

visuomenės atranką, lietuviškiausią, veikliausią, kūnu ir dvasia stipriausią. Toji atranka susidarė ne kokių luominių pagrindų, ne pagal kilnę ir įgimtas privilegijas, o vien iš savanoriško lenktyniavimo darbe, remiantis visiškos lygybės principu. Rikiuotėje smagus vaikas juodadarbis gali būti pranašesnis už aukštos kategorijos valdininką. Taigi, Šaulių Sąjunga turi būti ir toliau toji organizacija, kuri užkerta kelią lietuvių visuomenės susiskaldymui, kuri ugdo tikrą visų lietuvių solidarumą tėvynės gynimo ir tautos stiprinimo darbe.

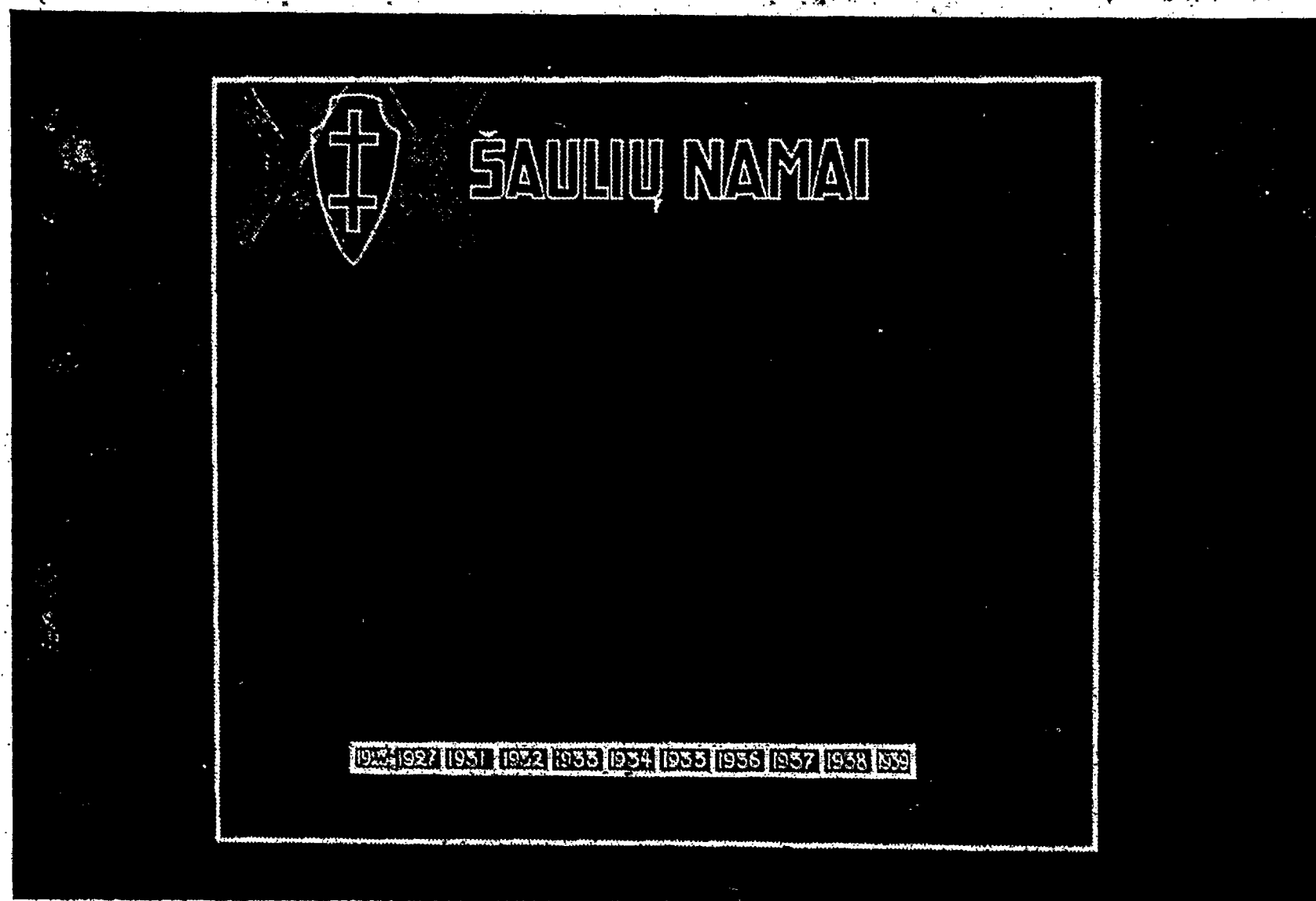
Šviesaus atminimo VI. Pūtvis, su kuriuo teko dirbti pradinį valstybės kūrimo darbą, buvo tikras liaudies mylėtojas, ne žodžiais, o darbais demokratas; ir šaulių kūrimo idėja jam rišosi su mintimi visos liaudies atkutinimo, jos suaktyvinimo ir įtraukimo į visuotinę ginkluotą krašto apsaugą.

Šiandien, po 20 metų, Šaulių Sąjungos kūrėjas, per anksti nuo mūsų atsiskyres, galėtų pasidžiaugti gražiais savo iniciatyvos vaisiais. Į kurią tik gyvenimo sritį bepazvelgsi, visur žymu teigiamai šaulinės veiklos padariniai. Tačiau joks visuomenininkas — kovotojas nesitenkins, kad ir gražiais ligšioliniais rezultatais. Mes matome, kaip mūsų tautą užgriūva nelaimės ir smūgiai vienas po kito. Matome, kiek dar esame atsilikę daugeliu atžvilgių nuo kitų tautų. Todėl ateinantieji dešimtmečiai laukia iš šaulių ne mažesnio, o dar didesnio veiklumo ir ryžtumo Tėvynės laisvei ginti ir Tautos kultūrai kelti.

Jotvingas

Pūtvių butas Kaune, Duonelaičio g. 13 Nr., kur 1919 m. įsikūrė Šaulių Sąjunga

Šaulių namų augimas 1920 — 1939 m.

AMŽINOJI TIESA

ŠAULIŲ SAJUNGA NEKINTAMŲJŲ VERTYBIŲ KŪRIMO, IŠLAIKYMO IR GYNIMO DARBE

Trumpas yra žmogaus gyvenimas. Štai dar tik 20 metų, o jau daug vertingų smulkmenų, apsi-traukę miršimo rūkų, pusiau nus-kendo amžinybės glūdumose. Gyvenimo ekspresas, nesustodamas nė akimirkai, lekia tolyn. Nauji patyrimai kaupiasi ištisais kal-nais, o senesnieji, nespėjus su jais atsiskirti, jau traukiasi atbuli ir tirpsta susilieję į praeities klotus, iš kurių bematant pradeda for-muotis istorija.

Žmogus tame laiko eksprese yra keistas keleivis. Jis dirba, sten-giasi, mato ir savo pastangų vai-sius ir pats jaučiasi juos kurias, o ilgainiui atsigręžęs — pats savęs nebepažįsta; visas jo praeities gyvenimas ir darbas dabar atrodo gyventas ir dirbtas ne jo pa-ties, o kokio tolimo pažįstamo, gal giminaičio, tik tiek bendro su juo turėjusio, kad vadinosi jo var-du ir pavarde. Ir visi tie indivi-dualiūs praeities tolimoje be-blankstą darbai ir nuopelnai dabar atrodo taip tolimi beasme-niai, kad reikalauti sau už juos kokių nuopelnų pripažinimo, kad ir pagal jų neginčijamą vertę, būtų kažkas ne savo, o to tolimojo pažįstamojo, gal būt, giminės pa-laikų reikalavimas, kada šiuo mo-mentu gyvenamasis aš į jį, nei į jo darbo vaisius jokių pagrįstų tei-sių neturi.

Visai kitaip reikalas atsistoja pažiūrėjus į visa tai viso kolekty-vo — tautos atžvilgiu. Čia jau individo džiaugsmas ir pasitenki-nimas savo nuveiktais darbais au-ga proporcingai su tuo, kaip auga kolektyvinis, bendrai, per visus laikus statomasis tautos gerovės rūmas. Besigėrėdamas visų ben-dromis pastangomis pastatytoju rūmu, individas pajunta, kad ta-me rūme yra plyta, kurią ir jis pats ar, teisingiau pasakius, tas jo bendravardis tolimas pažįsta-masis, giminaitis yra įmūrijęs. Tai-gi, žmogus, kaip praeinąs momen-tas beslenkančio laiko tęsinyje yra tik tiek pastovus, kiek jis yra pri-sidėjęs statant savo tautos ir val-stybės nekintamąsias vertybes. Atskiras asmuo yra tik narvelis; organizmas yra tauta, kuriai ap-sireikšti visi narveliai turi padėti, ir tos organizacijos, kurias atski-rī individai sukuria.

Šiandien, po 20 metų, žiūrint į Lietuvos Šaulių Sąjungos milži-

niškąjį pastatą, kiekviena jame įmūryta plyta pati gėrasi — kaip gera, kad man leista buvo gyventi ir savo buvimo pateisinimą šian-dien rasti čia įtvirtintą!

Tai buvo 1919 metais, kai gavęs pakvietimą į Spaudos Biurą, pir-mą kartą iškėliau koją į Kauną, ap-linkybių dėka gavusi „laikinosios sostinės“ vardą. Spaudos Biure ir prie joėjusiame „Saulėtekyje“ dir-bo margiausias simpatingų jaunų vyrų ir moterų kolektyvas, iš ku-rių pamenu M. Šalčių, A. Vienuolį-Žukauską, J. Pajaujį.

Greit iš dabartinių Finansų Mi-nisterijos namų Spaudos Biuras buvo perkeltas į Kanto gatvę, į dabartinius Geležinkelių Valdybos namus, kur biuro viršininku buvo paskirtas Matas Šalčius, o aš jo sekretorium, ir pats biuras pava-dintas Spaudos ir Propagandos Biuru.

Bene pirmasis mano šefo klaui-simas buvo:

— Ar esi rankoje laikęs koki ginklą?

— Būdamas Tauragėje laikiau ir parabelį, bet šauti į taikinį, taip sakant, su pasekmėmis neteko, — atsakiau.

Daugiau nekalbėjęs jis mane nusivedė į vienus medinius namus Duonelaičio gatvėj, kur didokame žemame kambaryje pavakario prieblandoje pasieniais sėdėjo ke-liolika žmonių, jų tarpe keli pa-žįstami žinomesni žmonės. Matas Šalčius savo „naują“ pristatė

šeimininkui, kurs, atrodė, pirmi-ninkavo susirinkimui. Tai buvo Vladas Pūtvis, ne tik to buto sa-vininkas, bet viso susirinkimo siela.

Man visa tai buvo visiškai nau-ja. Čia išgirdau apie šaulius. Pirmasis mano „krikštas“ buvo simpatingas Pūtvio rankos pa-spaudimas, kas reiškė inkorpora-vimą į lygiųjų „draugų“ tarpą ir Mato Šalčiaus net atsipūsti laiko nebedavę planų planai, nuo kurių beregint atsirado pilnos rankos darbo.

Greit teko pereiti į ką tik pra-dėtą leisti Trimitą, kurio dvasios vadas kurį laiką buvo Tumas Vaiž-gantas, o tėvas gimdytojas — Vladas Pūtvis-Putvinskis.

Šiandien lyg ir nebesuprantama, iš kur tuomet sėmėsi tas entuziaz-mas, optimizmas ir neapsakomas visų vienu idealu tikėjimas. Šian-dien, kada mažosios tautos ne-rimsta kunkuliuojančių didžiųjų valstybių vulkanų akivaizdoje, tikra paguoda prisiminti anuos neramybių metus. Ir tuomet prie-šai buvo ne mažiau gausingi, kaip dabar, ir jie mus puolė ne-be grasinimais, o ginklais, ir ne vienas kuris, bet ištisi trys. Pa-kartotiniais atvejais priešų lavos buvo užlieję visą Lietuvos šiaurę, vakarus ir rytus ir visi siekė jau-nos, tokios dar silpnos mūsų val-stybės laikinosios širdies — Kau-no. Ir vis dėlto tuomet visi tie pa-vojai neatrodė per dideli; at-rodė grasmingi, bet natūralūs, dėl to visi mažai tepolitikavo, bet daug veikė, kas karų laukuose, kas namuose: vieni gindami, kiti gynėjams tiekdami, tretį žodžiu, raštu ir daina gynėjų dvasią stip-rindami. Kad ir klumpėmis bei vyžomis avėdami, bet išdidūs gin-

Klaipėdos šauliai 1923 m.

dami savo žemės laisvę, mūsų negausingi dar gynėjų—kareivių ir šaulių partizanų pulkai laimėjo.

Šiandien tenka girdėti kalbant, kad pirklių ir miesčionių tautos nebetinka sunkią valandą karžygiškiems žygiams. Jiems pradeda būti gaila, kad priešas nesugriautų jų miestų, rūmų, įmonių, fabrikų. Bet žemdirbių tautos yra nenugalimos. Žemės joks priešas nesugriaus! Natūralus žmogus nieko šiame pasaulyje tiek nemylia, kaip savo tėvų žemę. Už savo žemės laisvę! ...raskite kitą šventesnę, ugningesnę, uždegamesnę šūkį laisvės kovos vėliavai. In hoc signo vincis! Šiuo ženklui nugalėjo ir mūsų tauta. Garbė jai!

1919 — 1939 metai — tas pats kabalistinis skaitmuo dvidešimt metų vėliau. Tie patys apokaliptiniai reiškiniai Europos padangėse, tas pats nerimas apėmęs žemę. Ar mes šiame turime priežasties daugiau nerimti, kaip anuomet? Vieni sako, kad tuomet savo laisvei draugų daugiau turėjome, kiti, kad dabar daugiau turime. Viena tikrai žinome, kad priešų dabar mažiau teturime, kaip anuomet, o savo laisvės draugai esame mes patys. Ir kokie draugai! Jei anuomet tik kuopelės, tai dabar pulkų pulkai. Ne samdyti, ne dėl gražių mūsų akių į talką mums atėję, bet iš pačios mūsų pilkosios žemės išaugę, ją kaip tikrąją savo motiną mylį jos laisvų vaikų legijonai!

Kai šiandien prisimename Pietų Afrikos būrų kaimiečių karą su Didžiosios Britanijos imperija — juk tai jokiam strategui neįsivaizduojama jėgų ir išteklių nelygė. Dovydo atkaklumas prieš Galijotą. Būrai laimėjo dėl to, kad

SIAULIŲ SAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — tarybos pirm. pavaduot. š. Vladas Kaveckas, rinktinės vadas plk. lt. Jonas Vėgėlis, tarybos narys š. Eduardas Vaivadas; stovi — tarybos narys š. Mykolas Jasudavičius, tarybos narys š. Kazys Raupys ir rinktinės vado pad. kpt. Kazys Martinkus. Trūksta tarybos narių š. A. Pimpės ir š. Vl. Petrausko

savo prakaitu aplaistytą žemę mylėjo. Niekas dar nenugalėjo žemę mylinčios tautos. Todėl apdairus priešas stengiasi nesikėsinti į ją, o neapdairusis, gavęs vieningo fronto atremiamąjį smūgį, pradeda apsigalvoti, ar laimėjimo vaisiai praneš puolimo nuostolius.

Dar yra vienas milžiniškas skirtumas tarp anuomet ir šiame t. Patys buvome dar vos tepradėję ragauti nepriklausomybės vaisių. Patys vos iš vergijos ištrūkė, neturėjome pilnos nuovokos tos tragedijos susikurtos laisvės vėl netekti. Šiandien esame liudytojai didžios tragedijos tautos, kuri be vieno šūvio savo laisvę perleido į svetimas rankas. Laisvę galima ir be kraujo prarasti, bet be kraujo atgauti — niekuomet! O nuginkluotam, išblaškytam ir

terorizuojamam nepalyginti sunkiau bepradėti kovą dėl laisvės. Dėl to, verčiau su viltimi žūti, ginant tai, ką turi, ne kaip be vilties vegetuoti netekus to, ką turėjai brangiausio.

Ginklas rankoje yra didžiausioji dovana savo žemės laisvei ir savo vaikų vaikų laisvei, gerovei ir gyvybei garantuoti.

Ginklo niekuomet neatiduok, be reikalo nepakelk, be garbės nenuleisk. O visų pirma — tikėk savo jėgomis, savo gimtosios žemės galia teikti neišsemiamų jėgų tam, kas už ją kovoja, ir Praamžiaus laiminimu tiems, kurie patys stengiasi.

Lietuvos Šaulių Sąjunga po 20 metų tebeturi tuos pačius savo pašaukimo uždavinius, bet su milžinišku skirtumu: tuomet naujagimis kūdikis žiauriame pasaulyje, šiandien 20 metų amžiaus, subrandęs, pačiame jėgų klestėjime, fiziniiais ir dvasiniais ginklais galingas ir savo pareigą bei paskirtį įsisąmoninęs vyras — pilietis, žemdirbys, karys, su knyga ir šautuvu ir su už savo gyvybę didesne meile savo gimtosios žemės laisvei.

Juozas Pronskus

Vilniaus krašto šauliai 1920 m.

KNYGOS ŠAULIŲ BIBLIOTEKOMS

Prieš trejus metus SAKALO b-vės nariai A. Kniūkšta ir S. Zareckas savo kilimo vietas — Salantų, Rumšiškėlių ir Kauno VI. Putvinskio v. šaulių būriams yra paaukoję po komplektą Sakalo leidinių, t. y., po 400 tomų. Dabar Sakalo b-vė išsiuntė minėtiems šaulių būriams po naują pluoštą savo leidinių (po 50 tomų).

Malonu, kad tuo Sakalo narių pavyzdžiu ima sekti ir kiti inteligentai.

Ką aš atsimenu apie Lietuvos Šaulių Sąjungos kūrimąsi

1919 metais, Duonelaičio gatvėje, Banko rūmuose, kur dabar Mokesčių Departamentas, buvo susigrūdusios kelios valstybinės įstaigos. Tų pačių rūmų 11 kambary dirbo „Lietuvos“ dienraščio redakcijos personalas. Čia buvo redaguojamas ir „Saulėtekis“. Tame kambary dirbo 7 žmonės: aš, rašęs šias eilutes, Matas Šalčius — dabar pasaulinis keliautojas, Ant. Dėdelė, dabar „L. Aido“ redaktorius; St. Češūnas, — mokytojas - pensininkas; E. Sukevičius, — Valstyb. banko juriskonsultas; Levinas — žymus advokatas ir dar vienas, kurio pavardės nebepamenu. Mūsų visų viršininku buvo A. Rimka, dabar V. D. Universiteto profesorius. Jis redagavo „Lietuvą“ ir „Saulėtekį“. Be to, jo žinioje buvo ir „Propagandos Biuras“.

Darbo buvo daug, o darbininkų — maža; be to, ir tie patys buvome neprityrę ir įvairių profesijų žmonės. Dirbdavome nuo 8 val. ryto ligi 15, ir nuo 5 ligi 19 v. vakaro. Dirbdavome pagal savo šefo nurodymus bei užsakymus, be jokio darbo paskirstymo. Taip antai, man vieną kartą šefas pavedė parašyti straipsnį apie lenkų žemės reformą, o E. Sukevičiui — vedamąjį „Saulėtekiui“, nors nei aš nei jis panašių straipsnių niekuomet nebuvome rašę.

O laikai buvo neramūs. Fronte ėjo žiaurios kovos su bolševikais;

kasdien giliau į kraštą skverbėsi lenkai; o vokiečiai lygiomis teisėmis su mumis tebešeimininkavo Kaune ir kituose didesniuose mūsų miestuose ir miesteliuose. Be to,

KAUNO ŠAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Viduryje sėdi rinktinės vadas plk. J. Bobelis, dešinėje rinktinės tarybos pirm. pavad. ats. mjr. Tomkus, kairėje tarybos narys gyd. Nekvedavičius. Stovi iš kairės: tarybos narys š. Vilečinskis, rinktinės vado pad. mjr. Birknaitis, tarybos nariai: ats. j. lt. Janulevičius, inž. Bačelis, Strimaitis ir tarybos sekr. kpt. Zaborskis

krašto viduje stropiai veikė P. O. W. organizacija ir, naktimis gadindama kelius, tiltus ir kitas susisiekimo priemones, mėgino jaunutę Lietuvos valstybę iš vidaus išsprogdinti. Žaliajame kalne ir Ažuolyne, kur tuomet nebuvo nė vieno pastato, naktimis kažin kas šaudydavo salvėmis ir pokšėdavo po miestą palaidi slėpiningi šūviai.

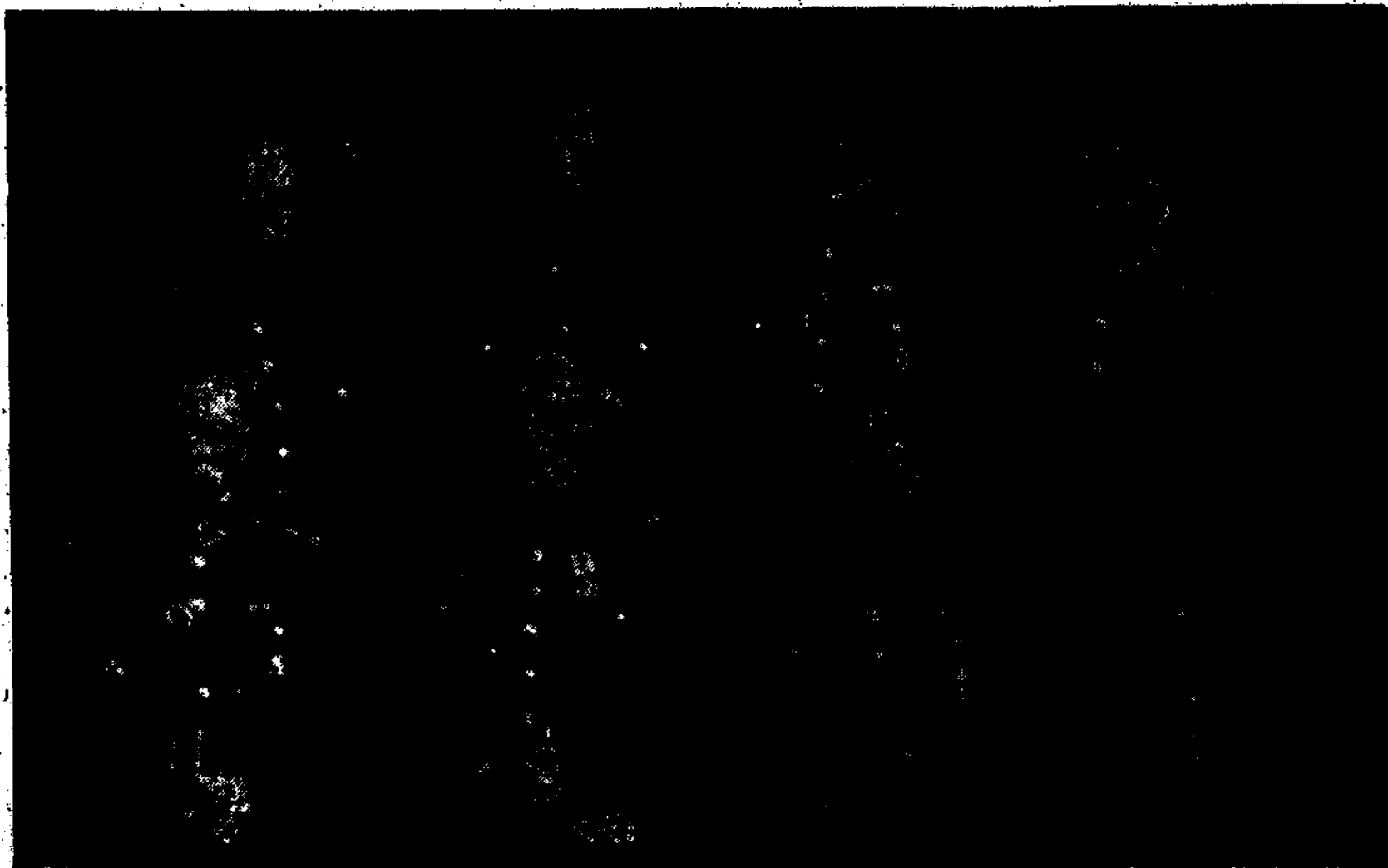
Neramūs buvo laikai, labai neramūs.

Po vienos tokios neramios nakties, mes, 11 kambario bendradarbiai, rimtai susirūpinome tokio palaido gaivalo demonstracijomis ir nutarėme kreiptis į valdžią, ir prašyti, kad mus apginkluotų ir išmokytų, kaip reikia ginklus varuoti. Kadangi mūsų buvo tik septyni žmonės, be to, ir iš tų septy-

nių ne visi pritarė tokiam sumanymui, tai nutarėme kreiptis ir į kitų įstaigų tarnautojus; tą pačią dieną surašėme anketą ir paskleidėme po Banko Rūmų įstaigas. Atsiliepė tik 11 vyrų. Bet tai buvo maža, kad iš tokio skaičiaus galėtume sudaryti ginkluotą būrį. Reikėjo kreiptis dar į kitas ministerijas bei įstaigas.

Kažin kas mums pranešė, kad toje pačioje Duonelaičio gatvėje, Socialinės Apsaugos Ministerijoje, Vladas Putvinskis supirkinėjas iš atsilankančių vokiečių kareivių ginklus ir jau turįs suorganizavęs tokių ginkluotų civilių vyrų būrį. Tą pačią dieną, tuojau po 19 v., mane ir Matą Šalčių delegavo į Socialinės Apsaugos Ministeriją. Kadangi ir kitos įstaigos tuomet dirbo po pietų, tai V. Putvinskį ir sutikome ministerijos duryse.

Apie V. Putvinskį, kaip apie litvomaną dvarininką, aš jau buvau girdėjęs dar prieškariniais laikais, bet nė karto nebuvau jo matęs. Be to, buvau skaitęs jo „Giedrą“ ir kitus tuomet dar niekur nespausdintus raštus. Tuos raštus davė man pasiskaityti jo dukrelės — pabėgėlės, kurios taip pat, kaip ir aš, gyveno Maskvoje lietuviškoje Nasvyčių šeimoje.

ROKISKIO ŠAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — kpt. Abramikas, rinktinės vadas plk. lt. Jasinskis, š. Brionius Sipavičius, š. Juozas Šukys; stovi — š. Pranas Danušis, ats. lt. Antanas Bertušius, š. Leonardas Grigonis ir š. Jonas Jackevičius

ZARASU SAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — š. Jonas Valiukonis, rinktinės vadas plk. ltn. Ignas Pašilis, ats. ltn. Staškevičius, dim. ltn. Svylas; stovi — š. Samas, š. Matiukas, š. Gipiškis

TAURAGĖS SAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — tarybos narys ats. j. ltn. Vincas Orantas, rinktinės vadas plk. ltn. Jonas Bužinskas, rinktinės vado pad. kpt. Vincas Birkaitis, tarybos narys dim. karo vald. Teofilijus Listenderis; stovi — tarybos narys š. Liudas Volodka, tarybos narys ats. ltn. Ignas Budrevičius, tarybos pirm. pavaduotojas š. Bonifacas Petrauskas, tarybos narys ats. ltn. Jonas Jurgilas

TELSIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — š. dr. J. Mikulskis, š. F. Mitkevičius, rinktinės vadas plk. ltn. Pulkaunikas, š. E. Šalkauskis; stovi — V. Mylėnas, rinktinės vado pad. kpt. Jatulis, š. A. Jasudis ir š. pral. R. Kuodis

Mes prisistatėme jam ir pasisakėme, kokių reikalų atėję. V. Putvinskis mus labai rimtai ir atidžiai išklaušė ir nusistebėjo, kad mes tokiu neramiu laiku nors ir neorganizuoti, bet nesame ginkluoti.

— Ką jūs darytumėte, jei jus naktį užpultų peoviai? — staiga paklausė mus V. Putvinskis.

— O tamstos ką darytumėte? — savo ruožtu paklausė ir M. Šalčius.

— Mes?!... Mes... Štai! — ir V. Putvinskis parodė mums po mundurą pajuostėję kabantį parabelį ir pridėjo:

— Mes ir miegame ginkluoti!

Priėjo ir jo jaunesnysis sūnus. Ir jis turėjo pajuostėję pasikabinęs parabelį. Užprašė pas save į butą. Gyveno tuomet Putvinskiai Duonelaičio gatvėje Nr. 13.

Putvinskių bute radome tuomet jo giminių, pažįstamų ir šiaip jaunuolių. Vyrai buvo užsiėmę su ginklais: taisė juos, valė, šveitė, perstatinėjo šautuvų užraktus ir darė įvairius bandymus bei patikrinimus. Moterys vienos taisė kuprines, mat vokiečiai pardavdavo tik tokias, kurios buvo suplyšusios ar be odinių diržų; kitos — piaustė lašinių brizus ir dešras, nes buvo šeštadienis, o šeštadieniais V. Putvinskis su sūnumi vykdavo į Žemaičius supirkinėti iš besitraukiančių vokiečių karių ginklų; ko negalėdavo nupirkti už pinigus, tai įsigydavo už lašinius ir dešras. Pasirodė, kad kas Banko rūmų 11 kambarį buvo tik sumanyta, tai Vlodo Putvinskio ir jo artimųjų jau buvo vykdoma.

Nors 11 kambarį M. Šalčiaus pasiūlytas ginkluotų valdininkų pavadinimas „šauliais“ nebuvo priimtas, nes esą pavadinimas būsiąs painiojamas su „Šiauliais“, bet V. Putvinskis jį užgyrė ir jis greit prigijo.

Begeriant arbatą, buvo aptarti ir kiti klausimai, ir šeimininkas pasižadėjo, kad jei jam pasiseksią Žemaičiuose, tai pirmadienį jis galės apginkluoti ir mus visus. Bešnekučiuojant, staiga, šeimininkas pažvelgė į laikrodį ir surimtėjo. Surimtėjo ir visi jo namiškiai: už aukštos mūro sienos, kur buvo pirmutinė karo mokykla, kariūnai užgiedojo maldą, o po maldos ir himną. Visi išklaušė stovėdami ir labai rimta iškilminga nuotaika. Pasirodė, kad toje mokykloje buvo ir vyresnysis Putvinskių sūnus.

Pirmadienį, tuojau po septynių, visi užsirašė šauliais Banko Rūmų įstaigų tarnautojai ir nuėjome pas Putvinskį. Ejome ne visi

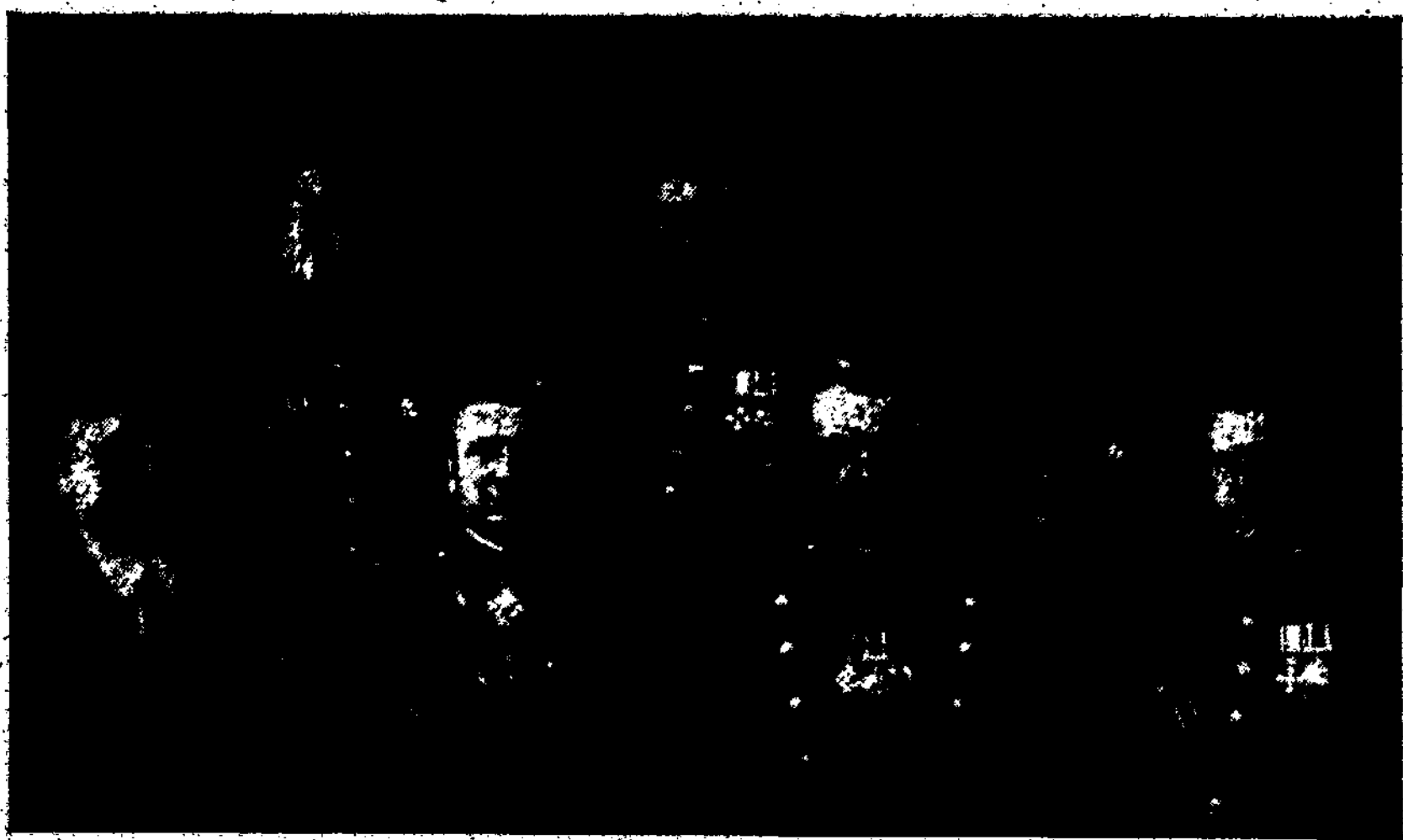
drauge, o pasiskirstę, nes vis dar kažin ko prisibijojome.

Nors Putvinskiui Žemaičiuose ir pasisekė, bet ne visi gavome ginklus, už tat visi gavome pareigų: M. Šalčius su V. Putvinskiu pasiėmė ir toliau vesti šaulių organizacinį darbą, A. Dėdelei buvo pavesta administracinė dalis, man — informuoti spaudą, kitiems kitoks darbas. Ypač buvo branginami šauliai, tarnavę rusų ar vokiečių kariuomenėje ir susipažinę su ginklais. Pirmutinis mūsų vadas ir buvo buvęs vokiečių kariuomenės karys Kuodatis, dabar V. D. U. profesorius. Bet dar negreit mes pasirodėme visuomenei ginkluoti. Pirmą eidavome išsirikiavę į Vytauto kalną mankštytis be ginklų. Mes, vyrai, eidavome viduriu gatvės, o ponė Putvinskienė su dukterimis, savo seserimis ir viešniomis šaligatviais. Jos pasitikdamos jaunus vyrus, ragindavo juos stoti į mūsų eiles. Pirmą kartą prisidėjo prie mūsų tik 4 jauni vyrukai; kiti atsikalbinėdami sakėsi prisirašysią vėliau. Daug kas žiūrėjo į mus, kaip į kokius komedininkus ar į šovinistus litvomanus ir palydėdavo mus pašaipomis bei įvairiais pajuokiančiais epitetais. Bet kai po poros savaičių išėjome į gatvę ginkluoti ir su daina, niekas iš mūsų jau nebesišaipė, o visi sustodami žiūrėjo, stebėjos, ir šaulių eilės diena po dienos ilgėjo ir gausėjo. Šaudyti mokytis eidavome į fortus.

Mane netrukus „Spaudos Biuras“ pasiuntė į bolševikų frontą karo korespondentu ir, kai po mėnesio sugrįžau atgal į Kauną, šauliai jau buvo legalizuoti, apginkluoti ir jiems vadovavo karininkai; bet šaulių dvasia ir centras vis dar tebebuvo Putvinskių namuose.

Brangūs tie namai Nepriklausomai Lietuvos valstybei; brangūs jie ir mums pirmutiniams šauliams. Juose ne tik gimė, bet ir užsimezgė Šaulių Sąjungos idėja, kuriai V. Putvinskis išpranašavo didelę ateitį, tokia, kokios ji palaipsniui tebesiekia ir dabar. Putvinskių namuose praskambėjo ir pirmoji šaulių priesaika ir malda. Ilgai tie namai buvo kilniosios jaunuomenės valstybiškai—tautiško židinio centru... Dabar, kada tik aš nepraeinu pro tuos namus, visuomet man regisi, kad juose tebedvelkia prakilni didelė Vlodo Putvio-Putvinskio dvasia. Anksčiau ar vėliau, bet bus tie namai įamžinti.

A. Vienuolis

UKMERGĖS ŠAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — tarybos narys ats. ltn. gyd. Bortkevičius, rinktinės vadas plk. ltn. Pošiūnas, tarybos narys Jurgėlys, tarybos pirm. pavad. ats. ltn. Cibulskas; stovi — tarybos narys š. Pakštaitis, tarybos narys Čekanavičius ir rinktinės vado pad. kpt. Mickeliūnas

MARIJAMPOLĖS ŠAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — š. Antanas Skrinskas, rinktinės vadas plk. ltn. Andrius Kerbelis, ats. ltn. Kostas Kalendra, š. Jonas Jarumbavičius; stovi — š. Mykolas Tonkūnas, š. Stasys Vaičius

KRETINGOS ŠAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — tarybos pirm. pavaduotojas Vaišnys, rinktinės vadas plk. Liutermozas ir nariai: š. Dulevičius, stovi — kpt. Zadvydus, š. Bričkus, š. Rimgaila, š. Jauniškis ir š. Dailidė

Užvenčio partizanų kovos tėviškės laukuose

Laisvės kovų metu partizanai suvaidino žymų vaidmenį. Kovoje su bermontininkais daug nuopelnų reikia skirti ir Žemaičių krašto partizanams. Žemaičiai ūkininkai su sūnumis ir bernais, metę arklius, griebėsi surūdijusio šautuvo iš pastogės ir ėjo į artimiausį partizanų būrį, kad ten galėtų organizuotai kautis su priešais, kurie apgrobė gyventojus, niekino moteris ir plėšikavo.

Ano meto žemaitis nedaug teturėjo žinių apie kariavimą, daug kas nebuvo rankoje šautuvo laikęs, trūkstant ginklų, daug kas savo surūdijusius ginklus atsinešė. Tačiau, ano meto žemaitis parodė, kad jis per daug buvo laisvės išsiilgęs, kad dėl laisvės nekovotų.

Anuometinė Telšių komendantūra, siekdama iš Žemaičių krašto išvaryti bermontininkus, stengėsi organizuoti partizanų būrius.

Iš Telšių komendantūros į Žemaičių miestelius buvo siunčiami karininkai partizanų telkti.

Į Užventį Telšių komendanto Zaleckio buvo paskirtas 1919 metų rudenį karininkas Jonaitis. Jis išikūrė klebonijoje ir pradėjo organizacinį darbą. Apie partizanų būrio organizavimą visoje apylinkėje tuoj paplito žinia. Į būrį įstojo keliolika vyrų, iš kurių daugumas kaimo bernai. Šie dar po vieną kitą įtraukė ir susidarė, ano meto aplinkybėmis, gana stiprus ginkluotų vyrų būrys.

Po keletą vyrų prisidėjo iš Varnių, Šaukėnų, Vaiguvo ir kitų

KEDAINIŲ SAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — š. Pranas Povylis, ats. plk. lt. Kazys Stebulis, rinktinės vad. plk. lt. Antanas Stąpukonis, tarybos pirm. pavad. š. Alfonsas Petrauskas ir š. gyd. Jaržemskis; stovi — š. Aleksandras Plungė, š. Petras Šulcas ir rinkt. vado pad. kpt. Kazys Petrutaitis

gretimų valsčių. Pagaliau Užvenčio partizanų būrys susidarė iš 60 asmenų. Jie visi buvo apmokyti ir kai kurie paleisti trumpam laikui į atsargą. Apie 30 partizanų būryje buvo nuolat.

Būriui pavedama saugoti nuo plėšikų Užvenčio, Kelmės, Vaiguvo, Šaukėnų, Kurtuvėnų, Kursėnų, Varnių, Luokės ir kitos gretimos apylinkės.

Kadangi bermontininkai į Vokietiją vykdavo didesniais keliais ir pakelių miestelius, kaimus ir dvarus plėšė, tai ant visų apylinkės didesnių viešelių stovėjo par-

tizanų sargybos, kurios savo jėgomis neišveikdamos priešo, pranešdavo Užvenčio partizanų būrio vadui, kuris surinkęs visus partizanus, o jei būdavo reikalo, dar susijungęs su kitu partizanų būriu, priešą puldavo.

Dažniausiai bermontininkai vykdavo nedideliais būriais. Todėl partizanams nebūdavo sunku jie įveikti. Tačiau partizanai nevengė ir atvirų kovų ir iš kovos lauko retai kada traukė, nors priešas buvo jėgingesnis ir geriau ginkluotas.

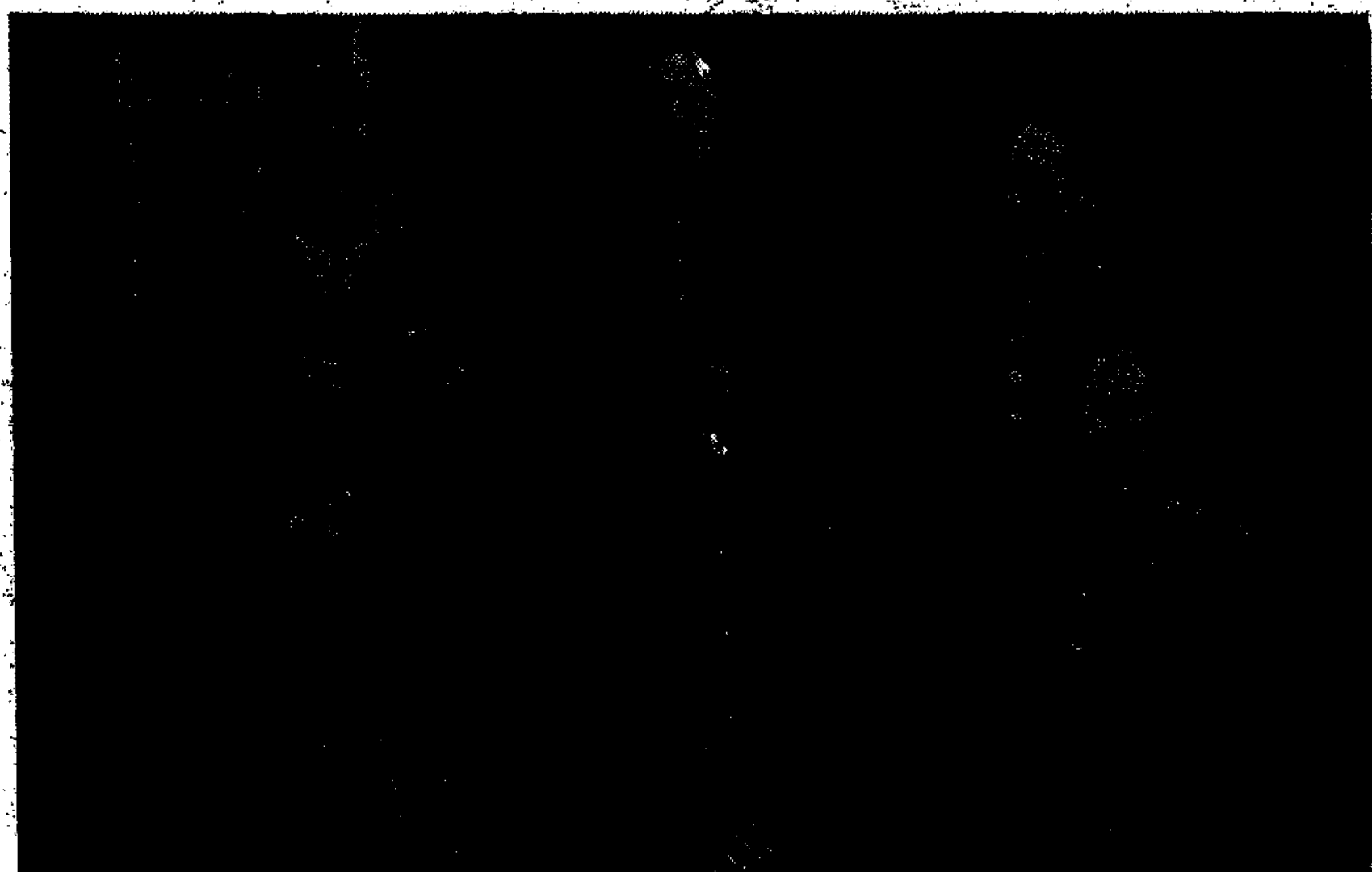
Cia pažymiu nors porą momentų iš Užvenčio partizanų kovų.

Šeši bermontininkų žandarai Bubiuose, arti Šiaulių, plėšė gyventojų turtą.

Užvenčio partizanų būrio vad. gauna įsakymą suimti tuos žandarus. Šeši partizanai, vedami karininko Jonačio, ginkluoti šautuvais, parabeliais ir granatomis, išvyko į žygį.

Buvo šaltas tylus gruodžio pavakaris. Krito snaigės. Puikus rogių kelias. Rūgėse sėdėjo šeši partizanai. Laimingai pervaziavo Užvenčio, Šaukėnų miškus, apie 10 val. vakare pasiekė Kurtuvėnų mišką. Po vidunakčio jau tikėjosi būti Bubiuose.

Staiga į pakalnę leisdamiesi, pastebėjo eilę prikrautų vežimų. Priėmė prie vežimų, paklausė, kur važiuoja. Ne vienas nieko neatsakė. Apsirengę paprastai, atrodė,

BIRŽŲ SAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš dešinės į kairę: sėdi — tarybos pavad. ats. kpt. Raščius, rinktinės vad. plk. lt. Michalauskas, ats. kpt. Ignatavičius; stovi — š. Lemberis, š. Misevičius, š. Traškevičius

lyg ūkininkai, vežą druską, prekes ir kitą turtą.

Keturi partizanai, ginkluoti parabeliais ir granatomis ir visokiems netikėtumams pasirengę, žengė priekin. Prabėgę keliolika vežimų, išgirdo vokišką:

— Wer da? — Kas čia?

Pamatė, kad ant kulkosvaidžio sėdi du bermontininkų karininkai.

Partizanai į užklausimą atsakė šūviais.

Paskui bermontininkų karininkus žygiavo visa jų kareivių kuopa, apie du šimtus vyrų.

Bermontininkus baisiai išgąsdino taip greitai ir staigi ugnis. Visa kuopa puolė per griovį į dešinę pusę ir, atsišaudydama, padrikai leidosi į Kelmės pusę.

Į bėgančius bermontininkus partizanai nuolat šaudė. Vietos žmonių pasakojimu, vienas bermontininkas ir keli jų arkliai buvo nušauti ir daug bermontininkų sužeista. Bermontininkai, bėgdami

ninkai, kurie tvirtinę, kad lietuvių Kurtuvėnų girioje esą labai daug.

Gyventojų tarpe partizanai tyčia leido gandus, kad į Žemaičių

Partizanams įžengus į Kelmę, tuoju buvo išstatinėtos sargybos, o ant namų durų ir sienų partizanai tyčia rašinėjo, kad tiek ir tiek tuose namuose turės būti apgyvendinta lietuvių kareivių, kurie netrukus ateis į Kelmę.

Gyventojai džiaugėsi ir nekantriai laukė lietuvių kariuomenės.

Toji bermontininkų kuopa, kurią Užvenčio partizanai išsklaidė Kurtuvėnų girioje, kaip vėliau sužinota, buvo pasistačiusi tikslą apkraustyti Šaukėnų, Užvenčio, Varnių, Tverų, Rietavo ir kt. tolimesnių apylinkių miestelius, kaimus ir dvarus, ir išsigabenti turto.

Užvenčio partizanai tą bermontininkų žygį sutrukdė ir tuo buvo išvengta didesnių skriaudų gyventojams.

Šis pavyzdys aiškiai kalba apie anų laikų partizanų drąsą, ryžtumą ir sumanumą. Argi nestebina mūsų tas partizanų žygis, kur keturi partizanai išgąsdino 200 bermontininkų, kurie buvo daug geriau ginkluoti? Žinoma, atviroje

PANEVŽIO SAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — š. A. Galvijdis, ats. plk. Štepetys, rinktinės vadas plk. lt. Kaunas, š. A. Stimutis; stovi — kpt. Meškauskas, š. Butėnas, š. Belinis, š. Banelis

per girią, palikę daug kepurų, kurias žmonės vėliau susirinkę.

Užvenčio partizanams vykti į Bubius nebebuvo galima: reikėjo toliau priešas persekioti.

Partizanai su gyventojų 10 vežimų turtu, kurį iš žmonių buvo išplėšę bermontininkai, skubiai grįžo į Šaukėnus. Kiti vežimai su dviem kulkosvaidžiais, kilus sumišimui, kažin kur paspruko.

Šaukėnuose susirinko dar apie 30 partizanų ir tą pačią naktį apie 4 val. ryto visi pasiekė Kelmę. Į Kelmę vykti buvo rizikinga. Todėl partizanai sustojo arti Kelmės.

Būrio vadas, lydimas dviejų partizanų, nuvyko slapta ištirti, kas dedasi Kelmėje. Ten sužinota, kad maždaug 700 bermontininkų tą patį naktį iš Kelmės išvyko į Vokietiją. Juos išgąsdinę atbėgo bermonti-

RASEINIŲ SAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — š. Adolfas Juodka, š. Antanas Stivickas, rinktinės vadas plk. Liormanas, š. Jonas Kuraltis ir š. Juozas Vėmbė; stovi — kpt. Butėnas, š. Petras Jusius ir š. Brontus. Drangelis.

ŠAKIŲ ŠAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — J. Sprindys, rinktinės vadas plk. lt. Pečiulis, š. A. Kudirka, rinktinės vado pad. kpt. Alksninis; stovi — š. Pr. Banaitis, š. V. Špakauskas, š. Giedra ir š. R. Smailys

kovoje to nebūtų galima pasiekti, bet pasinaudojant tamsa, iš netyčių staigiai puolant, pavyko laimėti. Pagaliau 700 bermontininkų skubus išsinešdinimas iš Kelmės taip pat laikytinas Užvenčio partizanų nuopelnu.

Užvenčio partizanai vyriškai pasirodė ir atvirose kovose. Užvenčio partizanų būrys iš 20 partizanų 1919 m. gruodžio mėn. pabaigoj buvo apsistojęs netoli Šaukėnų, prie Slabados kaimo esančiame dvare. Iš čia buvo rengiamasi vykti į Kuršėnus. Partizanų žvalgyba pranešė, kad nuo Šiaulių į Šaukėnus atvyksta 5 vežimai bermontininkų, apie 30 karių.

Tuoju partizanai pasirengė kovai ir užėmė pozicijas ties Slaba-

SEINIŲ ŠAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — š. J. Keršulis, rinktinės vadas plk. lt. J. Kazitėnas ir tarybos pirm. pavad. P. Brazdžius; stovi — rinkt. vado pad. kpt. J. Matelis, š. J. Griškėlis, š. Jazbutis, š. Varnelis ir š. J. Galvydis

Lietuvoje buvo daug vagių, plėšikų, žmogžudžių, degtindarių ir kitų nenaudėlių, su kuriais kovoti viena policija nepajėgė. Todėl partizanai, policijos kviečiami, dažnai gaudydavo vagis, plėšikus ir degtindarius, kurie tiek buvo įsidrąsinę ir įžūlūs, kad policijos nelabai bijojo. Kai kuriose vietose banditai buvo net susiorganizavę į būrius ir organizuotai užpuldinėjo gyventojus, ir taip pat organizuotai priešinosi policijai ir partizanams. Todėl daug naktų partizanams tekdavo nemiegoti, banditus gaudant.

Užvenčio partizanų būrys sėkmingai veikė apie 7 mėnesius,

GELEŽINKELIŲ ŠAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — ats. lt. J. Masiliūnas, š. inž. M. Kripas, rinktinės vadas plk. lt. Balsys, rinktinės vado pad. kpt. V. Valys; stovi — š. inž. Klimanskas, š. inž. K. Turša, š. V. Mikuckas ir š. inž. J. Kizlauskas

TRAKŲ ŠAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — tarybos narys kun. Vincas Slavynas, rinktinės vadovas plk. lt. Vladas Žutautas, rinktinės pirm. pavaduot. š. Jonas Navickas; stovi — tarybos narys ats. lt. Jonas Stasiulionis, rinktinės vado pad. kpt. Petras Ciunis, rinktinės tarybos nariai š. Petras Mačinskas ir kpt. Vincas Aksomaitis. Trūksta tarybos nario š. Jono Kapočiaus.

1920 metų pavasarį buvo išformuotas. Ginklai, apie 100 šautuvų, daug revolverių, granatų ir šovinių buvo grąžinta į Telšių komendantūrą.

Užvenčio partizanų būrį organizavo ir porą mėnesių būriui vadovavo karininkas Jonaitis, kuris persikėlęs į Kuršėnų būrį, Užvenčio partizanų būrio vadu paskyrė vyr. pusk. Krizostomą Janušą, kuris beveik visą laiką ir vadovavo partizanams.

Nors Užvenčio partizanai buvo paprasti kaimo vyrai, tačiau elgėsi

drausmingai, gyventojų turtą gerbė ir gynė, ir jokių „rekvizicijų“, kaip bermontininkai nedarė, nors partizanai tai geriau už bermontininkus galėjo daryti. Visi apylinkės žmonės, Užvenčio partizanus prisimena su malonumu, prisimena tą jų drausmingumą, susiklausymą, pasiryžimą ir drąsumą. Apylinkės žmonės ligi šių dienų tebėra Užvenčio partizanams dėkingi, kurių dėka daugelis gyventojų išvengė apiplėšimų, gaisrų, paniekos ir ašarų.

Adolfas Janušas

UTENOS ŠAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Iš kairės į dešinę: sėdi — š. dr. Povilas Svilas, rinktinės vadovas plk. lt. Pranas Bronevičius, š. Jonas Motiejūnas - Valevičius, stovi — š. Kazys Plungė, š. Stasys Liutkevičius, š. Petras Jočys, š. Vladas Šitinis, rinktinės vado pad. kpt. Vaclovas Dailidonis

Iš susirėmimo su bermontininkais

1919 m. VI. 20—21 d.
(20 metų sukakties proga)

*Tekėjo saulėlė per žalią gojų,
atėjo bermontai per vasarojų.
Priėjo miestai ir pilnos ulčios,
arklius sustatė kiemuos ir gričios.
Padarė mums vargus neišpasakytus,
atėmė arklius ir pakinkytus...
Viską sumynė beveik kiekvieno,
kas tik pakliuvo, įvairūs ir šieną.
Iš namų bėgo, kas tik galėjo,
Kai su bermontais karas prasdėjo.
O Šiaulių kapuose dygo kryželiai,
ten palaidoti Lietuvos berneliai...
(Iš žmonių lūpų)*

Tai tokios anų metų mūsų žmonių vargų pagimdytos dainos ilgai eina ir eis iš lūpų į lūpas, iš kaimo į kaimus...

Visi mūsų nepriklausomybės keliai nukloti erškėčiais, aplaistyti kraujais. Apie tai būtų galima daug storų knygų prirašyti, bet ir tai visko nesurašysi.

Šiame mažame straipsnelyje noriu pažymėti tik apie kai kuriuos pergyvenimus buvusio mūsų kariuomenės dalinio — Atskiro Šiaulių bataliono.

Batalionas pradėjo formotis Šiauliuose 1919 m. balandžio mėn. labai sunkiose sąlygose, kada įvairūs priešai netikėtai ugnimi ir kardu naikino mūsų kraštą, bet ir plėšė išvargintus gyventojus, atiminėjo paskutinį arkli, karvelę, paskutinį duonos kąsnį ir kitą turtą, kada visaip trukdė okupantų kariuomenė ir iš dalies sukomunistėję vietos žydai, kurie lietuvius šmeižė ir provokavo prieš vokiečius.

Nežiūrint į visas sunkenybes, bataliono vadovas, dabar ats. plk. Jonas Gaudėšius, vis dėlto buvo surinkęs per 1500 kareivių, apie 30 karininkų ir šiek tiek ginklų aprangos. Priešai, pamatę augantį jiems pavojų iš lietuvių pusės, visaip stengėsi ir tykojo tik ką gimusį Atskirą Šiaulių batalioną sunaikinti.

Birželio 15 d. bataliono ūkio viršininkas, dabartinis ats. kpt. St. Skeberdis išvyko į Kauną parūpinti ir atgabenti batalionui ginklų ir kitokio kariško turto. Apie tai sužinoję bermontininkai, staiga nakties laiku iš birželio 20 į 21 d. iš visų pusių puolė sunaikinti mažai ginkluotą batalioną, miesto komendantūrą ir kitas lietuvių įstaigas. Įvyko susirėmimas, kuriame abiejose pusėse krito aukų. Tik dėka bataliono vado Gaudėšiaus ir kitų karininkų apdairumo batalio-

Laisvės poema

1.

Gintaro kekėmis jūra alsavo,
Tėviškės kloniais brido naktis,
Broliai sulinko po našta savo.
Širdy ruseno laisvės viltis.

Ir žodis Laisvė priespaudų naktį
Laukuos skambėjo tartum daina,
Broliai skubėjo dalgių išplakti,
Nes jau artėjo piūties diena.

2.

Sibiro taigos tyliai vaitojo,
Rauduoja pušys rasų rauda.
Žvangėjo pančiai ant brolių kojų,
Nes žodis Laisvė — tapo malda.

Su daina ėjo, lavonais krito.
Audros kartojo laisvės žodžius,
Nuo jų trupėjo uolos granito,
O šurpas purtė taigos medžius.

3.

Aukuras Laisvės krauju liepsnojo
I mirtį ėjo jie su daina. —
Už brolių laisvę — viską aukojo,
Kad jiems nušvistų Laisvės diena.

Laukai nukloti kaulais karžygių.
Kiekvienas žingsnis — antspaudas

[Laisvės.

Nieks nepamirš jau to švento žygio,
Kurį, kaip gėlę, krauju palaistė.

ALYTAUS ŠAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Vidury rinktinės vadas plk. ltn. Basiulis, jo dešinėje padėjėjas kpt. Ječys, kairėje — ats. ltn. Antanaitis. Stovi iš kairės į dešinę: š. Stasys Kudirka, š. Zigmas Jakulis, š. Stasys Taškūnas, š. Juozas Ruktytis ir š. Jonas Miškinis

nas nedaug turėjo nuostolių: žuvo 10 kareivių ir sužeista 18 kareivių, be to, nemaža turto sunaikinta, išvogta... Mūsų beginkliams jauniems kareiviams prieš dešimt kartų gausingesnį ir gerai ginkluotą priešą buvo neįmanoma išsilaikyti; jie turėjo apleisti savo buveines ir išsislapstyti. Bermontininkai, užėmę mūsų kareivines ir įstaigas, viską jose sunaikino, sugriovė, dalį beginklių kareivių paėmė į nelaisvę.

Tik ką pasibaigus nakties susirėmimams, tą patį birželio 21 d. rytą 3 — 4 val. ūkio viršininkas Skeberdis atvežė iš Kauno į Šiaulius batalionui 3 vagonus kariško turto: šovinių, šautuvų, kulkosvaidžių, šarvų, aprangos ir kitko. Nežiūrint gresiančio jo gyvybei pavojaus, savo iniciatyva, išgelbėjo nuo bermontininkų tuos visus atsigabentus turtus, kuriais paskiau vėl buvo apginkluotas batalionas.

Ūkio viršininkas Skeberdis atlikęs tą didvyrišką darbą, vėliau nuvyko į kareivines ir radęs viską išdraskytą, tuojau, taip pat savo iniciatyva nežiūrėdamas gresiančio gyvybei pavojaus, ėmė organizuoti išbėgiusius bei pasislėpusius kareivius, gelbėti dar nepagrobta turtą, ir, surinkęs apie 100 kareivių, su jais nuvyko į Žaliukų kaimą netoliese Šiaulių miesto, kur užėmė naujas pozicijas ir ten išsilaikė 4 dienas. Suorganizavęs batalioną daugiau kaip iš 300 kareivių, bataliono vado Gaudėšiaus paliepimu, perkėlė batalioną atgal į tą pačią vietą, t. y., kur stovėjo prieš susirėmimą.

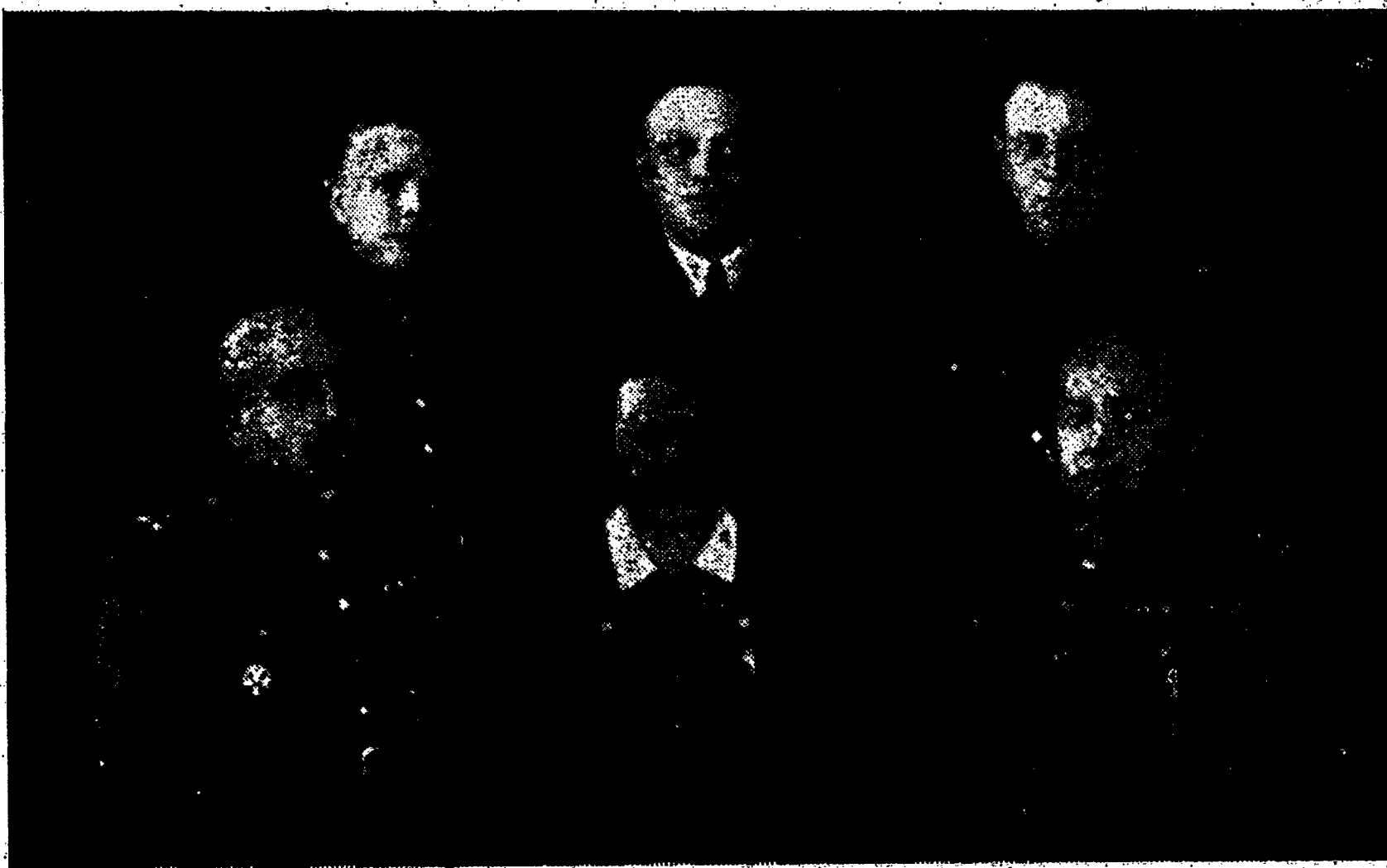
Po to Atskiras Šiaulių batalionas vėl buvo sutvarkytas, apgink-

luotas ir parengtas karo veiksmams.

Šiame susirėmime iš karininkų daugiausia pasižymėjo ats. kapitonas Skeberdis, buvęs kulkosvaidžių kuopos vadas (dabar ats. plk. ltn.) Jonas Milašius ir maitinimo valdininkas Balsevičius. Trejetai metų pralinkus, t. y. 1922 metais, Milašius buvo apdovanotas Vyčio kryžiaus ordinu, o kiti karininkai dėl bataliono panaikinimo (tuojau po įvykių buvo įjungtas į 3 pėst. pulką) liko nepažymėti.

Bermontininkų susirėmimas su Šiaulių batalionu buvo pirmas mėginimas įsitraukti į lemiamas kautynes prie Radviliškio.

Ats. ltn. P. Mažylis

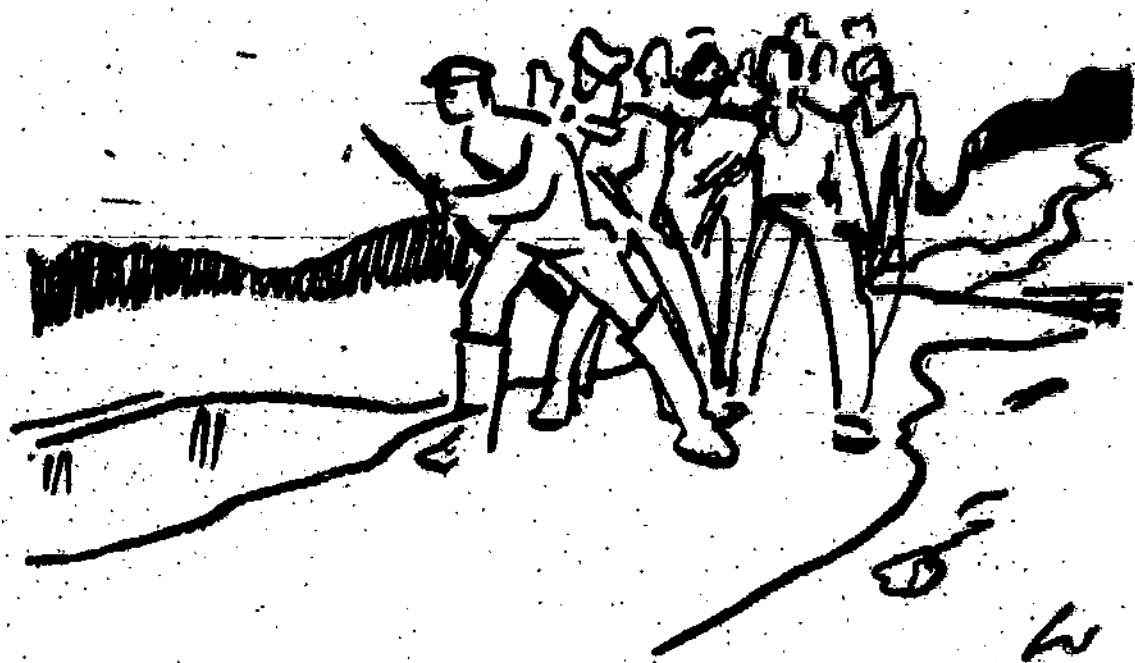
VILKAVIŠKIO ŠAULIŲ RINKTINĖS TARYBA. Rinktinės tarybą sudaro: rinktinės vadas plk. ltn. Matulionis — tarybos pirm. ir nariai: ats. mjr. Vytautas Bagdonavičius, š. Antanas Sajeta, š. dr. Izidorius Kaunas, š. Jonas Gražulis, š. Stasys Čepaitis ir š. Viktoras Ignatavičius. Nuotraukoje nevisi. Viduryje rinktinės moterų šaulių vadė š. Sajetienė

Jaunasis Didvyris

VL. AUDRONAŠA

Rudens dangus dulkėjo smulkiais lietaus lašais, lyg norėdamas nuplauti nuo tėvynės arimų kruvinas dėmes, kurios liko po kovose žuvusių brolių dėl Lietuvos laisvės.

Keliais, takeliais ir kloniais traukė vyrų būriai, apsivilkę pilkomis milinėmis. Kiekvienas jų nešėsi

Keliais, kloniais ir takeliais traukė vyrų būriai...

šautuvą, pakabintą per petį. Ant milinių rankovių žaidė trispalvis trikampis.

Tai buvo savanoriai. Jų veiduose matėsi sustingusi rimtis ir susikaupimas. Akyse žėrėjo kovos dėl laisvės ugnis.

Navasaitis, skaptuodamas sūnui naujas klumpes, liūdnai žiūrėjo pro aprasojusį pirkios langą į šitą tekančią, kaip upę, vyrų srovę, o iš po žilų ūsų matėsi judančios lūpos, lyg jis būtų patylomis ką nors kalbėjęs.

Navasaitienė, verpdama linų kuodelį, retkarčiais taip pat dirsteldavo pro langą į šitą traukiančią frontan vyrų virtinę, ir pečiais traukdama stebėjosi:

— Ak, tu sviete, tai eina... Ir iš kur tiek daug imas?... Kaip smėlis.

— Matyt, kad jau frontas kur nors netoli. Reiktų ir man savo aprūdijusį ginklą išsitraukti, gali kartais prireikti...

— Eik, jau eik. Ir jis, matai, senis, eis maišytis tarp jaunų, — subarė jį žmona. — Irgi atsirado jaunuolis. Sėdėtum užpečky ir Dievą garbintum...

— Tai tau, ir gana! — nusijuokė Navasaitis. — Koks aš tau senis? Jei prireiks, ir jauniems galėsiu parodyti, kaip reikia kautis dėl laisvės...

Tuo metu prasivėrė durys ir į pirką įėjo trys vyrai. Ant kiekvieno rankovės buvo užsiūtas tautinių spalvų trikampis, ant pečių kabėjo šautuvai, o ant diržų — šovinynai ir granatos.

— Laba diena, — pasisveikino vyrai.

— Laba diena, — atsakė Navasaitienė.

— Sakyk, šeimininke, ar negalėtume pas jus ko nors nusipirkti? — pareiškė vienas.

— O ko, būtent? — pasiteiravo Navasaitienė.

— Na, sakysim, kad ir rūkytų lašinių, duonos. Norėtume apsirūpinti, kad paskui, fronte, nepriūtume.

— Tai, kad, žinote, neparduodam, — mėgino aiškintis Navasaitienė.

— Na, ką tu čia dabar, motin, pradėsi niekus šnekėti, — subarė ją Navasaitis, perbraukdamas delnu per savo žilus ūsus, — Užlipk palėpėn ir atplauk

vyrams pusę palties. Tik pasiskubink. Gal vyrai laiko neturi.

Navasaitienė, pasipusčiusi į priežadą peilį ir užsirišusi skepetaitę, išėjo.

— O tu, Jonuk, nueik į kamara ir atnešk kepalą duonos, — paragino Navasaitis savo penkiolikos metų sūnų, sukusį botagą. — Tik, žiūrėk, parink didesnę. Vaikas išbėgo.

— Sėskit, kol atneš, — pasiūlė Navasaitis vyrams, — Pasitraukite tą suolą...

— Dėkojam, — tarė vyrai ir atsisėdo.

— Na, sakykit, kaip toli nuo čia frontas? — pasiteiravo Navasaitis.

— Nuo čia, gal, už kokių trisdešimt—keturiasdešimt kilometrų, — paaiškino vienas.

— O, tai jau netoli, — pabūgo Navasaitis. — Na, sakykite, kaip mūsiškiams sekasi? Ar įveikiate priešą?

— Visai būva. Daug priklauso nuo pačių kovotojų. Kartais net visas pulkas nepadarė tiek, kiek keletas narsuolių. Štai, pavyzdžiui, prieš dvi savaites visa kuopa nieko negalėjo padaryti viename viensėdyje įsistiprinusiam priešui, bet atsirado keletas narsuolių, kurie nakčia prišliaužę ne tik granatomis išmušė iš ten priešą, bet paėmė iš jo septynis kulkosvaidžius ir daug kitokios karo medžiagos... Tik visa bėda, kad mums dar vis trūksta gerų ginklų. O be ginklų sunku kovoti su stipresniu priešu, — nusiskundė vyrai.

— Jei trūksta ginklų, tai jau blogiau. Sunku kovoti su tuščiom rankom, — pritarė Navasaitis.

— Bet nenusimink, tėve, greit ir mes gausime daugiau ginklų, o tada parodysime, kaip mokame kautis dėl savo laisvės, — pasiguodė vienas.

Grižo Navasaitienė su puspalcium, o Jonukas su kepalu.

— O, koks kepalas. Vos vaikas paneša, — nusišėbė vienas.

— Tėtis liepė atnešti patį didįjį, — pasiteisino išraudęs Jonukas.

— Sakyk, šeimininke, kiek dabar turėsime mokėti už tai?

— Tai, kad aš dabar ir pati nežinau, — galvojo Navasaitienė.

— E, ką čia dabar dėtis. Imkite ir valgykit į sveikatą, — numojo ranka Navasaitis.

— Na, tai dėkui šeimininkams, — tarė vyrai ir pradėjo dalintis maistą.

Navasaitis išsitraukė iš užpečky jau rūdimis apneštą šautuvą

Jonukas tuo tarpu čiupinėjo šautuvus.

Kai vyrai susidėjo maistą ir atsisveikinę išėjo, Navasaitis išsitraukė iš užpečkio jau rūdimis apneštą savo šautuvą. Atsinešęs prie lanko pradėjo žiūrinėti.

— Mat, rūdyti pradėjo, — stebėjosi. — Bet ko norėt, ketverius metus išgulėjo nevalytas. Reikėtų išardyti ir gerai išvalyti, o tai, prireikus, nei šovinio nejdėsi.

— Ir pradėjo Navasaitis braškinti šautuvo spyną.

— Sakyk, tėtė, ar ir šovinių turi, — pasiteiravo Jonukas.

O kaip gi... Gerai, kad tu man atminei. Reikėtų pažiūrėti, gal per tiek laiko sudrėko.

Ištraukęs iš po papečkės maišiuką su šoviniais, nešė ant stalo. Šoviniai buvo gerokai pažaliavę.

— Kai išvalysiu, reikės vieną išbandyti.

— Tėtė, duok man išbandyti, — degdamas įdomumu, maldavo Jonukas.

— Ne, pirmą aš pats...

— Kodėl?

— Gal vamzdis per daug prirūdijęs, tai dar par-trenks, — paaiškino tėvas.

Abu su sūnum pradėjo valyti šautuvą. Jonukas atsidėjęs dirbo. Jam atrodė, kad nėra malonesnio darbo, kaip valyti šautuvą. Jis skubėjo valyti, nes tėvas žadėjo duoti iššauti.

— Gana jums braklinti tą šautuvą, dar, ko gero, kas užeis, — barėsi Navasaitienė. — Geriau baigtumei vaikui klumpes...

— Suspėsiu, negi dega, — atsikirto Navasaitis ir toliau triūsėsi prie šautuvo.

Kai šautuvas buvo išvalytas ir sustatytas, abu su sūnum nuėjo į kluoną išbandyti. Įdėjęs pažaliavusį šovinį, tėvas iššovė. Nuskambėjus šūviui, kluone pakilo dulkės, lyg būtų sprogęs sviedinys.

— Kad jį kur griausmas, kaip trenkė. Kaip iš patrankos, net ausyse nuspengė, — tarė Navasaitis, dėdamas į šautuvą kitą šovinį. — O dabar jau ir tu galėsi iššauti.

— Tėtė, aš noriu į taikinį.

— Gerai, bandyk į taikinį.

Jonukas tuoj susirado lentgalį ir, pastatęs, paėmė iš tėvo šautuvą. Jo akys žibėjo, o širdis nepaprastai plakė, lyg šiuo metu jam būtų kas pusę pasaulio dovanojęs. Atskaitęs dvidešimt žingsnių, prisidėjo šautuvą prie peties ir pradėjo taikyti. Nuskambėjo šūvis. Lentgalis sujudėjo. Atidavęs tėvui šautuvą, nuskubėjo prie taikinio.

— Pataikiau! — nudžiugęs sušuko Jonukas ir paėmęs lentgalį, parodė tėvui. — Štai, žiūrėk, į patį vidurį.

— Teisybė, gerai pataikei, — pagyrė tėvas, žiūrėdamas į kulkos pervertą lentgalį.

Šis pasisekimas Jonukui nedavė ramybės. Jis net naktimis sapnuodavo šautuvą. O kai tėvai kur užtrukdavo ir Jonukas pasilikdavo vienas, tuoj išsitraukdavo iš užpečkio šautuvą ir žiūrėdavo. Kartais, nuėjęs į kluoną, iššaudavo vieną kitą šovinį į taikinį. Jo šūvis visuomet būdavo taiklus. Tat jį džiugindavo.

★

Koks Jonukui buvo nepaprastas džiaugsmas, kai jų viensėdyje sustojo poilsio kulkosvaidininkų būrys. Jis visą laiką sukinėjosi tarp kareivių, žiūrinėjo jų šautuvus, granatas. Vienas kareivis jam net išaiškino, kaip reikia elgtis su granata. Kartais už kokį pasitarnavimą ir kareiviai duodavo jam iššauti. Jis ypač domėjosi kulkosvaidžiu, kurį kareiviai išardė valė. Jonukas jiems padėjo, stebėdamas, kaip sustatomos jo dalys, kaip įdedamos šovinių juostos.

Kai kulkosvaidis buvo išvalytas ir sustatytas, kareiviai nusivežė jį prie upeliuko į klonį išbandyti. Jonukas irgi nusekė paskui. Ir koks buvo jo nustebimas, kai pamatė, kad kulkosvaidis visai kitaip šaudė, nei šautuvas. Jis matė, kaip kareivis prispausdavo nykščiais laidiklį ir, kol nepaleisdavo, kulkosvaidis visą laiką pats šaudė.

— Duokite man vieną kartą iššauti, — neišken-tęs paprašė kareivius.

— Gaila šovinių, — tarė būrio viršininkas.

— Aš jums gražinsiu.

— Iš kur gi tu gausi? — juokavo viršininkas.

— Paimsiu iš tėvo.

— Tiek to, duokite tam mažam vyrui porą kar-tų iššauti, — nusileido viršininkas, matydamas vai-ko smalsumą.

Jonukas, išgirdęs viršininko žodžius, net pašoko iš džiaugsmo. Kareivis, buvęs prie kulkosvaidžio, paaiškino jam, kaip reikia su kulkosvaidžiu elgtis.

— O pro kur čia reikia taikyti? — pasiteiravo Jonukas, atsigulęs prie kulkosvaidžio.

— Ot, štai, pro šitą vietą, — parodė jam pirštu kulkosvaidininkas.

Jonukas gerai prisitaikęs, paspaudė nykščiais lai-diklį. Kulkosvaidis smarkiai sutratėjo. Jis tuoj atlei-do laidiklį ir kulkosvaidis vėl nutilo.

Kareivis, pranešinęs rezultatus, parodė ranką į taikinį, o tat reiškė, kad Jonukas pataikė.

— Puiku! Pataikei, — pagyrė jį viršininkas.

Jonukas iškaito. Jo širdis smarkiai plakė, o au-syse skambėjo viršininko pagyrimo žodžiai. Jis da-bar jautėsi laimingiausias.

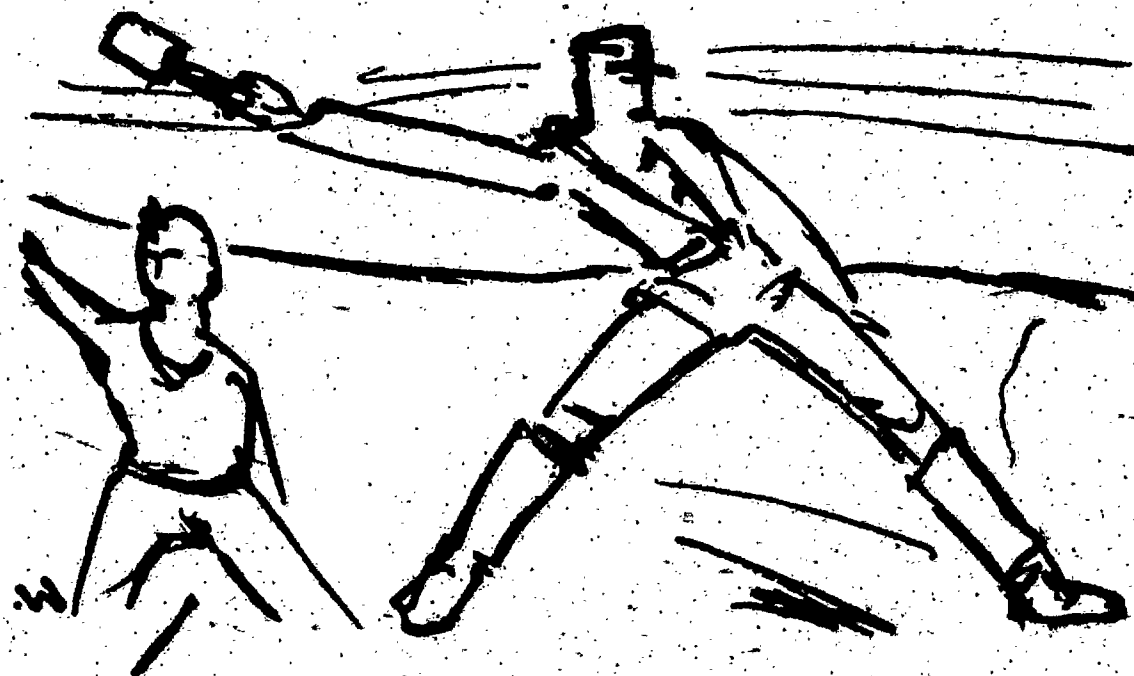
Galvotrūkčiais parbėgęs namo, Jonukas pasigyrė tėvui gavęs pašaudyti kulkosvaidžiu.

— Kulkosvaidžiu šaudyti daug geriau, nei šau-tuvu. Šautuvas trupučiuką trenkia, o kulkosvaidis nieko, — gyrėsi jis.

Bet neilgai Jonukui teko kulkosvaidžiu gėrėtis, nes kulkosvaidininkų būrys, pailsėjęs kelias dienas, vėl išvyko į frontą. Jis visą savaitę negalėjo pamirš-ti to, jo gyvenimo nepaprasto, įvykio. Jis dabar dau-giau svajojo apie kulkosvaidį, nei apie šautuvą.

★

Praslinko pora savačių. Mūsų kariuomenė, spau-džiama priešo, pamažėl traukėsi. Jau aiškiai girdė-josi šautuvų ir kulkosvaidžių šūviai.

Vienas kareivis jam net išaiškino, kaip reikia elg-tis su granata

Navasaitis, matydamas besitraukiančius, neri-mavo. Per keletą dienų jis visai pražilo. Jo akys dar giliau pasislėpė kaktoje ir vos buvo matomos iš po ži-lų antakių.

Sodo kampe kareiviai pradėjo kasti apkasą. Kai apkasas buvo baigtas, į jį atgabeno daug dėžių šovi-

nių juostų ir kulkosvaidį. Jonukas visą laiką suki-
nėjosi prie apkaso ir su nekantrumu laukė, kada tas
kulkosvaidis pradės šaudyti.

Bet jam ilgai laukti neteko, nes po keletos valan-
dų grėtimame viensėdyje pasirodė priešas. Karei-
viai, esą slėnyje prie upeliuko, smarkia šautuvų ir
kulkosvaidžių ugnimi apšaudė priešą. Kulkosvaidis,
pastatytas sodo kampe, taip pat smarkiai šaudė.

Jonukas, nors ir pasislėpęs, stebėjo visą šitą ko-
vą, o širdyje degė noras koku nors būdu padėti sa-
viesiems ir dalyvauti šioje kovoje.

Atvykęs karininkas pranešė Navasaičiui, kad jis
laikinais apleistų savo namus, nes kas valanda galis
įsiveržti priešas.

— Jei nenorit patekti į priešo rankas, turit nie-
ko nelaukdamas apleisti savo sodybą, — įspėjo ka-
rininkas.

— Ne, šito tai jau nebus! — tarė susijaudinęs
Navasaitis ir išsitraukė iš užpečio savo šautuvą.
— Kol dar galėsiu laikyti savo rankose šitą šautuvą,
priešo koja nemindžios mano dirvonų!

Karininkas stebėjosi tokiu Navasaičio ryžtin-
gumu.

— Kaip tamsta pasielgsi, tai tamstos reikalas,
bet aš tik turiu tamstą įspėti, kad mes šiandien va-
kare turėsime pasitraukti. Yra gautas štabo įsaky-
mas. Čia pasiliks du žmonės prie kulkosvaidžio, kurie
turės dengti mūsų kariuomenės pasitraukimą. Jei
tamsta nori, gali pasilikti prie jų, — pasiškino kari-
ninkas.

— Ar negalėčiau gauti poros granatų? — pasi-
teiravo Navasaitis.

— Gerai, jei lieki ir manai kautis...

— Ponas karininke, ir aš norėčiau gauti šautu-
vą, — pareiškė Jonukas.

— Ar ir tu nori pasilikti? — nusistebėjo kari-
ninkas.

— Aš ne pasilikti noriu, o kautis, — pataisė
Jonukas.

— Gerai, gausi šautuvą, tik ar mokėsi šaudyti,
— pajuokavo karininkas.

— Jis puikiai šaudė, — patikino karininką Na-
vasaitis.

Po kelių minučių jų norai buvo patenkinti. Na-
vasaitis užsikabino ant juostos dvi gautas granatas,
o Jonukas persimetė per petį šautuvą, kuris buvo
už jį patį didesnis.

Karininkas pakraipė galvą, žiūrėdamas į šituos
du pasiryžėlius, paskui paspaudė jiems rankas ir at-
sisveikino.

★

Pradėjo temti. Kažin kur tolyje švitėjo gaisrai
degančių sodybų. Čia šen, čia ten girdėjosi šautuvų
šūviai. Mūsų kariuomenė, tūnojusi prie upeliuko klo-
nyje, pradėjo trauktis.

Navasaitis, pasiėmęs savo šautuvą ir granatas,
išėjo. Jonukas įkandin. Jiedu nusliukė į apkasą pas
kareivius, pasilikusius prie kulkosvaidžio dengti ka-
riuomenės pasitraukimo.

— Jūs, vyrai, laikykite šį sparną, o mudu su sū-
numi laikysime kairįjį, prie upeliuko.

— Gerai, — nudžiugo kareiviai, matydami, kad
jie pasilieka ne vieni. — Tik pasiimkite daugiau šo-
vinių, kad paskui nepritrūktumėte.

— O gal ir man porą granatų galėtumėte duo-
ti? — pasiteiravo Jonukas.

— Nors ir penkias. Turime jų čia visą ketu-
riolika.

— Jei taip, tai puiku, — apsidžiaugė Navasaitis.

Gavę penkias granatas, Navasaitis su sūnumi
nusliukė į pakriaušę prie upeliuko. Visą mėnesienos
naktį jis pratūnojo su sūnumi pakriaušėje, žiūrėda-
mi ton pusėn, kur buvo priešas. Jo veide nesimatė
jokio nuovargio, nes pasiryžimas ginti kiekvieną sa-
vo žemės pėdą viską nustelbė.

Visą mėnesienos naktį jis pratūnojo su sūnumi..

Bet vos pradėjus aušti, Navasaitis pastebėjo,
kaip iš priešo pusės pasirodė juodi šešėliai ir pamažu
slinko priekin.

— Jau prasideda, — tarė jis sūnui. — Dabar,
vaikė, laikykimės. Nė vieno šūvio veltui.

Jonukui užvirė kraujas. Jis net sulaikė kvėpa-
vimą. Girdėjo, kaip plakė jo širdis. Suspaudęs ran-
kose šautuvą, prisidėjo prie peties ir pradėjo taikyti
į tuos šešėlius. Keletas juodavusių šešėlių pakilo ir
bandė perbėgti, bet tuo laiku nuaidėjo du skardūs
šūviai ir šešėliai susmuko.

— Gerai. Abu šūviai ne veltui išleisti, — tarė
tėvas, stipriau spausdamas šautuvą.

Po šių šūvių priešas pradėjo smarkiai šaudyti
ir slinkti pirmyn. Iš sodo kampo pradėjo pilti kulko-
svaidis.

Navasaitis su sūnumi šaudė taikliai. Atrodė, kad
po dažno šūvio krito priešas, bet lyg žinodamas, kad
ši sparną laiko tik du, pradėjo jį smarkiau pulti.

— Žinai, sūnau, kad bus geriau, jei tu šaudysi iš
anos pakriaušės. Pasiimk su savim keletą granatų ir
skubėk, nes kai priešas prisiartins, tada jau negalė-
sime atsilaikyti, — pamokė Jonuką tėvas.

Vaikas, pasiėmęs tris granatas, nuskubėjo tėvo
nurodyton vieton. Kulkosvaidininkai visą laiką smar-
kiausiai šaudė į besiveržiantį priešą, bet jis vis slinko
artyn. Jau buvo vos per keletą dešimčių metrų nuo
upeliuko kriausiaus. Kulkosvaidininkai pradėjo neri-
mauti.

— Ak, po velnių, kad jie nors granatomis pasi-
naudotų, — nusikeikė kareivis, paduodamas kaspiną.

Bet tuo metu vienas po kito pasigirdo smarkūs
sprogimai. Tai Navasaitis su sūnumi pradėjo svai-
dyti granatas.

Priešo kareiviai netikėtai, lyg sumišę, metėsi
atgal.

— Matai, jau bėga! — nudžiugo kulkosvaidinin-
kas. — Dabar aš juos „pavaišinsiu“. — Ir pradėjo
bebėgantį priešą, lyg žolę dalgiu, skinti.

Navasaitis su sūnumi taip pat neužsileido kul-
kosvaidininkams.

Priešas pasitraukė.

Kai šūviai nutilo ir priešas aprimo, Navasaitis
prisliukė prie sūnaus ir šypsodamasis tarė:

— Na, matai, pirmą kovą laimėjome. Kas gali
pasakyti, kad mudu menki kariautojai. Dabar ir pa-
rūkyti galima.

Ir Navasaitis prisikimšęs pypkę užsirūkė.

— Kiek dar pasilikai granatų, — pasiteiravo Jonukas.

— Dvi, — atsakė tėvas.

— O aš tik vieną. Bet reikėtų daugiau pasirūpinti, nes jei vėl priešas sumanys pulti, tai neturėsime kuo gintis, — rūpinosi Jonukas.

— Žinai ką, tu nusliuok pas kulkosvaidininkus ir paprašyk. Tik saugokis, kad priešas nepastebėtų.

Vaikas nusliuokė pas kulkosvaidininkus. Pastebėję besieriantį Jonuką, kareiviai nusišypsojo:

— Žiūrėk, kaip tas vaikas puikiai saugojasi prieš, visą kelią iš paupio šliaužte šliaužia.

— Reikia pripažinti, kad jis nepaprastai narsus vyrukas. Kitas jo vietoje gal būtų iš baimės numiręs, o jis, kaip niekur nieko, ramus.

Jonukui įsiritus į apkasą, kulkosvaidininkas pasiteiravo:

— Na, kaip? Nepabūgai?

— O ko aš turėčiau pabūgti? — atsikirto vaikas.

— Ar matei, kiek prieš judu buvo priešų.

— Kas iš to, kad jų daug, jei mūsų kelių pabūgo. Reikia tik granatų, o laikytis galima.

— Kiek dar turite granatų?

— Tris.

— O mes dar septynias.

Į apkasą atslinko ir Navasaitis.

— Na, kaip, vyrai, ar čia jums nebuvo šilta? — pajuokavo.

— Tai beveik, — atsakė kulkosvaidininkas.

— O, žinai, tėvai, kad mes buvome net susirūpinę jūsų likimu, — pareiškė kareivis.

— Kodėl?

— Nagi, žiūrime, priešas jau beveik ant nosies, o judu kažin ko laukiate. Sakome, net granatų nepės išmesti.

— Matai, tamsta, mes tyčia norėjome arčiau prisileisti, kad nebūtų išmesta veltui. Bet užtat paskui, matėte, kaip bėgo, a?

— Manau, kad jau po šitos pirties jie visą dieną nedrįs nosies iškišti, — įsiterpė Jonukas.

— Jie tur būt ir nemanė, kad juos taip sutiksimė, — pridūrė Navasaitis.

— O aš žinau, ką jie dabar mano, — įsiterpė Jonukas. — Jie, greičiausiai mano, kad čia mūsų labai daug.

— Greičiausiai taip ir bus, — pritarė Navasaitis, pertraukdamas delnu per savo žilus ūsus.

— Na, žinoma, jei jie tikrai būtų žinoję mūsų jėgas, tikriausiai, nebūtų traukęsi, — pareiškė kulkosvaidininkas.

Patekėjo saulė. Aiškiai buvo matyti lauke lavonų. Priešas tylėjo.

Praslinko kelios valandos. Visi gerai pasilsėjo. Bet staiga visus sukrėtė smarkūs sprogimai. Jie pamatė, kaip prie upeliuko slėnyje iškilo juodas stulpas žemių, susimaišęs su dūmais ir ugnim.

Priešas pradėjo apšaudyti klonį iš pabūklų. Sviediniai krito čia šen, čia ten, palikdami išraustas žemėje galias duobes.

— Matote, ar ne mano teisybė, — pareiškė Jonukas, žiūrėdamas į sproginėjančius sviedinius. — Aš sakiau, kad jie mano šiame slėnyje esant mūsų kariuomenės.

— Dabar jau aišku, kad taip yra, nes kitaip jie nešaudytų į slėnelį iš pabūklų, — pritarė kulkosvaidininkas.

— Lyg žinodamas, čia atėjau, — džiaugėsi Navasaitis, — jei būčiau ten pasilikęs, tai dabar man būtų karšta.

— Manau... — išsuokė kaspino padavėjas.

— Bet, vyrai, dabar turime būti pasirengę, — išpėjo visus kulkosvaidininkas, — nes po šito, jie vėl bandys pulti.

— Visko reikia tikėtis, — tarė Navasaitis, slėpdamas galvą giliau į apkasą.

Šaudymas truko kuone ištisą valandą. Sviediniai išrausė visą klonį. Keletas nukrito visai arti apkaso, papildami žemėmis betūnojančius.

Jonukui šis vaizdas atrodė nepaprastas, bet jis nesukėlė vaiko širdyje jokios baimės, o priešingai — uždegė kovos kibirkštį, kuri ruseno jo jaunoje krūtinėje.

Kai šaudymas aptilo, kulkosvaidininkas tarė:

— Vyrai, pasiruoškime naujai atakai. Tu, tėvai, paimk visas granatas ir su vaiku skubėk į pakriaušę, o mes pasiliksime prie kulkosvaidžio...

Kulkosvaidininkui dar nebaigus kalbėti, iš artimo viensėdžio pasirodė priešas.

— Na, matote, ar aš nesakiau, kad taip bus. Vyrai, skubėkite, — duodamas Navasaičiui granatas, tarė kulkosvaidininkas. — Tiktai saugokitės, kad priešas nepastebėtų.

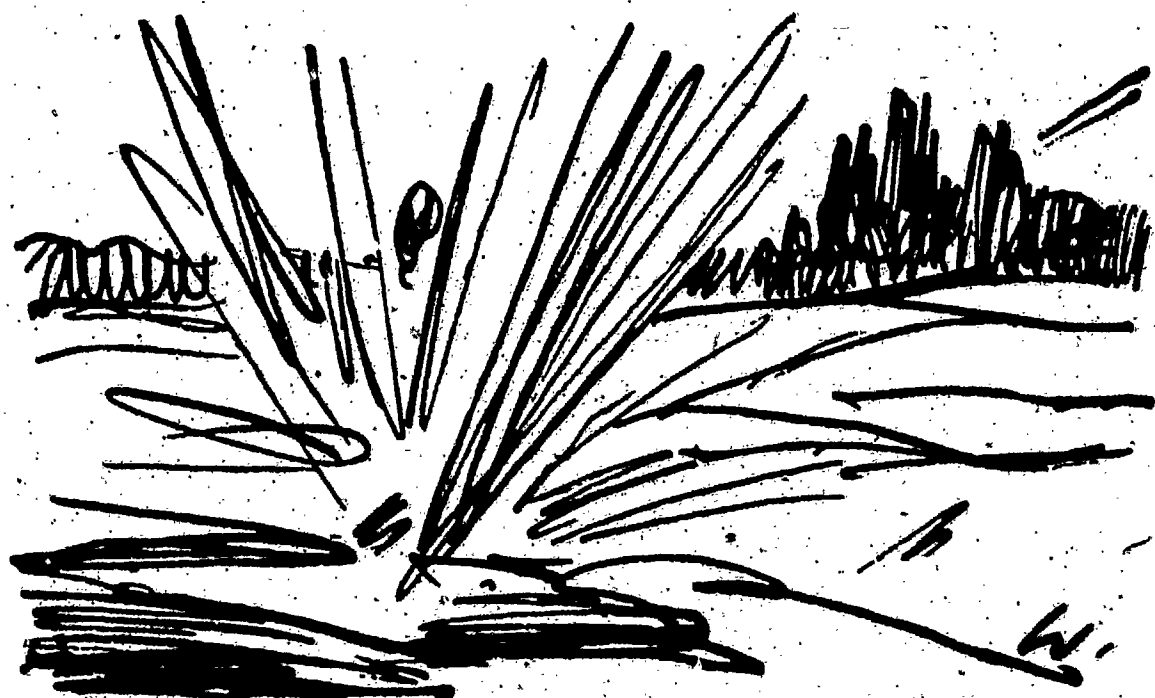
Navasaitis ir Jonukas, pasiėmę po penkias granatas, nusliuokė į sviedinių išraustą pakriaušę. Jiems užėmus savo vietas, kulkosvaidininkas atidengė į priešą smarkią ugnį. Jonukas su tėvu taip pat šaudė. Jų šūviai buvo taiklūs, kaip senų karių. Bet priešas nepaisė daromų jam nuostolių ir artinosi.

Netruko, ir jis buvo visai arti. Jonukas su tėvu paruošė granatas. Dar kelios minutės, ir jie paleido po vieną granatą. Bet priešas nepabūgo. Jis dar bandė veržtis, bet vienos po kito granatų sprogimai ir stipri kulkosvaidžio ugnis, vėl privertė priešą su nuostoliais pasitraukti.

Lauke vėl liko naujų lavonų.

Antrą kartą pasitraukęs, priešas vėl pradėjo šaudyti iš pabūklų, sviediniai sproginėjo apie apkasą, kame buvo kulkosvaidis. Iš to jau buvo aišku, kad jis pastebėjo kulkosvaidžio lizdą.

— Turime iš čia nešdintis, — tarė kulkosvaidininkas ir paskubomis išvilko iš apkaso kulkosvaidį. — Imk šovinius ir vilk į pakriaušę.

Priešas pradėjo apšaudyti klonį iš pabūklų

Abu kareiviai nusliuokė į pakriaušę, kur buvo Navasaitis su sūnumi. Čia jie kulkosvaidį pasistatė išraustoj duobėj. Kareivis vilko dėzes su šoviniais, pasilikusias sename apkase.

Jonukas, kareiviui paskutinę šovinių dėžę atvilkus, pastebėjo, kad visas jo šliaužtas kelias nušlaksytas kraujais.

— Tamsta, tur būt sužeistas? — pasiteiravo Jonukas.

— Trupučiuką, — nusišypsojo kareivis. — Sprogdamas sviedinys apdraskė ranką.

Jonukas tik dabar pamatė, kad iš kareivio kairiosios rankos smarkiai tekejo kraujas. Kareivio veidas buvo baltas, kaip drobė. Jonukui pasidarė gaila. Jis nieko nelaukdamas, perplėšė savo marškinius ir užrišo kareiviui žaizdą. Kraujas ir pro užrišimą sunkėsi.

— Broli, kol gali, gelbėkis, — tarė kulkosvaidininkas sužeistajam. — Gal prisikasi ligi saviškių. Praneštum, kad mes čia laikomės ir tegul kuo greičiausiai atsiunčia pastiprinimą.

Kareivis nušliaužė, palikdamas kruvinus pėdsakus.

Priešas vėl pradėjo pulti. Kulkosvaidininkas visą laiką pylė į puolančius kulky lietų. Dabar Jonukas padėjo jam padavinėti kaspiną.

Praslinkus keletai minučių, kulkosvaidininkas sukniubo. Jis paleido iš rankų kulkosvaidį ir vos galėdamas ištarti žodį, tarė:

— Broliai... Aš mirštu... Kol galite, gelbėkite kulkosvaidį... — šiuos žodžius ištaraęs, nusviro veidu į žemę.

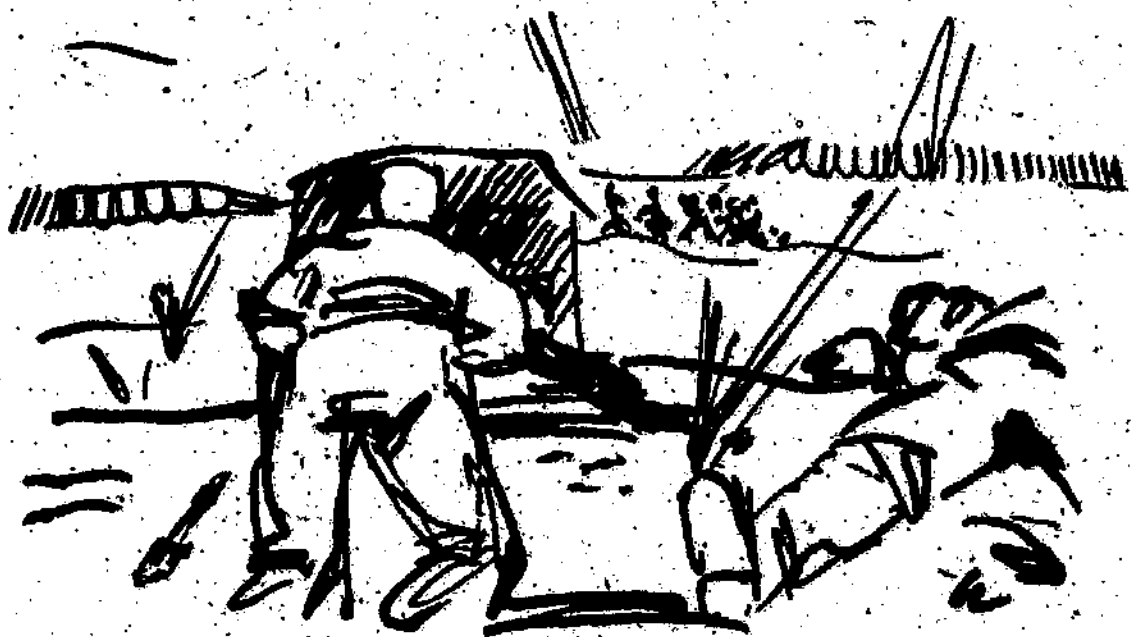
Jonukas, matydamas, kad jis tik su tėvu pasiliko, užgulė kulkosvaidį ir vėl paleido ugnį į priešą. Navasaitis, prišliaužė prie sūnaus ir spausdamas rankose šautuvą, padrausino jį:

— Sūnau, laikykimės! Geriau žūti, nei pasiduoti.

— Bet, tėve, tu jau sužeistas, — tarė Jonukas, pastebėjęs kruviną tėvo veidą.

Bet Navasaitis sūnui jau nieko neatsakė, nes skausmas surakino jo lūpas, o silpstančios jėgos parbloškė jį žemėn.

Jonukui dabar dar daugiau užvirė kraujas. Jis visą laiką spaudė kulkosvaidį... tie šūviai ausyse skambėjo lyg tėvo pasakyti žodžiai:

Jonukui dabar dar daugiau užvirė kraujas

— Geriau žūti, nei pasiduoti.

Bet šovinių mažėjo. Jonukas jau laukė, kada kulkosvaidis turės nutilti. Vienintelė jo viltis buvo, tai dvi granatos, kurios gulėjo greta sužeisto tėvo. Jis viena ranka prisitraukė granatas arčiau.

Dar kelios minutės, ir kulkosvaidis nutilo. Priešas pakilo ir puolė pirmyn. Jonukas pasiruošė sviesti granatą, bet tuo laiku iš abiejų pusių griausmingai pasigirdo:

— Valio!...

Priešas, apsisukęs, pradėjo bėgti.

Jonukas sumišo. Iš karto jis nesusprato, kas įvyko, bet pamatęs, kad iš abiejų pusių priešą puola mūsų kariuomenė, iš džiaugsmo šoko iš apkasos ir savo vaikišku, plonu balseliu sušuko:

— Valio!

Bet tuo pačiu laiku jis pajuto, kad kažin kas paėmė jam už peties. Jis staigiu judesiu atsisuko. Greta stovėjo karininkas. Tas pats karininkas, kuris jam davė šautuvą.

— Sveikinu, mažasis karžygy, — tarė karininkas, spausdamas Jonuko ranką. — Tavo žygio nepamiršime.

Karininkas, ištaraęs šiuos žodžius, pridėjo ranką prie kepurės ir atidavė jam pagarbą. Jonukas, žiūrėdamas į karininką, iškaito.

— Sakyk, ar nesužeistas kartais? — pasiteiravo karininkas.

— Aš, tai ne, bet kiti... — ir čia Jonukas norėjo parodyti sužeistuosius, bet, nustebo, pamatęs, kad jų nėra. — O kur gi dingę sužeistieji?

Karininkas paplojo jam per petį:

— Nesisielok, sužeistuosius nugabeno į lauko ligoninę.

— Kada gi juos paėmė, kad aš nemačiau?

— Tu tada buvai užimtas.

— Sakykite, ar labai jie sužeisti?

— Kulkosvaidininkas labai. Kažin ar pagis. Tėvukas laikosi. Jam kulka praėjo kiaurai pro viršutinę dalį plaučių. Manau, kad greit pagis.

— O kaip sužeistasis, kurį į jus siuntėm?

— Jam daug nutekėjo kraujo... Jį žvalgai rado pusgyvį apie pusantro kilometro nuo šios vietos. Jis žvalgams apie jus pranešė. Dėl to, mums čia pasisekė laiku atvykti.

Karininkas visą laiką glostė šviesius Jonuko plaukus.

*

Kai priešas buvo išvytas iš viso krašto ir Navasaitis pasveiko, juos drauge su Jonuku nugabeno į pulko štabą. Kareiviai buvo išrikiuoti aikštėje. Viduryje aikštės stovėjo baltai užtiestas stalas, ant kurio gulėjo padėti garbės ženklai.

Jonukas su tėvu, karininko lydimi, atėjo į aikštę. Vos tik jiems pasirodžius, pasigirdo:

— Ginklu gerbk!

Pulko vadas pasitiko juos su pagarpa. Jiems prišartinus prie stalo, pulko vadas prabilo į aikštėje esančius kareivius:

— Brangūs kariai! Man šiandien tenka didelė garbė vyriausybės vardu apdovanoti mūsų karžygius garbės ženklais. Štai prieš jus stovi du didvyriai, kurių vienas 60 metų amžiaus, o kitam — vos 15. Tai tėvas su sūnumi. Jie, nepaisydami didelio pavojaus gyvybei, gynė Tėvynę nuo priešų. Ypatingą didvyriškumą parodė šis penkiolikos metų jaunuolis. Jis, pasilikęs vienas, nenustojo pusiausvyros ir ryžtingai kovėsi. Už šiuos didelius nuopelnus vyriausybė pavedė man apdovanoti jaunąjį didvyrį ir jo tėvą garbės ženklais. Tebūnie jų žygiai ir didvyriškumas mums pavyzdžiu.

Baigęs savo kalbą, pulko vadas paėmė nuo stalo garbės ženklus ir prisegė prie karžygių krūtinės. Po to paspaudė kiekvienam ranką ir apkabines pabučiavo.

Aikštėje nuskambėjo griausmingas: „Valio, valio, valio!“

Orkestras pradėjo groti Tautos himną.

Navasaitis susigraudino. Jis glostė drebančią ranką savo sūnų didvyrį, o skruostais riedėjo tyros ašaros.

*

Baltasis Raitelis

(Antanas Juozapavičius)

1.

DIDVYRIO TILTAS

Ten Lietuvoj, kur per Nemuną sraunų
Permestas tiltas prie pat Alytaus,
Laisvės kovoj nors palaužtas, bet jaunas
Sveikina atvaizdas vyro narsaus!

Puošia jį rūtom ir rožėm mergelės,
Didvyrių motinos šluosto akis...
Tyliai ten piemenio skamba lumzdeliai
— Didvyrių temstant prisimena vis...

Ir pakeleivis ant didvyrio tilto
Sveikina tą Juozapavičių, štai!
Sukalba maldą, nors trumpą, bet šiltą...
Ir kasdienybėn žygiuoja tvirtai!

2.

PIEMENĖLIO REGĖJIMAS

Saulėtom pievom tuo rytu
Skriejo daina piemenėlio:
Lietuva, o tėviškėle,
Širdžiai lietuvių brangi tu!

Mylima mano Tėvyne,
Kaip tau tarnauti — pamokyk!..
„Širdį tėvynei aukoki“,
Sakė jam aidas beržyne...

Ošė linksmi medžių lapai,
Džiaugėsi daina piemenėlio:
Lietuva, o tėviškėle, —
Man artima ligi kapo!

☆

Ir staiga žydria padangė
Veržias debesys paniūrė!..
Piemenėlis išsigandęs
Tolumon į dangų žiūri:

Rausvame ugnies šešėly
Audros apsuptas aplinkui
Baltas raitelis iškėlęs
Žaibo kardą — švitru ginklą!

Per tamsius dangaus kalnynus,
Per sodybas išblaškytas,
Per dirvas, šilus pamynęs,
Skrieja raitelis į rytus!

Šviečia jam tas kardas kelia,
Įkandin kanopos dardą!..
Piemenėlis ranką kelia,
Tyliai mini Dievo vardą...

☆

— Bus tai Raitelis Baltasis,
Kurs skrajojo ant girelės, —
Sako piemeniui žilasis
Jo per šimtmetį senelis,

— Jis kaskart per šimtą metų
Vyksa tikrint krašto laisvės.
Iei nelaisvėję šalį matė,
Skelbia priešui mirtį baisią!

Vaikas klausosi, svajoja...

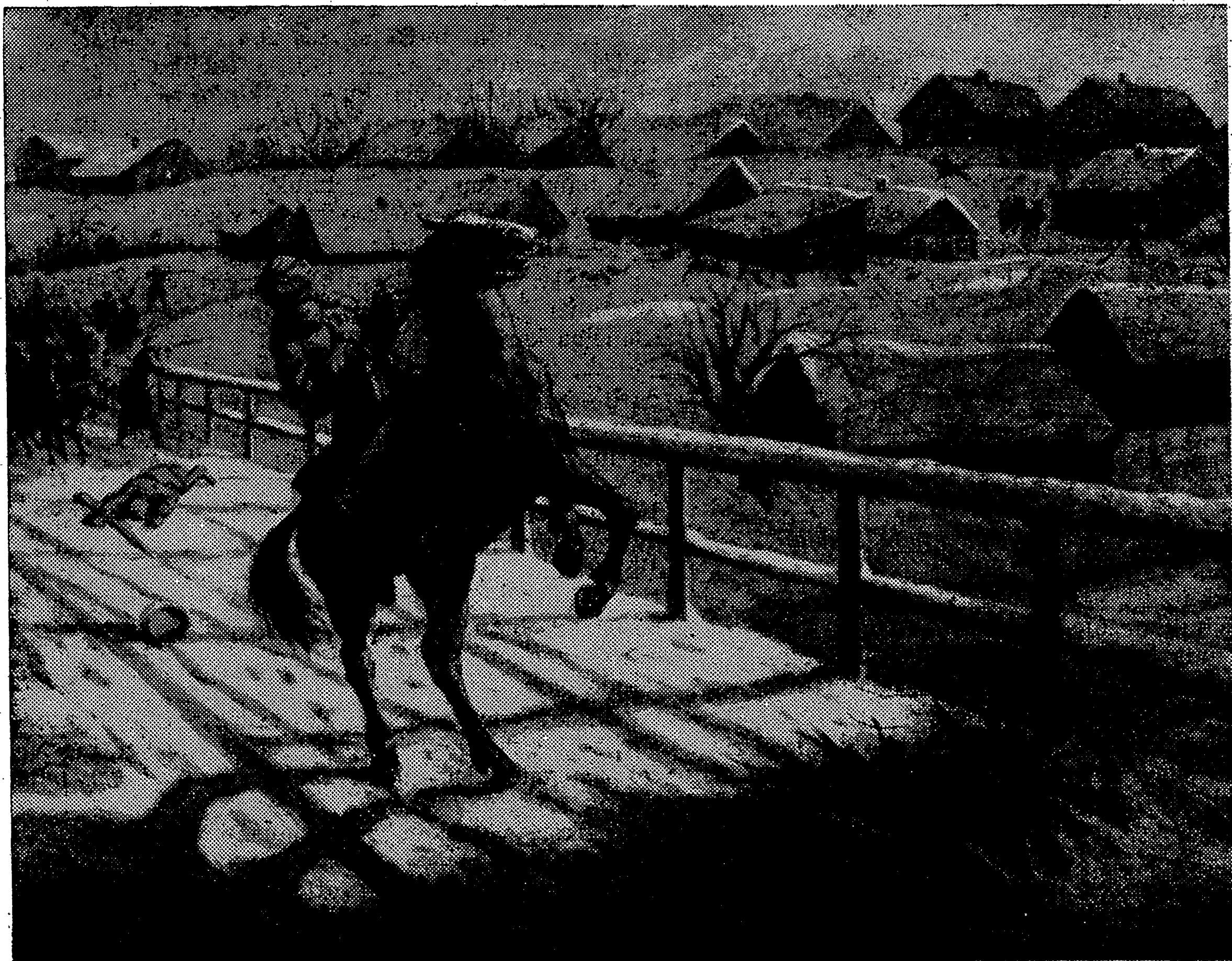
Tyliai aiškina globėjas:

— Didvyriu taps ar šventuoju,
Kas tą reginį regėjo!..

Didžiavys ir jo žygi,
Lietuvą kai išvaduosiąs,
Garbins dainos, rašys knygos —
Ir visa tauta didžiūosis!

Sventas Jurgis tavo, vaike,
Čia priskyrė prie kilniųjų!..
Tau tėvyne savo reikia
Išvaduot iš svetimųjų! !

☆

Karininko A. Juozapavičiaus mirtis už Lietuvą

Latvių plk. Raimondas Bebris

Plk. R. Bebris — poemos apie kar. A. Juozapavičių autorius yra vienas iš nuširdžiausių Lietuvos draugų. Jis yra Rygos Pilies — Valstybės Prezidento būsto komendantas.

Plk. Bebris gimė 1891. III. 17. Palangoje. Tėvas buvo Palangos progimnazijos mokytoju.

Plk. Bebris dalyvavo Latvijos nepriklausomybės kovose. Apdovanotas „Lačplėšio“ ordinu.

Studijavo teologiją ir mediciną; yra Vytauto Didžiojo Universiteto korpl. Fraternitas Baltiensis garbės filistras ir Latvijos korpl. Fraternitas Academica filistras. Taip pat Latvijos Vanagų prezidentas.

Plk. Bebris yra žinomas literatas. Nėra tokios tautinės ar valstybinės šventės, kuriai nebūtų jo parašytas eiliuotas kūrinys.

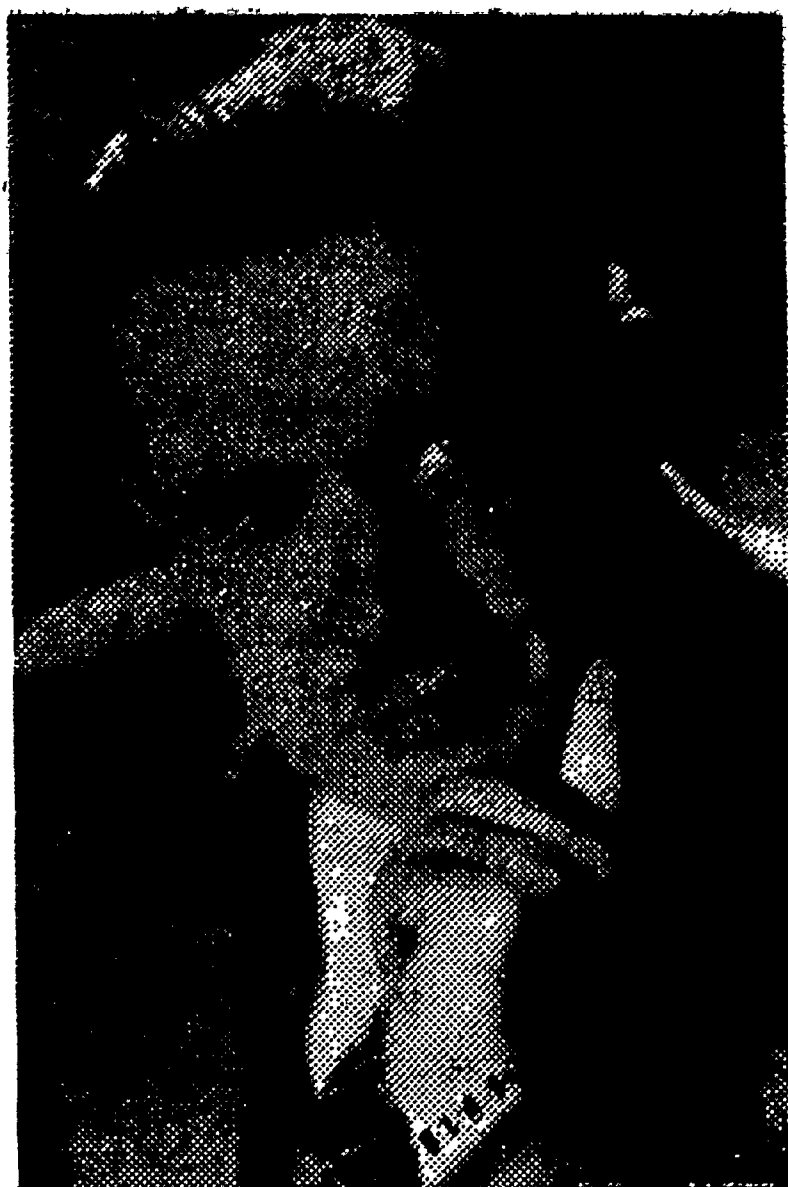
Latvijos literatūroje Raimondas Bebris žinomas, kaip patriotinių eilėraščių bei nepriklausomybės kovų didvyrių mo-

tyvų kūrėjas-dainius. Yra išleidęs savo eilėraščių rinkinį, pavadintą „Akimirkos“ (1928 mt.), parašęs daug straipsnių apie Latvijos prezidentą ir kt. Jo eilėraščių dažnai pasirodo latvių žurnale „Sējējas“ ir kt. Netrukus išeis jo rinkinys „Didvyrių kalvė“, kurioj bus ir ši „Baltojo Raitelio“ poema.

Autorius labai myli Lietuvą. Dažnai parašo apie ją Latvijos spaudoje. Lietuvai skiria nemažą savo kūrybos. Be šios poemos, parašė ir jau mūsų spauda idėjo: „Lietuvos karo invalido malda prie Nežinomojo Kareivio kapo“, „Lietuvai“ (vertė žurn. Paleckis „Akademiko“ 13—14 Nr.), „Birutė“ — „Trimite“, „Didvyrio tiltas“ — „Liet. Aide“ ir „Jaun. Karto“ 18 nr. — 39 mt. (Z. Survilos vert.). Taip pat yra paskyręs ciklą: „Dainos mano gimtajai vietai“.

Rašo latvių kalba, bet kalba kiek ir mūsų žemaičių tarme. Dažnai atostogauja gimtojoje Palangoje.

Zigmas Survila

Raimondas Bebris

Lietuvai pievom kas rytą
Skrieja daina piemenėlio:
Lietuva, o tėviškėle,
Širdžiai lietuviu brangi taip!

Lietuva, tėviške mano,
Viską aš tau paaukosiu —
Širdį, gyvybę tau duosiu —
Svetimo jungo gana mums!!

3.

SAPNAS SVETUR

Kai Lietuvoj per sodybas tyliąsias
Klojo mėnulis sidabro šydus,
Jau Juozapavičių tėviškės dvasios
Kankinei Lietuvai meldė pabust.

Siela jaunuolio nerimsta ir blaškos...
Žino jis, — Lietuvai vėliai sunku:
Žengia žiaurus karo dievas per kraštą:
Oras gimtinėj nuo kraujo tvankus...

Vyras suklumpa prieš sąžinės balsą:
Kelkis, — už Lietuvą kautis reikės!
Laisvės kovoj, jau ilgai nebedelsus,
Šimtmečių jungo dvasia išdulkės!

Kelkis kovotojas, laisvės nešėjas:
Mūsų lietuvis vergu nebebus!
Priešais staiga, kairėn skydą uždėjęs, —
Raitelis baltas, didingas, narsus!

— Didvyrio žygiui aš tavo gyvybę
Skyriau, — prabyla, — atminti ilgam!
Žadinki tautą rytojaus galybei —
Kietą, kaip plieną rytojui šviesiam!

Dingo regėjimas. „Širdį aukoju
Lietuvai mano ir garbei tavai!“
Tarė sau didvyris: „Ryt anksti stoju
Laisvai tėvynei tarnaut amžinai!“

4.

PASKUTINĖ KOVA

Toji naktis — niauri ir be galo...
Prie Alytaus blaškos Nemunas vis...
Didvyriams kova likimas jau kala —
Kraujo pašvaistė rytuos žada švist...

„Priešas apsupo mus, nori užklupti“, —
Praneša vadas, — „bet tiltas dar mūs!
Miestą palikim, aušra te jį supa,
Pergalė! Juk ir garbės daugiau bus!“

Pats gi galvoja: kaip žiniui — žinovui,
Reikia ardyti mums priešo tikslai!
Skuba kas... Raitelis baltas vėl stovi...
Žinnešys kviečia: „Vade, žirgas štai!“

Toji naktis... kaip baigsis, kas žino?
Prie Alytaus blaškos Nemunas vis...
Sodžių prie tilto jau priešai naikina...
Didvyrių kelią jų ginklas karpys?!

Sujuda tik ką naujokai atėję.
Gatvės dar tyli — dar jokios šviesos...
Nemunas — žilas likimo verpėjas —
Didvyrių pergale, kovą globos!

Pulkui komanda: „Per tiltą į priekį!“
... Kulkos užgautas jau griūva karys...
Pragaro dvasios sau pokylį tiekia!..
Letenos jų rods ir tiltą prarys!..

Kulkų gauja smarkų vadą sutinka...
Sužeistas bėris!.. Suklumpa... aiman!..
Vadas dar šaukia: „Pirmyn!.. narsų ginklą!..
Bet... vos ištaręs... nuslysta tiltan!..

Žvalgos kareiviai ir stebis, — padangėj.
Raitelis baltas lyg skrieja rytuos!..
Vadas pakilti nuo žemės lyg stengias...
Saulės šviesoje lyg išjoja su juo!..

Gesta jau kraujo pašvaistė nurimus.
Didvyriai priešą pamokė ilgam!
Mylimo vado mirties atminimui
Vėliavą kraujo lenks šventintą jam!

Tikime Lietuvą laisvą per darbą!
Didvyriai amžiais dirvonus jos ars!
Tautą, kur didvyrių atmintį gerbia,
Amžius negąsdins joks priešas, o gerbs!

☆

Ošia vis medžtuose lapai.
Piemenys vis tebegano:
Lietuva, tėviške manė,
Tu kiekvienam artima taip!

Dievas patsai tavę kūrė!
Didvyriai patys augino!
Lietuva, amžių tėvyne!
Kiek ateities tavin žiūrili!

Vertė Zigmas Survila

☆

Šaulių S-gos 20-metis ir partizanai

Kad Nepriklausomybės kovų partizanai yra šaulių pirmataikai, visų yra pripažinta tiesa. Minėdami Sąjungos 20-metį, visai pamatuotai galime pasidžiaugti ir pasididžiuoti tautos karinio atsparumo darbe padaryta pažanga. Mes šimteriopai gausingesni, kaip mūsų pirmataikai nepriklausomybės kovose. Mūsų eilėse dabar yra susibūrę nepalyginti daugiau savanorių, nei jų anais laikais buvo visoje Lietuvos kariuomenėje. Mes esame plačiai paplitę. Sunku berasti kaimą, kur nebūtų šaulio arba šaulės. Atrodo, kad kariuomenės ir Šaulių S-gos vadovybės troškimai, kad kiekviena Lietuvos žemės pėda turėtų savo gynėją — netoli nuo įgyvendinimo.

Tačiau pakilusią nuotaiką minėdami Sąjungos dvidešimtmetį, dar didesniu dvasios pakilimu imkimės mūsų tautos šaulinio susipratimo gilinimo ir stiprinimo darbo. Prisiminkime, kad po dvidešimties nepriklausomo gyvenimo metų mes, vienu atžvilgiu, tebeštovime toje pačioje vietoje, kaip nepriklausomybės kovų pradžioje. Būtent, neturime nei savo senosios istorinės sostinės, nei lango į pasaulį — vienintelio savo uosto. Be to, audros pasaulyje nemažėja. Grobuoniškieji stipriųjų apetitai vis didėja. Didžiuliai peršasi ma-

žiesiems nepriklausomybės garantais, tačiau jie nori pasilikti sau ir išimtinę teisę spręsti, kada tai nepriklausomybei grės pavojus, kada jie, kaip gelbėtojai, galės įžengti į mūsų žemę. Ne be reikalo yra sakoma: — „Apsaugok, Viešpatie, mane nuo draugų, o nuo priešų aš pats apsiginsiu!“ Gyvenimo keliai nežinomi. Taigi Lietuvai reikia būti pasirengusiai gintis ir nuo priešų, ir nuo draugų.

Tačiau nenusigąskime. Prisiminkime nepriklausomybės kovų laikus ir pamatysime, kad tuo atžvilgiu mūsų padėtis nėra pasikeitusi. Bet atsiminkime, kokiomis priemonėmis visų „geradarių“ atsikratėme. — Ta viena vienintelė priemonė buvo kova. Todėl, dvidešimt metų išgyvenę Nepriklausomoje Lietuvoje, turime ryžtis dar stipriau, dar sumaniau ir vieningiau sunkiai iškovotąją Nepriklausomybę ginti. Todėl S-gos 20-mečio šventė tebūnie ne tik džiaugsmo, bet kartu susikaupimo ir ryžto diena.

Poetas Vaidilos Ainis - Janonis yra pasakęs: — „Geresnio paminklo didvyriams nebus, kaip vykdymas jų idealo“... Mūsų pirmatakų — nepriklausomybės kovų partizanų idealas buvo Lietuvos laisvė. Dėl jos jie kovojo nežiūrėdami, iš kelių pusių prie-

šai puola, nesiteiraudami ar daug jų yra. O jei pažiūrėsime, kiek buvo pačių partizanų, tai pamatysime, kad net didžiausio partizaninio sąjūdžio vietose, pvz., buv. Joniškėlio apskrityje, partizanų eilėse dalyvavo vos vienas visų gyventojų procentas. Ir jie padarė stebuklus. Taigi patikėkime, kad mes, būdami daug gausingesni dabar, galime dar didesnius stebuklus padaryti, nes esame tam darbui ir geriau parengti.

Lietuvos nepriklausomybės kovoms niekas mūsų nebuvo parengęs. Partizaninis sąjūdis, galima sakyti, buvo visai gaivališkas, instinktyvus, gal tik lietuvių tautos dvasios įkvėptas. Mūsų pavergėjai iš viso nesirūpino mūsų šviesti, o karinis mokslas buvo mums visai neprieinamas. Todėl labai maža kas iš mūsų turėjo supratimą apie galingąją mažųjų tautų apsigynimo priemonę — partizanines kovas. Ir vis dėlto, kaip įkvėpti, ėmėmės to kovos būdo ir iškovojoje Lietuvos nepriklausomybę.

Pro dvidešimties metų laiką žvelgdami į partizanų kovas, galime tat dabar geriau aprėpti, nei matėme ir supratome pačių kovų sukuryje. Pvz., kovodami su priešais, težinojome tik stambesnius partizanų lizdus: Joniškėlį,

Pirmųjų šaulių rikiuotė Vytauto kalne Kaune

Šetą, Mažeikius. Jais didžiavomės, grožėjomės ir kitiems pavyzdžiu rodėme. O kai buvo pradėta rinkti medžiaga Šaulių S-gos pirmatinių istorijai, paaiškėjo, kad mažesnių partizanų sambūrių būta daugelyje Lietuvos vietų. Mūsų kariuomenės istorijoje galima dažnai užtikti, kad, artėjant prie to ar kito miestelio, gyventojai iš užfrontės nešė žinias apie priešą, ardė prieš telefono laidus, gadino kelius. Juk visa tai yra idealiausi partizaniniai veiksmai, tik savo laiku neįvertinti, pamiršti ir plačiai visuomenei likę nežinomi.

Nors partizaninių kovų sąjūdis įvairiose Lietuvos vietose labai įvairiai pasireiškė, nes niekieno iš viršaus nebuvo tvarkomas, tačiau, benagrinėjant paskirų dalinių veikimą, galima surasti bendrų bruožų ir pagal juos suskirstyti grupėmis.

Kur susirado daugiau ir sumanesnių vadų ir gausingesnis partizanų skaičius, ten būriai labai išsiplėtė ir pavadavo tikrąją kariuomenę, kurios tada buvo per mažą. Vieni jų, kaip Joniškėlio apskr. partizanai, per 1000 žmonių, virto Joniškėlio partizanų batalionu, iš kurio ilgainiui išsirutuliavo 9 pėst. pulkas. Pagiurių — Šėtos partizanai, padidėję lig 400 vyrų, susiliejo su Panevėžio batalionu. Skuodo — Sedos partizanai virto Mažeikių karo komendantūros kuopa. Tai kariuomenė virtusių partizanų grupė.

Prie antros grupės galima priskirti mažesnius partizanų būrius, kuriems nebuvo lemta labiau išsiplėsti. Vieniems iš jų nesusirado gabesnių vadų, kitiems iš viso teko trumpai kariauti, kol jų apylinkė buvo nuo priešų atvaduota. Tada vieni iš jų virto šaulių būriais, kiti likvidavosi, o buvę partizanai įstojo į kariuomenę arba į šaulių būrius. Šiai grupei priklauso Perlojos, Obelių, Videnišio (Utenos aps.), Piniavos (Panevėžio aps.), Nemunėlio - Radviliškio ir kit. partizanų būriai, o vėliau net šešios partizanų šaulių grupės buvusioje neutralioje juostoje.

Pagaliau trečiąją grupę sudaro paskiri partizanai, savo iniciatyva įstoję tarnauti į kraštą okupavusių priešų įstaigas, vogę ir slėpę iš jų ginklus, telefono aparatus ir kitą turtą saviems partizanams, trukdę priešų veikimą okupuotame krašte, taip pat artėjant mūsų kariuomenei karo veiksmais bolševikų užnugaryje pasireiškusių partizanų grupės. Deja, ligi šiol šios rūšies partizanų veikla yra mažiausia ištirta.

Dabar geriau žinodami partizaninių kovų teoriją, galime kritiškai įvertinti mūsų gaivališkas partizanines kovas su priešais.

Prisiminkime partizaninių kovų tikslą. — Partizanai nėra kariuomenė ir su tikrąja kariuomene atvirkščiai kovon stoti negali. Partizanų paskirtis yra daryti priešui kiekviename žingsnyje kliūčių, varginti jį poilsio metu, naikinant jo atsiskyrusius karius, versti jį laikytis vienoje krūvoje, trukdyti jo transportams ir susisiekimui, kad jis būtų priverstas daug karių eikvoti apsaugai ir tuo būdu mažėtų jo kariuomenės skaičius, su kuria tenka kovoti mūsų kariuomenei. Tinkamiausiai tą darbą gali atlikti maži partizanų būriai. Gausingą partizanų dalinį priešų kariuomenė gali lengviau susekti, apsupti, priversti kautis ir sunaikinti. O jei kiekviename kaime yra keletas partizanų, kurie veikia slapta, tai, priešui artėjant, jie lengvai gali pasislėpti. Prisiminkime, kiek jėgų išieškvojama vilkų medžioklėse, kaip sunku nušauti, kad ir nedidelėje girėje apsigyvenusį vilką. Tenka susirinkti dešimtims medžiotojų ir varovų, o vis dėlto labai dažnai atsitinka, kad vilkas, kaip kamparas, išgaruoja. Paskiras sumanus ir drąsus partizanas gali prilygti vilkui. Jei tokių nesugaunamų vilkų būtų pilna Lietuva, tai gausingiausios priešų kariuomenės nepakaktų visiems jiems išmedžioti.

Partizanų organizacijoje neigiamų bruožų pasitaiko, kai jie esti iš centro organizuojami. Jei partizanų vadai paskiriami iš kitur ir jei nepažįsta vietos žmonių, su kuriais reikia veikti, arba nepažįsta apylinkės, kurioje reikia kovoti; jei į partizanų būrį prisirenka ne vietos gyventojų, arba vienoje vietoje susikūrusiam būriui tenka persikelti kovoti į visai nežinomą tolimesnę apylinkę, tai toks partizanų būrys toli gražu neatitinka idealaus partizanų vienetų reikalavimų.

Šiuo mastu vertindami mūsų nepriklausomybės kovose pasireiškusių partizanų, turime pripa-

žinti tikslesnėmis antrąją ir trečiąją grupę. Taip sakydamas, visai nepaneigiu pirmosios grupės partizanų vienetų nuopelnų Lietuvai. Tačiau reikia pripažinti, kad jie buvo daugiau nei partizanai. Jie buvo tada trūkstančios mums kariuomenės pavaduotojai ir vietininkai. O tikrieji partizanai turi būti tik kariuomenės talkininkai. Jiems buvo lemta išvengti partizaninių kovų istorijoje žinomo gausingų partizanų sambūrių likimo, kai pranašesnės priešų kariuomenės prispausti turi stoti nelygion kovon ir žlugti. Visai kitas dalykas, kai šalis nusėta daugeliu negausingų partizanų būrių, kurie kiekvienu momentu gali užklupti užsižiopsojusį bei menkesnį priešų kariuomenės dalinį, o galingesniam priešui puolant — išsislapstyti, kad kitoje, visai netikėtoje vietoje, vėl priešą pultų.

Reikia pripažinti, kad mūsų gaivališkųjų kovų su bolševikais partizanų būrių daugumas visai atitiko teorijos reikalavimus. Juose nepasitaiko iš centro beorganizuojant atsirandančių trūkumų. Į partizanų būrius stėjo vietos gyventojai ir didžiausiu atsidėjimu gynė savo gimtąjį kampelį. Jiems dažniausiai vadovaudavo jų pačių rinkti vadai. Jie patys susirasdavo lėšų ir būdų apsiginkluoti, jodinėjo savo bei iš kaimynų laikinai paimtais arkliais.

Klysta, kurie nevertina negausingų partizanų grupių bei paskirų partizanų veikimo Lietuvos nepriklausomybės kovų laikais. Jei jų pėdomis būtų sekusi visa Lietuva, ji būtų virtusi tokiu dygiu ežiu, kad visi priešai būtų šnerves išsibadę ir su gėda pasitraukę.

Šauliai — nepriklausomybės kovų partizanų palikuonys, tėvynės pavojaus valandą turi būti verti jų sekėjai. Tam reikia labiau savimi pasitikėti, nebūgštauti, kad priešai už mus gausingesni. Reikia semtis karo mokslo, ypač partizaninėms kovoms reikalingų žinių, pažinti mūsų nepriklausomybės kovų partizanų darbus ir pasiryžti savo darbais juos pralenkti.

Ats. mjr. P. Gudelis

*Šaulių Sąjunga 20-čio sukak-
tųjų šventės proga sveikina*

AKC. B-VE „INKARAS“

*Šaulių Sąjunga 20-čio sukak-
tųjų šventės proga sveikina*

A. KRUPAVICIENE,

Šaulių vėliavų dirbtuvė

Žvilgsnis į moterų šaulių veiklos praeitį

1919 m. įsikūrus Šaulių S-gai pradėjo veikti ir moterys. Jų veikla buvo neorganizuota. Dirbo prie vyrų vienetų, kaip lygiateisės narės. Moterys šiuo darbu domėjosi ir Šaulių S-ga susilaukė didelės paramos ne tik iš šaulių moterų, bet ir iš Lietuvos moterų visuomenės. Daugumas moterų ir nebūdamos narėmis aktyviai pasireiškė darbe.

Susirūpinta Šaulių S-gos vadovybės, kodėl moterys, pritardamos darbui, vis dėlto mažai testojančios į organizuotas eiles. Nutarta imtis moteris organizuoti ir sutelkti į atskirus vienetus, kurie veikėtų būriuose, lyg ir sekcijomis ir išmokyti dirbti visuomeninį darbą. Kauno šaulių pradininkų grupei buvo pavesta sudaryti taisykles. 1927 m. tokios laikinosios taisyklės išleistos, pagal kurias šaulės galėjo dar veikti atskiromis sekcijomis ir rinktinėmis su valdomaisiais organais.

Vaisiai gavos teigiami. Moterys gausiai stėjo Šaulių S-gon, įsisteigė daug skyrių, rinktinės tuoj pat sušaukė suvažiavimus ir griežėsi realaus darbo. Ypač susirū-

Moterų šaulių garbės vadė Emilija Pūtvienė-Putvinskienė (dešinėje) ir moterų šaulių vadė Sofija Marcinkevičienė

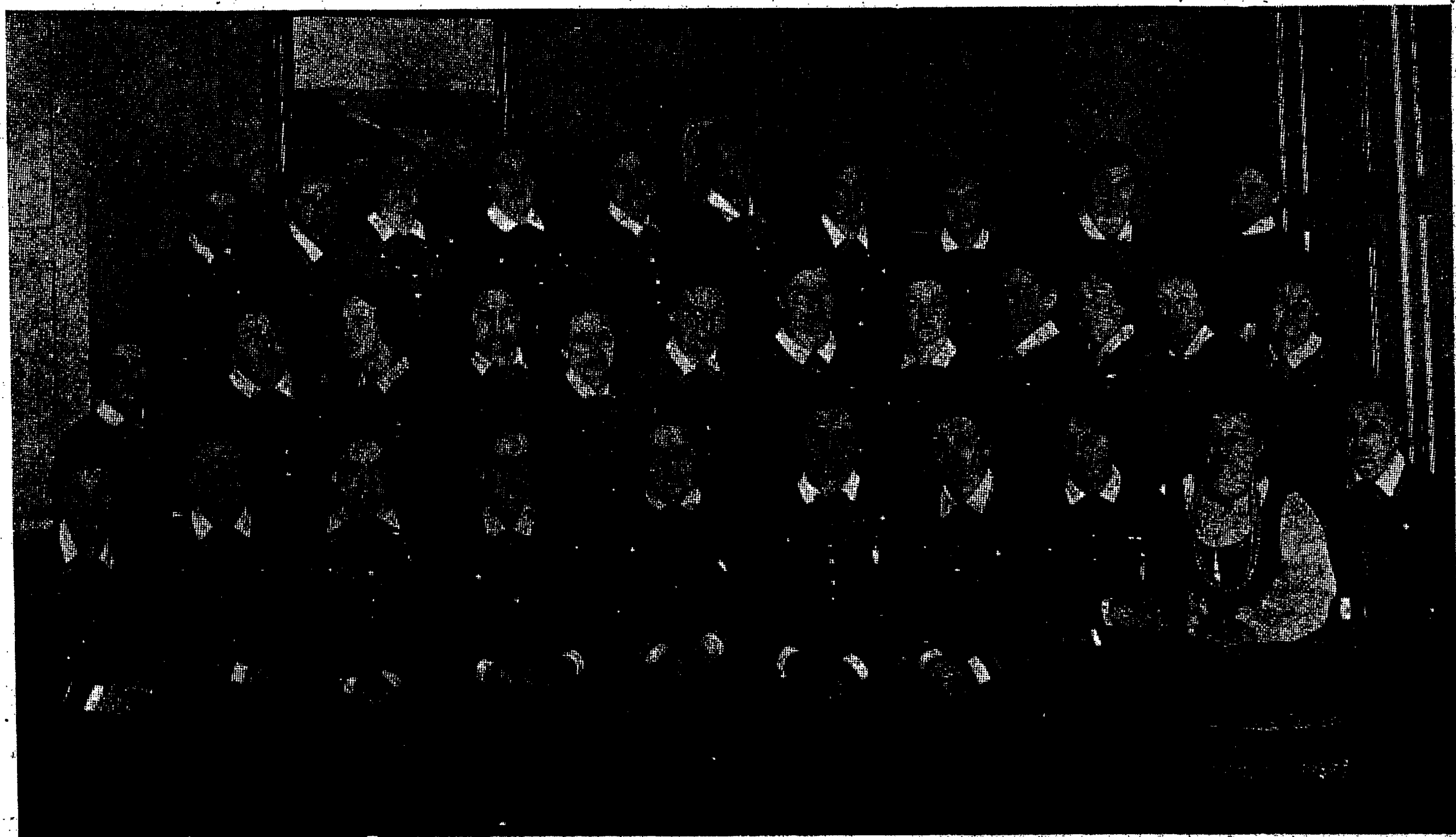
pinta sanitarija, kaimo švietimu, vaikų globa, sporto ir kt. Pirmosios pasireiškė darbe Kauno, Šiaulių, Panevėžio ir Alytaus rinktinės.

Nutarta sudaryti nuolatinės moterų šaulių veiklos taisykles. Šiam darbui Š. S. prezidiumas paskyrė iš veiklesniųjų Kauno miesto šaulių moterų organizacinę komisiją, kuriai pavesta eiti ir moterų šaulių centro valdybos pareigas. Taisyklės buvo sudarytos ir patvirtintos.

1933 m. liepos mėn. 2—3 d. sušauktas I-mas visuotinis moterų šaulių skyrių atstovių suvažiavimas. Suvažiavime aptarta visa eilė šaulinių reikalų, išrinktas I-as moterų šaulių centro komitetas ir išklaustyti pirmieji 2-jų dienų ideologiniai kursai. Į komitetą balsų

dauguma išrinktos: S. Marcinkevičienė, O. Tercijonienė, M. Žmuidzinavičienė, E. Jankutė, A. Pilvelytė, L. Dainauskienė, F. Grigonienė, E. Klupšienė, O. Kairiūkštienė, E. Grigaitė, L. Žvirblytė ir Stasiūnienė. Komitetas iš savo tarpo išrinko prezidiumą, kurio uždavinys buvo vadovauti moterų šaulių veiklai. Šį I-jį prezidiumą sudarė: pirmininkė M. Žmuidzinavičienė, vicepirmininkė S. Marcinkevičienė-Pūtvytė, sekretorė L. Dainauskienė, išdininkė F. Grigonienė ir narė O. Tercijonienė.

Komitetui teko laužti pirmieji darbo ledai. Nustatytos svarbiausios darbo sritys, ieškota priemonių darbams vykdyti, rūpintasi tolimesniu moterų šaulių skyrių ir rinktinių organizavimu.

Moterų šaulių tarybos narės ir rinktinių vadės. Viduryje moterų šaulių garbės vadė Emilija Pūtvienė ir moterų šaulių vadė Sofija Marcinkevičienė-Pūtvytė

VI. Pūtvis moterų šaulių būrio vėliavos įteikimo iškilmės Kaune. Rinkt. vadas plk. Bobelis kalba įteikdamas vėliavą būrio vadei š. Černikaitei. Apačioje š. Emilija Pūtviene-Pūtviskienė, š. M. Zmuidzinaičienė ir pirmasis Šaulių S-gos vicepirmininkas ir viršin. padėjėjas garbės šaulys M. Mikelkevičius

Pertvarkytos moterų šaulių veiklos taisyklės, kurios 1933 m. rudenį Š. S-gos prezidiumo priimtos ir šaulių kalendoriuje paskelbtos. Tuo pačiu metu buvo išnagrinėtos ir nustatytos svarbiausios moterų šaulių darbo sritys: 1) tautinis auklėjimas, 2) fizinis auklėjimas, 3) tautos sveikatingumas ir 4) jaunųjų šaulių globa. Kiekvienai darbo sričiai išrinkta vadovė.

Per visą darbo eigą susiduriama su opiu lėšų klausimu. Negaudamos nario mokesčio, pramogomis ir kitokiais būdais, stengėsi šaulės šį klausimą išspręsti.

Moterys daug jėgų padėjo dėl jaunųjų šaulių. Sudarytos jaunųjų šaulių taisyklės. Uždarius moksleivių būrius, šis reikalas buvo moterų labai apgailėtas.

Platus darbo užsimojimai teikė puikių vaisių. Šaulės noromis dirbo sanitarijos, karinio paruošimo,

sporto ir kitose srityse. Sudarytas sanitarijos krepšių projektas, ir tuoj pat įvykdytas jų gaminimas. Nuo 1933 — 1935 m. suruošti 66 sanitariniai kursai, kuriuos išklause 1327 šaulės. Sudaryta karinio paruošimo ir sporto programa. Nustatyta sportinė uniforma. Vykdyti sporto kursai. Nuo 1934 m. šaulės pradėjo ruošti stovyklas, kuriose buvo praeinami ideologiniai, organizaciniai ir sporto kursai. Pirmoji stovykla buvo suruošta 1934 m. Palangoje, kurioje ideologinius-organizacinius kursus baigė 145 šaulės ir sporto — 72 šaulės.

Centre buvo šaukiami moterų šaulių rinktinių pirmininkių ir vadžių suvažiavimai. Taip pat visu tempu vyko moterų šaulių organizavimas provincijoje. Organizuojami rinktinių suvažiavimai, į kuriuos vyko komiteto narės su paskaitomis. Per šį laiką visose apskrityse įsisteigė moterų rinkti-

nių komitetai. Šaulių skaičius dvigubai padidėjo.

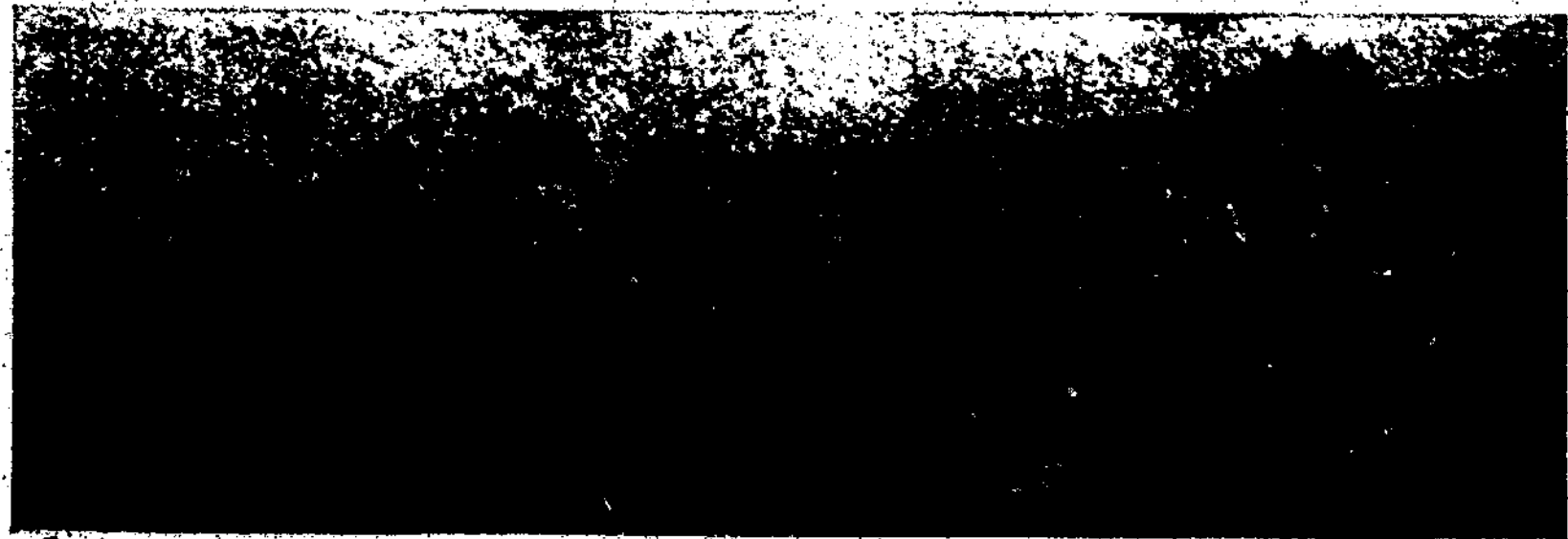
Moterų šaulių veikla rado didelį pritarimą. Užmegzti draugiški santykiai su platesniais moterų sluogsniais o taip pat su Pabaltijo valstybių broliškomis organizacijomis.

Paskelbus naują Šaulių S-gos įstatymą ir statutą šaulės tvarkosi bendrais veikimo pagrindais, taip pat ir atskirai, nes statute aiškiai įvardinta moterų šaulių organizavimasis ir veikimo sritys.

Moterys pagal statutą įgavo atskirą į būrius išsiskyrimo teisę. Vyksta organizavimas būrių ir dabar moterys daugiur veikia skyriumi nuo vyrų. Šaulės ruošiasi sanitarijai, priešdujinei apsaugai, mitybai, kad karui ištikus, galėtų būti naudingos visiems krašto gyventojams.

Tačiau, šaulėms, dėl savo moters prigimties ir paskirties šeimai, vis daugiau tenka Šaulių Sąjungoje dirbti visuomeninis kultūrinis darbas, dvasinis bei fizinis tautos ugdymas, krašto gynimo idėjų propaganda, pagalba šauliams ir kariams.

Svėsdamos Šaulių S-gos dvidešimtmečio jubiliejinę šventę, šaulės gali prisiminti, kaip plėtojosi visa moterų šaulių veikla, kokių didelių pasiryžimu dirbo pirmosios organizatorės. „Vargas — jėgos lopšys“, sako Vladas Pūtvis, ir

Seinų rinktinės moterų šaulių mankšta 1934 m.

Moterų būrlul įteikta vėliava

Birželio 18 d. Vlodo Putvinskio v. moterų būrio šaulės, išsižadėjusios gražios vasaros dienos poilsio, uniformuotos uoliai rinkosi švęsti savo didžios vėliavos pašventinimo ir būriui įteikimo šventės. Organizacijos gyvenime tokia šventė yra vienintelė. Dėl to Vl. Putvinskio v. moterų būrio šaulės prie naujai pašventintos vėliavos iškilmingai ir ryžtingai dar kartą pakartojo priesaiką ligi paskutiniųjų ginti savo krašto garbę ir laisvę.

Šventėje dalyvavo ir vyrų Vl. Putv. v. šaulių kuopa, vadovaujama kuopos vado pavad. ats. lt. Balkūno.

Šaulių būriai išsirikiavo Nepriklausomybės aikštėje. Tuo tarpu komendantūroje, kur susirinko moterų šaulių garbės vadė Emilija Putvinskienė, Kauno rinktinės vadas plk. Bobelis, centro ir rinktinės tarybų atstovės, bei kiti svečiai ir Vl. Putvinskio v. šaulių moterų būrio vadė Černikaitė su taryba, — vyko vėliavos įteikimo akto pasirašymas ir vėliavos prisėgimas. Įgulos bažnyčioje prieš iškilmingas pamaldas vėliavą pašventino ir pritaikintą pamokslą pasakė kan. Sabaliauskas, pabrėždamas vėliavos išigijimo reikšmę organizacijos gyvenime ir perskaitydamas iškilmingą priesaiką, kurią pakartojo dalyvavusios šaulės.

Vėliavos įteikimo iškilmės vyko Nepriklausomybės aikštėje. Būriui vėliavą įteikė rinktinės vadas plk. Bobelis. Būrio vadė š. Černikaitė, priimdama vienybės, šauliškos drausmės ir šauliškai idėjai ištikimybės simbolį, pasižadėjo ją saugoti ligi paskutiniųjų. Įteikęs vėliavą plk. Bobelis pasakė kalbą, kurioje pažymėjo didelę šaulių reikšmę tautos gyvenime. Pažymėjo, kad šiais laikais, lietuvių ne šaulio sąvoka darosi nebesuprantama — visi lietuviai turėtų jais būti. Moterų šaulių veikla yra labai svarbi ir reikšminga, nes nuo moters priklauso tautos ateitis; kokios bus šaulės ir, apskritai, moterys lietuvės, tokia bus ir visa tauta. Baigdamas rinktinės vadas palinkėjo

moterų šaulių organizacija per vargą išaugo ligi dabartinio savo laipsnio.

Šios jubiliejinės šventės proga ryžkimės dar uoliau ir dar didesne ištverme dirbti. Atminkime, kad mūsų Tėvynė yra nuolatiniame pavojuje ir šaulės turi būti jos pagalba.

K. Kodatienė

Įteiktoji Kauno Vl. Putvinskio v. moterų šaulių būriui vėliava. Kairėje būrio vadė š. Černikaitė

N. Gaulios nuotr.

naujai igijusiai vėliavą Vl. Putvinskio v. šaulių moterų būriui geros kloties ir pasisekimo darbe.

Vėliavą igijęs moterų šaulių būrys, lydimas šaulių būrio, savo vėliavą, kaip tikrą pasididžiavimą, pagarbiai ir iškilmingai pirmą kartą įnešė į Šaulių Sąjungos kiemą, kur įvyko kita iškilnių dalis. Vadė Černikaitė perskaitė Šaulių Sąjungos vado vėliavą igijusioms šaulėms pasveikinimą ir gražius linkėjimus vykdant savo moters šaulės pareigas. Vado pasveikinimą šaulės ir šauliai palydėjo karštais šūkiu. Nuoširdžiai šaulės moteris pasveikino ir Vl. Putvinskio v. vyrų šaulių kuopos vado ats. lt. Balkūnas.

Vėliavos įteikimas moterų šaulių būriui turi didelę reikšmę ir todėl, kad šaulės ne labai senai savarankiškai veikia. Vėliavų moterų būriams įteikimas dar nėra dažnas reiškinys, nes jos teikiamos tikrai stipriems pajėgingiems būriams. Vėliavą igijusios šaulės dirbs dar su didesniu ryžtumu.

Em. P-tė

MOTERŲ ŠAULIŲ SAJUNGOS UŽSIENIŲ VIEŠNIOS ŠAULIŲ SAJUNGOS 20-ČIO ŠVENTEJE

Į Šaulių Sąjungos 20-čio šventę atvyksta Latvijos, Estijos ir Suomijos moterų šaulių atstovės.

ŠAULIŲ NAMŲ PAŠVENTINIMAS KAZLŲ RŪDOJE. Birželio 18 d. Kazlų Rūdos šaulių būrys iškilmingai atidarė šaulių namus. Iškilmėse dalyvavo rinktinės vadas plk. lt. Kerbelis, buv. rinktinės vadas kpt. Lelešius ir kiti. Be to, iškilmėse dalyvavo kaimyniniai šaulių būriai. Iškilnių metu Kazlų Rūdos visuomenė šauliams įteikė 15 šautuvų ir moterims šaulėms sanitarinį krepšį. Būrių namų pašventinimo proga raštu pasveikino Šaulių S-gos vadas plk. Pr. Saladžiūš ir kiti

Iš Latvijos atvyksta 6 Aizputės aiz. p. moterų p-kė A. Stabulnieks ir gelež. pulko štabo moterų p-kė L. Laukēvics.

Iš Estijos atvyksta moterų Kaitseliudų pirmininkė p. E. Männik.

— Iš Suomijos Lotta-Svārd org. p-kė Fanny Luukkonen ir buv. pirmininkė Arneberg Penntti.

Šaulėms malonu yra sulaukti viešnių tarpe Suomijos Lotta-Svārd org. p-kė panele Fanny Luukkonen, kuri šaulės lankys jau antrą kartą. Pirmą kartą lankėsi 1935 m. Ji yra apdovanota „Šaulių Žvaigžde“.

Latvijos atstovės atvyksta birželio 24 d. 9 v. 39 m. traukiniu, Estijos ir Suomijos tą pačią dieną 10 val. atskrenda lėktuvu.

MOTERŲ ŠAULIŲ LAIKRAŠTIS

Šaulių Sąjungos 20-čio minėjimo proga moterų šaulių taryba pradeda leisti periodinį laikraštį ŠAULĖ. Laikraštis bus leidžiama kas 4 mėn. Redakcijos ir administracijos adresas: Šaulių Sąjunga, Moterų Šaulių Taryba.

Šaulė, bus galima išigyti 20-čio šventės metu Šaulių Sąjungoje, moterų šaulių tautodailės parodoje, Laisvės al. 3 ir pas dalinių vades.

Atskiuro numerio kainą 50 ct.

Šaulių Sąjungos šventės proga, moterų šaulių taryba dar išleidžia tarybos narės šaulės M. Glemžaitės parašytą knygą: „LIETUVIŲ TAUTINIAI DRABUŽIAI“. Leidinys gausiai iliustruotas.

GERIAUSIA SKAITOMA KNYGA,

teikianti tikrą atostogų poilsį, dabar yra Antano Poškos, garsaus liet. keliautojo kelionių išpūdžiai „su gėrvėmis į pietus“ — kelionių serijos „NUO BALTIJOS IKI BENGALIJS“ I dalis (kitos dalys spaudoje).

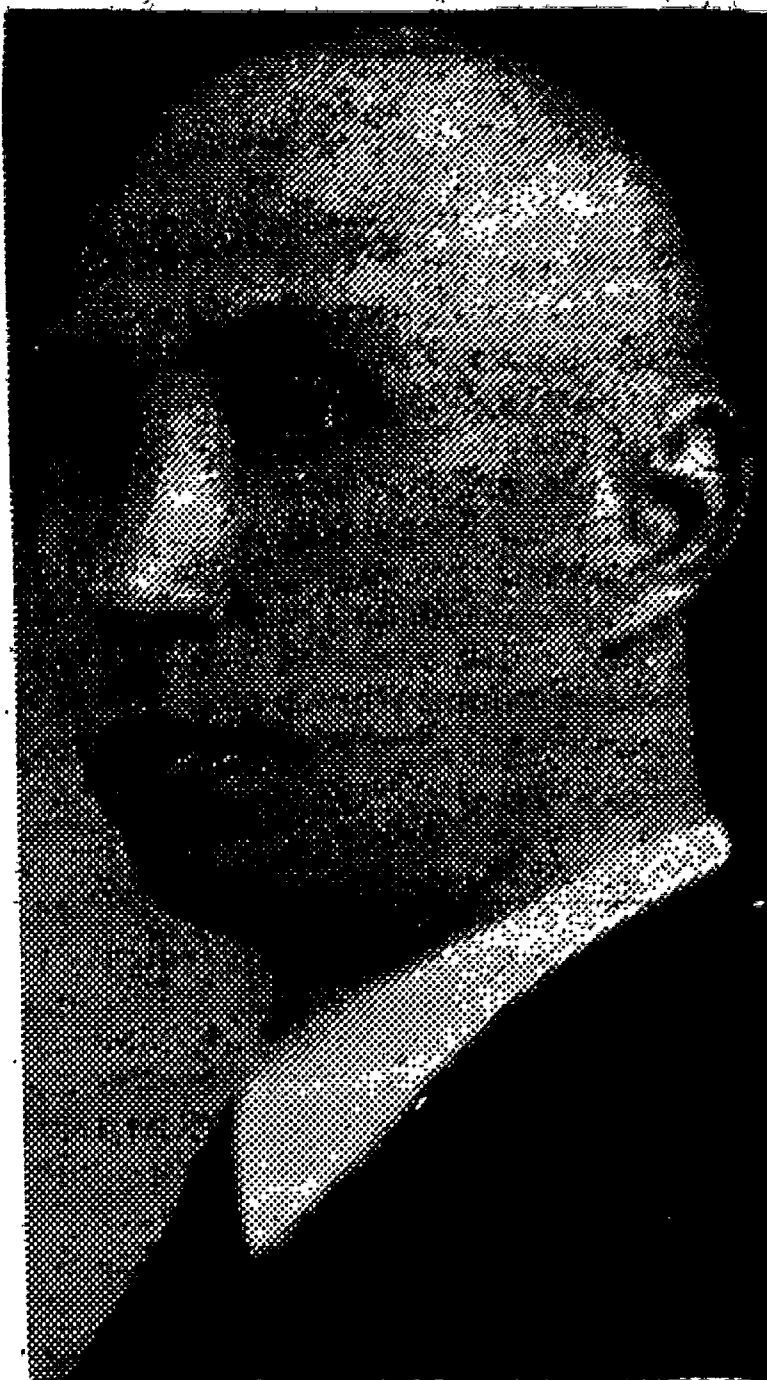
Aštuonerius metus praleidęs kelionėje Europos, o daugiausia Azijos idomiausiomis vietomis, patyręs daugybę nuotykių, susipažinęs su įvairių tautų gyvenimo papročiais, gyvai ir imponuojančiai pasakodamas, autorius pririša skaitytoją prie knygos nuo pirmo iki paskutinio puslapio.

Vokietijoje, Dancige, čekų smuklėse su čigonais, valsų sostinėj Vienoj, vaitėse pas vengrus, Bulgarijos kalnuos ir vy-nuogynuos ir didingosios Graikijos griuvėsios skaitytojas keliauja kartu su autorium, kaip su geriausiu gidu. Šia knygą, gausiai iliustruota, išleido Sakalas. Kaina Lt 4.—.

„Lietuvos Žinios“ 30 metų

Birželio 19 d. suėjo lygiai trisdešimt metų *Lietuvos Žinių* dienraščiui. Mūsų spaudos istorijoje šis įvykis yra žymus, nes *Lietuvos Žinios* yra pirmasis dienraštis, einąs tokį gražų laiko tarpą.

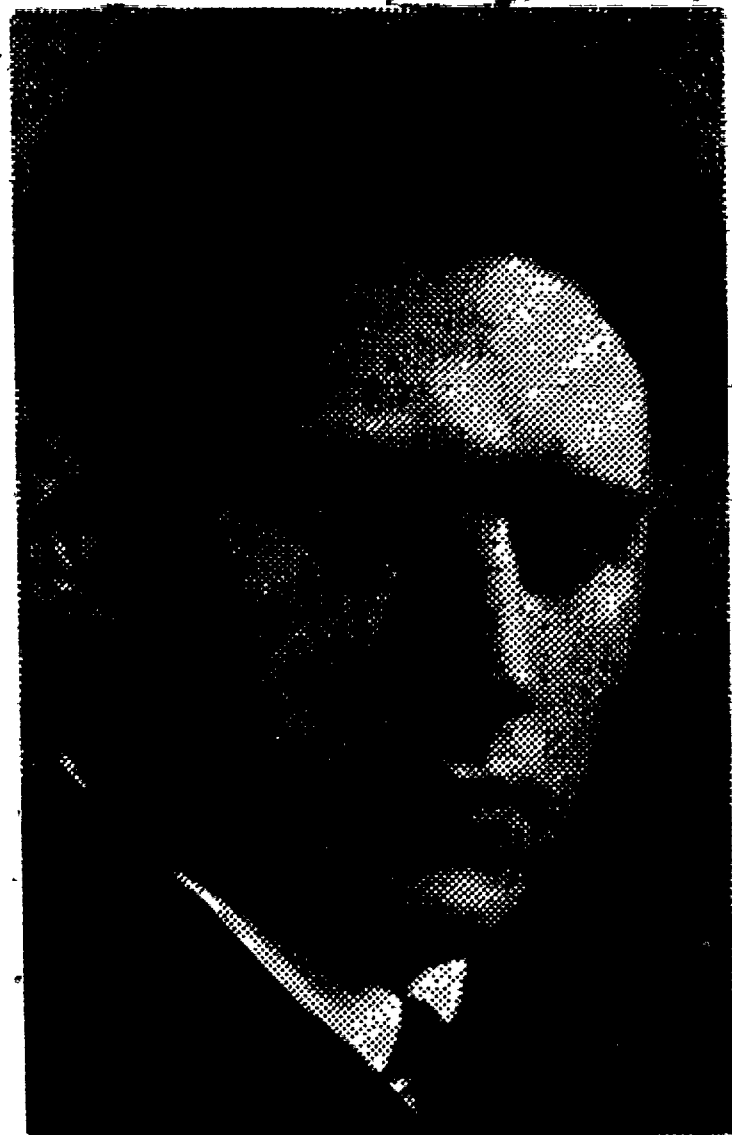
Lietuvos Žinios pradėjo eiti 1909 m. birželio 19 d., tęsdamos sustojusių Petro Vileišio leidžiamų *Vilniaus Žinių* darbą. Pradžioje laikraštis ėjo du kartus per savaitę. Nuo 1911 m. — tris kartus. Nuo 1914 m. jau ėjo kasdien ligi 1915 m., kada Vilniuje oku-

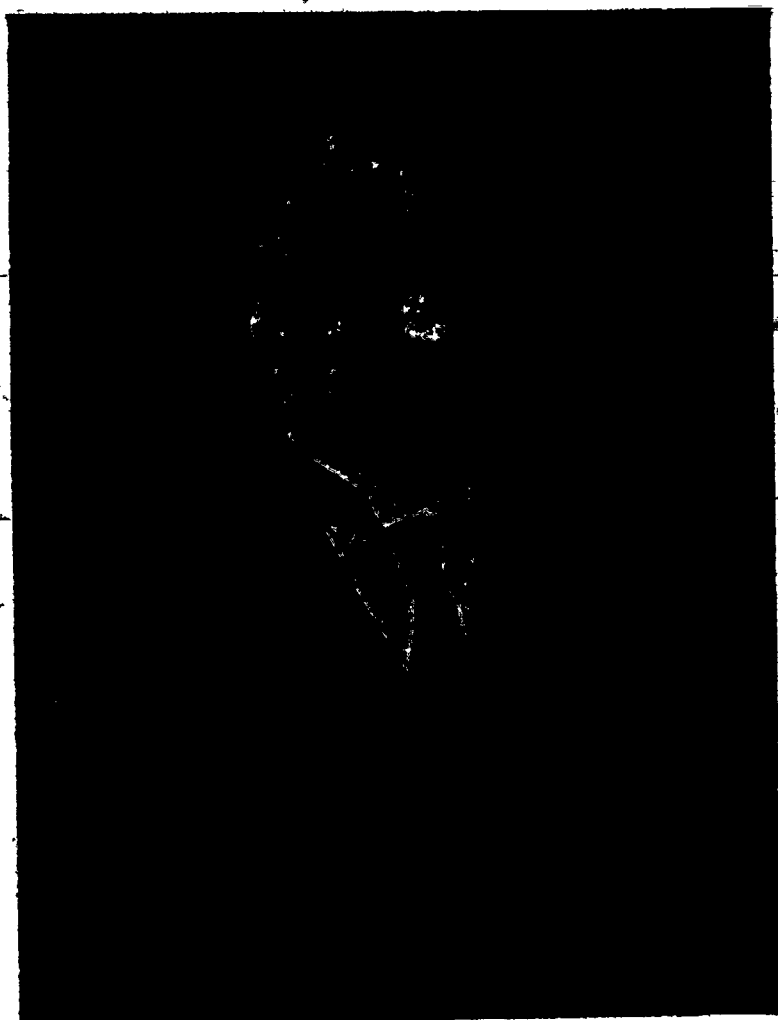
JONAS KARDELIS
vyriausias Lietuvos Žinių redaktorius

nansų ministras ats. div. gen. J. Sutkus, teisingumo ministras dr. A. Tamošaitis ir kariuomenės vadas brig. gen. St. Raštikis. Taip pat įdėta sveikinimų bei atsiminimų įžymiųjų mūsų visuomenės veikėjų, laikraštininkų, skaitytojų. Sukaktuvinis numeris gražiai atvaizduoja visą *Lietuvos Žinių* kelią.

Be to, *Lietuvos Žinios* savo sukaktuves pažymėjo draugišku pobūviu,

JONAS ŠIMKUS
Lietuvos Žinių redaktorius

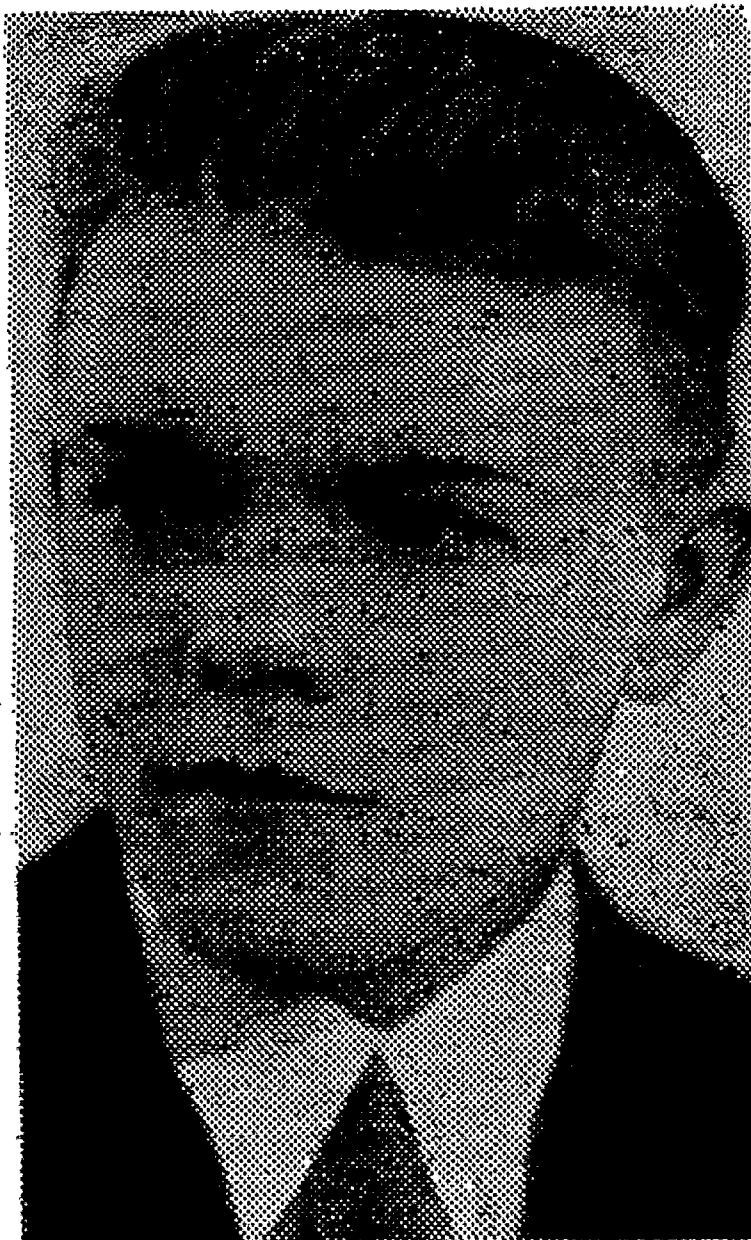

JONAS VILEIŠIS
Lietuvos Žinių steigėjas ir pirmasis redaktorius

pacinė vokiečių valdžia uždare visus laikraščius. *Lietuvos Žinios* vėl atgaivintos 1922 m. Kaune. Nuo tada ligi šiol jos eina be pertraukos.

Per tą laiką *Lietuvos Žinių* vyriausiais vadovais bei artimais bendradarbiais yra buvę laikraščio steigėjas ir pirmasis redaktorius Jonas Vileišis, Felicija Bortkevičienė, dr. Kazys Grinius, Mykolas Šlezevičius. Redaktoriais, be jų, dar buvo Žemaitė, G. Petkevičiūtė, Mošinskaitė, dr. J. Šaulys, Pr. Dailidė, A. Sugintas, J. Pronskus, J. Strimaitis. Dabar eilę metų L. Ž. vyriausiuoju redaktorium yra Jonas Kardelis, kurio vadovaujamos Lietuvos Žinios pasiekė pavyzdingo dienraščio lygmės ir virto vienu populiariausių ir įdomiausių. Jam padeda redaktoriai Jonas Šimkus, Balys Dundulis, Andrius Valuckas.

Sukaktuvių proga *Lietuvos Žinios* išėjo žymiai padidintos — net 44 psl. Susilaukė daug sveikinimų iš visų visuomenės sluoksnių. Ypačiai pažymėtini vyriausybės narių sveikinimai. Sveikino ministras pirmininkas ats. brig. gen. J. Černius, ministro pirmininko pavaduotojas K. Bizauskas, krašto apsaugos ministras brig. gen. K. Musteikis, susisiekimo ministras

BALYS DUNDULIS
Lietuvos Žinių redaktorius

inž. K. Germanas, žemės ūkio ministras dr. J. Krikščiūnas, vidaus reikalų ministras ats. brig. gen. K. Skučas, švietimo ministras dr. L. Bistras, fi-

kuriame dalyvavo laikraščio kūrėjai, daugelis buvusių redaktorių, bendradarbių, kitų laikraščių redaktoriai, spaustuvės darbininkai ir tarnautojai ir kt. Kalbėjo M. Šlezevičius, J. Vileišis, dr. K. Grinius, Žurnalistų S-gos pirm. A. Gricius, Rašytojų S-gos pirm. L. Gira, užsienio spaudos atstovas J. Drobnikas, XX Amžiaus red. kun. Prunskis, prof. Purėnas, inž. S. Kairys, V. Ruzgas, B. Žygelis, J. Paleckis ir kt. Buvo iškelti *Lietuvos Žinių* nuopelnai bendrame kultūriniame darbe. Į sveikinimus atsakė redaktoriūs J. Kardelis.

Gražaus metų skaičiaus sulaukusias *Lietuvos Žinias* sveikiname ir linkime ir toliau sėkmingo darbo didžiajame spaudos bare.

XVIII rinkt. Papilio šaulių būrio tarybos nariui

STASIUI DODAI

ir jo šeimai, mylimai dukrelei Laimutei mirus, reiškiame šaulišką užuojautą.

Būrio taryba šauliai ir šaulės

Kauno rinktinės moterų šaulių vadė
M. GRIŠKEVIČIENĖ,

jai mylimai motutei mirus, didžiai užjaučiame

Moterų šaulių vadė ir taryba

I KLAIPEDOS UOSTĄ tebeplaukia dideli anglies ir cemento transportai Lietuvai. Jau dabar numatyta, kad pats gyviausias judėjimas bus Lietuvai skirtuose laisvosios juostos plotuose. Tose vietose jau eina skubūs pasiruošimo darbai. Greit vokiečiai baigs statyti aukštąją tvorą, atskiriančią laisvosios juostos teritoriją nuo miesto. Laisvoje juostoje bus muitinė, geležinkelis, lietuviški bankai, tur būt ir pašto agentūra ir t. t. Bus, žinoma, ir lietuviška uosto policija. Užtikrinta, kad uoste prie darbų reikalingus darbininkus bus galima užplombuotuose vagonuose atsivežti iš Kretingos ir tokiu pat keliu gražinti. Šitaip važiuojant, jiems jokių dokumentų nebus reikalinga, tačiau valdininkai ir tarnautojai, kurie norės gyventi pačiame Klaipėdos mieste, turės pasirūpinti pasa. Lietuvos prekybininkai, norėdami vyksti į laisvąją uosto juostą, taip pat iš Kretingos be dokumentų galės važiuoti užplombuotuose vagonuose, bet kas norės lankytis mieste, turės turėti pasą.

MOKSLO IR POLITIKOS REIKALAVIMAI SUSIKIRTO. Vieni vokiečiai aukštai vertina lietuvių kalbą, papročius, tautosaką: dainas, padavimus ir pasakas. Jie stengtųsi tą visą išlaikyti gyva žmonių lūpose ir neleisti žūti. Kiti — išžiūrėję vokiečių tautos vieningumo idealą ir pripažindami, jog lietuviai rasiniu atžvilgiu nėra menkesni už pačius vokiečius arijai, stengiasi kuo skubiausiai lietuvius ir prūsus nutautinti ir paversti vokiečiais. Lygiai prieš 60 metų buvo čia pačių vokiečių mokslininkų ir mokytojų įkurta „Litauische literarische Gesellschaft“ — Lietuvių raštijos draugija. Jai pavyko daug išgelbėti iš žūstančio „būrų“ pasaulio: pasakėčių, mįslių, senovės

raudų, medžio raižinių, baldų, ž. u. įnagių, tautinių drabužių, papuošalų ir surinkti tatau žvejų stiliaus nameliuose, kurie buvo pastatyti 1905 m. Tilžės parke. Dabar tuos lobius pasidalino Tilžės ir Karaliaučiaus vokiški muziejai, o namelis paliko vienišas ir tuščias. Mokslininkai po senovei teigia, jog lietuvių kalba, ypač jos prūsiškos tarmės, ir daugelis dialektų yra be galo svarbūs žilajai senovei atstatyti ir anos gądynės minčių pasauliui ir tikėjimams pažinti. Mokslininkus žavi mūsų sentėvių protavimo originalumas ir gilumas ir jis nuosirdžiai apgailestauja, kad „pagerbimo ir užuojautos verta tauta, valdžiusi kadaise visą Europos Šiaurę, dabar politikos sumetimais pasmerkta ir be pėdsakų išnykti“. Kaip žinome, vietovardžių ir pavardžių vokietinimas nesustojamai varomas visu tempu, nepaisant to, kad mokslas pripažino lietuvių tautą esant ariškiausią iš visų arijų.

LIETUVIŲ MOKYKLŲ DRAUGIJOS turtai Klaipėdos krašte lieka neliesti, kadangi priklauso vietinei privačiai organizacijai. Mokyklų draugijos vadovybė susirūpinusi mokyklų steigimu, nes krašte tebėra daug vaikų, kurių tėvai pageidauja vaikams lietuviško auklėjimo. Tam tikslui vyriausybė įteiktas memorandumas, tačiau rezultatų dar nesulaukta.

PRIVATINĖS LIET. BENDROVĖS Klaipėdoje galės ir toliau veikti. Jų ir kitų privačių asmenų turtas pagal naująjį susitarimą negali būti liečiamas. Lietuviškos įmonės, kurios norės Klaipėdoje veikti ir toliau, galės tarnautojų ir darbininkų kviečiamos iš Lietuvos.

LIETUKIO BENDROVEI atiduodamas visas jos Klaipėdos kr. pasilikęs turtas, taigi ne tik įvairios prekės, bet ir trobe-

siai. Lietukio sandėlis Klaipėdoje teis į laisvąją uosto zoną, taigi bus Lietuvai skiriamoje teritorijoje. Laisvosios zonos teisėmis naudotis galės ir dvi didelės lietuvių įmonės Smeltėje — „Maistas“ (kartu su Pienocentru) ir „Medžio“ lentpiuvė.

KARINEI PRIEVOLEI ATLIKTI Klaipėdos kr. vyrų registracija prasidėjo birž. 5 d. Registruojami ir patikrinami visi vyrai, gimę 1906, 1907, 1910, 1913 ir nuo 1914 ligi 1920 m. — Darbo tarnybos prievolei atlikti šių metų rudenį 6 mėnesiams šaukiami jaunuoliai, gimę nuo 1919 m. rugsėjo 1 ligi gruodžio 31 d., be to gimę 1920 m. Vyrai, tarnavę Lietuvos kariuomenėje, darbo tarnybon nebus imami.

DAUGYBĖ JAUNIMO šiemet iš visos Vokietijos bus atvežta į pajūrį ir visą Klaipėdos kr. Jau per Sekmines pasirodė didelės ekskursijos, o birž. ir liepos mėn. numatyta jų atgabenti per 10.000. Didžiausia jų dalis stovyklaus pajūryje, kiti ekskursuos po kraštą, lankys Raminą ir kitas įžymesnes vietas.

VADŲ MOKYKLA, kurioje vadų pareigoms parinktas jaunimas partijos lėšomis auklėjamas nuo 12 m. amžiaus ligi šaukimo kariuomenėn, greitai laiku bus statoma ant Vorpilio, Tilžės piliakalnio. Tai bus pirmoji tokios rūšies mokykla Rytprūsioje iš keliolikos trobesių, su stadionu ir t. t.

LIETUVIAI DAR NEGALI VEIKTI KLAIPEDOS KRASTE. Nors vokiečių valdžios organų buvo pažadėta leisti veikti kai kurioms lietuvių organizacijoms Klaipėdos krašte, tačiau ligi šiol dar nei viena organizacija nepradėjo veikti. Lietuvių pasitarimui organizacijoms reikalams aptarti leidimo negauta. Ypačiai skaudžiai paliečiami lietuvių mokyklų reikalai: iš pat pradžių jau susirado daug vaikų norinčių lankyti lietuvių mokyklas mieste, tačiau atskirų lietuvių mokyklų neduota; jie buvo išskirs-

Alaus akc. b-vės „Gubernijos“ fabrikas Šiauliuose

Gubernijos alaus fabrikas prieš karą priklausė grafui Zubovui, o nuo 1923 m. paėmė valdyti akc. b-vė su Volfu-Engelmanu priešakyje. Kalbamai bendrovei valdant, kokybės atžvilgiu alus buvo menkos vertės ir suvartojimas mažėjo.

Kadangi fabrikas buvo išiskolines — įkeistas Lietuvos Bankui, tai 1935 m. kovo mėn. Gubernijos alaus fabriką perėmė valdyti Lietuvos Bankas ir pradėjo gerinti fabriko įrengimus bei gaminti geresnį alų. Jau 1937 m. buvo parduota alaus 2 mil. litrų. 1938 m. perėmė valdyti akc. b-vė prie Finansų Ministerijos, kuri dar geriau pradėjo tobulinti fabriko įrengimus: pastatyti nauji šaldytuvai, metaliai bosai — 0,5 mil. litrų talpumo tankai, naujos plovimo mašinos, naujos pilstymo mašinos, padaryti nauji elektros įrengimai. Tatai viskas kaštuoja per 550.000 litų.

Pastatius naujas mašinas ir patobulinus kitus įrengimus, padidėjo ir alaus gamyba, kuri per 1938 metus davė 124.000 litų pelno.

Kaip alus gaminamas?

Alui miežiai perkami pas vietos ūkininkus ir iš dalies pristatomi „Lietukio“ (vien iš ūkininkų pirktas per metus už 300.000 lt), kurie specialiomis mašinomis valomi, paskui mirkomi 3 dienas. Išmirkius, daiginami 7 — 8 dienas 6 — 7° C šilumos temperatūra; oras keičiamas kas 1 — 2 valandas. Sudaigintieji miežiai džiovunami 2 dienas. Išdžiovinus, daigai atskiriami ir parduodami ūkininkams pašarui.

Nuvalytos salklos trupinamos į 3 — 4 dalis ir atsveriamos, o paskui virinamos 6 — 8 valandas. Dedami apyniai ir truputį pavirinama. Išvirinta misa pilama ant lėkštės 25×10 m dydžio atšalti ir varoma dar per šaldytuvus o vėliau misa pereina per filtrus. Vėliau fermentacijos skyrius pilsto į 8.000 litrų talpumo bosus; tokių bosų fabrikas turi 39. Rauginama 8 — 16 dienų ir drauge dedamos mielės. Vėliau šaldomas ir pilamas į statines, kuriose alus išlaikomas 1,5 mėnesio. Tokių statinių fabri-

kas turi 1 mil., 300 — 12.000 litrų talpumo.

Išsistovėjęs alus perleidžiamas dar kartą per filtrą ir vėliau pilstomas į butelius specialiomis mašinomis. Viena mašina per valandą pripila 6000 butelių.

Apskritai, visas paruošiamasis darbas atliekamas specialiomis mašinomis, kurias aptarnauja elektros jėga ir 150 darbininkų.

Alus kokybės atžvilgiu labai geras ir dar gerinamas. Kontingento atžvilgiu stovi pirmoje vietoje (31,1%) ir turi gerą rinką visoje Lietuvoje.

Tik atlikus tokį didelį gamybos procesą, alus teikiamas vartotojui.

Fabriką valdo b-vės vadovybė, kurios valdybą sudaro: pirmininkas — Krukauskas ir nariai — Nausėdas ir ats. plk. Šakmanas. Direkciją sudaro: direktorius — Šakmanas ir vicedirektorius — Užemeckas.

Artimiausiu laiku bendrovė yra numaciusi pastatyti naujus trobesius kontorai ir darbininkams gyventi.

tyti po vokiečių mokyklas i lietuvių vaikams skirtas klases. Tose klasėse pamokos dėstomos svetimais lietuviams pagrindais.

Kai kurios lietuvių organizacijos turi nuosavus namus ir šiaip įvairaus turto, tačiau namai paimti vokiečių organizacijoms ar valdiniam reikalams. Klaipėdos Jachtklubas turi išgijęs savo prielauką ir nuosavas patalpas, bet ir šios organizacijos likimas dar neaiškus.

KRAŠTO EVANGELIKŲ BAZNYČIA PERSITVARKO. Vokietijoje evangelikų bažnyčia persitvarkiusi nacionalsocialistiniais pagrindais, tačiau tam tikra dalis palikusi ištikima senajai bažnyčios tvarkai. Klaipėdos krašte beveik visi evangelikų dvasininkai naujai santvarkai viešai nesipriešino, o tie, kurie jos nenorėjo išpažinti, pateko i nemalonę. Vienas dvasininkas buvo net suimtas. Beveik visose parapijose paliktos pamaldos ir lietuvių kalba. Ryšium su įvedama nauja santvarka padidėję naminiai pamaldžių gyventojų susirinkimai, kurie tuo tarpu nevaržomi.

SAVIVALDYBIŲ REFORMA. Klaipėdos kraštą prijungus prie Vokietijos, tuojau buvo panaikinta autonominė santvarka ir visas kraštas perduotas Rytų Prūsų valdžios organams; paliko tik Klaipėdos apskritis, Šilutės apskrities dalis prijungta prie Pakalnės apskr. (Tilžės krašte) ir Pagėgių apskr. prijungta prie Tilžės apskrities. Buvę direktorijos valdininkai perkelti i Vokietiją, bet žymiai mažesniu atlyginimu, o lietuviai valdininkai jokių naujų paskyrimų negavo. Šiomis dienomis pertvarkomos ir savivaldybės: rinktieji valsčių viršaičiai pašalinami ir sudaromi nauji administraciniai vienetai, kuriems vadovauti skiriami partijos patikėtiniai, vadinami burmistrai. Burmistrai gauna valdžios skiriamą atlyginimą. Visuose didesniuose punktuose steigiami nauji žandarmerijos punktai, o taip pat sustiprinti buvę policijos punktai. Klaipėdos mieste policijos skaičius padidintas apie 7 kartus.

LEIDZIAMY TURGAI KLAIPĖDOJE. Dėl maisto produktų stokos ir naujos tvarkos žemės ūkio produktams parduoti, prieš kelias savaites buvo beveik visai išnykęs Klaipėdos turgus. Turgaus didžiulė aikštė liko visai tuščia, susirinkdavo tik kelios moterėlės Turgaus gatvėje su gėlėmis. Šiomis dienomis vėl buvo leidžiama laisvai gabenti maisto produktų turgaus dienomis, tačiau didžiulė turgaus aikštė vis dėlto buvo tuščia. Turguje atsirado ir bulvių, kurių paskutinėmis dienomis buvo sunku gauti.

SUNKIAI GAUNAMI LAIKRAŠČIAI. Klaipėdoje korespondencija iš Did. Lietuvos gaunama labai nereguliariai, ypačiai laikraščiai ateina pavėluotai. Kioskuose lietuviškų laikraščių negaunama. Klaipėdoje likusioje „Ryto“ bendrovės spaustuviėje būtų galima ir toliau leisti lietuvišką dienraštį, bet leidimo negauta. Kai kurie Klaipėdos krašto gyventojai dabar skaito „Naująjį Tilžės Keleivį“, tačiau jis eina tik tris kartus per savaitę ir Klaipėdos apylinkę per vėlai pasiekia.

NELIKO LIETUVIŠKŲ PARASŲ. Visi lietuviški parašai panaikinti ne tik viešose vietose, bet ir privačiose įmonėse. Vytauto Did. gimnazijos rūmų viršuje šiomis dienomis nugriauti ten buvę imū-

TAIKA (Pax): — Ot tos bangos, bangos, nei galo nei krašto nematyti. Nėjaugi niekas manęs neišgelbės ir šėlsta vandenynas nugramzdins mane audringon marių gilybėn...

Dail. Stp. Zuko pieš.

ryti gražūs Gedimino stulpai, bet sienoje metalinių raidžių įrašas „Ir šviesa ir tiesa mūs žingsnius telydi“ dar išlikęs. Vyt. gimnazijos rūmai paversti kareivinėmis karo laivyno jūrininkams.

PERĖMĖ LIETUVOS BALTIJOS LLOYDO VILKIKUS. I uostą iplaukiantiems laivams aptarnauti Lietuvos Baltijos Lloyd bendrovė Klaipėdoje buvo išgijusi du laivus „Vilką“ ir „Ūdrą“. Dabar tuos laivus perėmė vokiečių laivybos bendrovė C. L. Bieber. Laivai ir toliau aptarnaus laivus Klaipėdoje.

PAGĖGIŲ APSKRITYJE šiomis dienomis žymiai sumažino kaimų skaičių. Daug kaimų priglauti prie didesnių ir tuo būdu pranyksta visa eilė senų gražių kaimų vardų. Kaimus sudedant, Pagėgių apskrityje visiškai prapuola šie kaimai: Adomiškiai, Kalnųjai, Dėkintai, Šilėnai, Užbičiai, Uigšiai, Kulminai, Kentriai, Kavoliai, Kiupeliai, Kupstininkai, Šiaudviečiai, Ginšaičiai, Greižėnai, Kugeliai, Spiečiai, Vaidženčiai, Strielai, Antupiai,

Opšrūtai, Nemeiliai, Užkamoniai, Antlaidai, Jogaudai, Kampinė, Palumpiai, Pervalkiškiai, Sutkaičiai, Aukštvilčiai, Ostaviškiai, Bardėnai, Ostiškiai, Stubriai, Ulozai, Daubarai, Zardviečiai, Stumbargiai, Nausėdai, Naujienai, Sodėnai, Karceviškiai, Antgulbinai, Stremėnai, Vičiai, Nausėdai, Endrikaičiai, Minjotai, Leitvariai, Suneliai, Variškiai, Pilvariai, Jovarynė, Pleikiškiai, Šokai, Kuturiai, Laugaliai, Vaidbaliai, Aukštogaliai, Endrušiai, Vidkiemis, Antšvenčiai, Kekersai, Bitežeris, Tutliai, Spingiai, Mažaičiai, Kovgiriai, Molgiriai, Tautiščiai, Lindikai, Svaratkėmis, Kregždėnai, Naujininkai, Mišpetriai, Gėgždai, Skrodliai, Strazdabalys, Strazdai, Užtilčiai, Kasikėnai, Veržininkai, Mažyrmačiai, Laugaliai, Kalvaičiai ir Užpirdžiai.

RAMBYNO KALNE buv. Aukuro draugijos namuose dabar įkurta Hitlerio jaunimo būstinė.

„ZUVIES“ BENDROVEI atiduodamas jos turtas, paliktas Klaipėdoje. Kovo 22 d. šaldytuvuose ir rūkyklose liko apie 60.000 tonų paruoštos žuvies, kurią vokiečiai jau leido išvežti Lietuvon. Naujoji „Zuvies“ bendrovės įmonė išikurs Šventosios uoste.

SMALININKUOSE sudegė trobesiai i užsienį pabėgusio žydo Šimkovo. Ryšium su ugnies iškilimu policija suėmė keletą jaunų vyrų.

Gerbiamai rinktinės vadei
MARIJAI GRISKEVIČIENEI,
jos motinai mirus, užuojautą reiškia
Jonavos moterų šaulių būrys

Mylimai rinktinės vadei sesei
MARIJAI GRISKEVIČIENEI,
jos motutei mirus, didžią užuojautą
reiškia
Zulkinės moterų šaulių būrys

ŠIAURĖS AMERIKA

P. ŽADEIKIO, LIETUVOS IGALIOTO MINISTRO VAŠINGTONE, ŽODIS ATIDARANT LIETUVOS SKYRIŲ NEW YORKO PASAULINĖJE PARODOJE, 1939 M. GEGUZĖS MĖN. 14 D.

Brangūs viengėčiai iš Lietuvos ir iš Amerikos:

Štai šiandien Jums skelbiama maloni naujiena: Lietuva, Jūsų senoji Tėvynė nūnai laisva respublika, New Yorko Pasaulinės Parodos proga, atsiųsdama savo sūnų ir dukterų pagamintus padarus, savo dvasinio ir fizinio pajėgumo vaisius, tarytum būtų pati čion atvykusi pas Jus svečiuose.

Žinoma, tai yra tik maža dalelė Lietuvos turtų, bet ir iš jų mokėsite pažinti ir suprasti širdį tos tautos, kuri pagimdė istorinės reikšmės didvyrius, kuri davė mums Daukantą, Valančių, Basanavičių, Kudirką, Maironį, Žemaitę ir knygnešių legijoną, kurie pramynė takus į tautos atgimimą, — išaugino daugelį taurių valstybės vyrų su pirmuoju ir dabartiniu Prezidentu Antanu Smetona priešaky, su garbinga Lietuvos kariuomene, kuri yra laidas mūsų laisvės ir nepriklausomybės.

Tat ateikite ir pasidžiaukite kaip savo darbais, kaip savo kūriniais, tegu ateina Jūsų jaunimas, kad jis tėvų ir protėvių tradicijas ir pažintų ir pamylėtų. Jūs, mieli Amerikos lietuviai, esate galingas ryšys tarp mažos Lietuvos ir galingos Amerikos.

Lietuvos vardu atidarydamas šį Parodos Skyrių pareiškiu, kad šis Lietuvos geros valios mostas tesudrūtina lietuvių tarpusavio broliškumą, tepagilina Lietuvos ir Amerikos draugiškumą.

Lietuvos vieningo darbo Ministrų Tarybos Pirmininkas generolas Jonas Černius štai kokį pasveikinimą malonėjo atsiųsti:

„Lietuvos skyriaus tarptautinėje New Yorko Parodoje atidarymo proga Amerikos lietuviams siunčiu savo sveikinius. Tebūna visi lietuviai vieningi ir te neužmiršta savo senosios tėvynės.

Ministras Pirmininkas Černius“

VIKTORAS ŠOLIS paskirtas JAV Prekybos sekretoriaus (ministro) Hary Hopkins pavaduotoju. Jį paklausė, ar jis neužmiršo savo tėvų kalbos, nes jis gimė lietuviškoje šeimoje. „Ne tik neužmiršau, atsakė lietuviškai, bet dar geriau jos pramokau, nes dabar pas mane kreipiasi tautiečiai biznieriiai ir visi kalbina mane lietuviškai“.

TRUKSTA VARGONININKŲ. „Muzikos Žinios“ nusiskundžia, kad trūksta kandidatų užimti vargonininkų vietoms. Jaunų kandidatų kaip ir nėra, seni vargonininkai baigia išmirti, iš Lietuvos galima būtų išrašyti tiksliai tokius, kurie moka angliškai. Kadangi lietuvių vargonininkų draugija turi sutaupiusi nemažą kapitalą, tai kyla klausimas, kam jis teks perleisti.

SV. JURGIO BAZNYČIOJE Čikagoje prieš 15 metų buvo laikomos pamaldos vien lietuvių kalba. 1925 m. buvo įvesti angliški pamokslai. Ir nuo to laiko anglų kalba išgali čia vis daugiau ir daugiau. „Tatai turime suprasti — pranašauja „Sandara“ — kaip lietuviybės naikinimą, tos lietuviybės, dėl kurios tiek daug Lietuvoje ir Amerikoje privargome ir prikentėjome...“ Anksčiau buvo prieš tai parapijiečių protestuojama, dabar tokių balsų negirdėti, nes visi jau apsiprato.

ŽUVO LIETUVIS UGNIAGESYS, Karolis Regašius, kartu su kitais 7 draugais, begesindamas milžinišką gaisrą Čikagoje. Degė 3 elevatoriai, sudegė grūdų už 3 milijonus dolerių. Gesino 500 specialistų. 20 buvo sužeistų.

„TAUTIEČIAI, LIETUVA MUS ŠAUKIA“. Taip prasideda ALRK Federacijos atsisaukimas. Jis ragina savo narius atsakyti į Lietuvos priešų žygius dvigubu darbu ir gausiomis aukomis. Daugelio istaigų tarnautojai skiria Tautos Fondui vienos dienos uždarbį. Tie pinigai eis šalies nepriklausomybei sustiprinti, ginklams įsigyti. „Laisvės ragavę, vergais nebūsim!“ Pasirašė dr. A. Rakauskas, kun. Ig. Albavičius, red. L. Šimutis.

ANGLIJA

GARBĖS KONSULAS Aleksandra Gregoras, atjausdamas moralinius ir medžiaginius smūgius, kuriuos teko Lietuvai pastaruoju laiku pakelti, paaukojo 100 lt vietos organizacijoms ir 100 lt Ginklų Fondui. Jo laiške pareikšta gili simpatijos „of their little country“ (jūsų mažam kraštui).

BRAZILIJA

DAUG PAIEŠKOMŲ. Laikraščiuose randame vis po keletą laiškų, kuriais prašoma atsilipti gimines. Daugelis, mat, nuo seno nerąšo laiškų namiškiams. Be kitų priežasčių kalta čia ir gyvenimo netvarka. Tik retai pavyksta nustatyti žuvusių nelaimėje asmenų pavardę ir kilmę. Pvz., balandžio 20 d. rastas negyvas 23 m. kilęs nuo Raudondvario J. Čelka, Ant. Vaivuckas iš Rio de Janeiro nuteistas dviem metams kalėti, staiga mirė 4 vaikų tėvas G. Malinauskas ir t.t.

DAINA MUS SUJUNGS. Visą pavasarį ir vasarą, o, kur orai leidžia, ir kiaušius metus turi skambėti artojo gimtoji daina. Ji turi aprėpti visą lietuvių rąkomis dirbamą kraštą, pagirius, paežeres, dirvonus ir savanas, turi sukelti ir pažadinti visus pradėtoje vagoje ties žagre suklupusius bendram žygiui — nepamiršti, kas esi ir aukštai kelti lietuvių vardą. — Taip rašo P. Jokis „Liet. Aide Brazilijoje“ 15 nr.

Šaulių Sąjungos loterija

Visi į talką šauliams!

Vyriausybei leidus, Šaulių S-gos karinių ir kultūrinių darbų medžiaginiui būviui stiprinti pagal Šaulių Sąjungos vado patvirtintą planą ir šiais metais pradedama vykdyti pinigine loterija, kuriai skirta 200.000 bilietai po vieną litą. Išlošimams skirta 51%. Atskirų laimėjimų yra 70944 — 102.000 lt. sumai.

Loterijos sutvarkymo būdas yra toks, kad pirkes bilietą tuoj atplėšęs vokelį sužino, ar laimėjo ar ne.

Laimėti galima 1000, 200, 100, 50, 20, 10, 4, 2, 1 lt ir 50 ct.

Šaulių Sąjungos loterija sudaro gražią progą ne tik savo laimei išmėginti, bet ir kiekvienam gerų

BARAO DE ANTONINA kolonijoje yra įvairiais laikais įsikūrusių 40 lietuviškų šeimų dvejuose kolonijos galuose. Senesni naujakuriai jau prasigyveno, vargsta tik tie, kurie atvyksta be kapitalo. Vietos valdžia viešai kelis kartus pripažino, kad lietuviai yra darbūs ir sumanūs ir nors laisvų žemių kaip ir nėra, bet mielai atperka pusiau jau apdirbtas dirvas iš vad. puslankinių kaboklių, kurie nešdinasi į prerijų gilumą, kur gali gyventi vien iš ganiavos. Klimatas čia vėsus, keliai geri ir taisomi. Geroje dirvoje sodinama vatos augalai. Kviečiai, rugiai ir miežiai duoda taip pat neblogą derlių. Iš bičių yra apčiuopiamos naudos, nes kitų tautų kolonistai bičių pribijo. Su kultūra tik vargas: yra 70 knygųčių ir jas tik pelės ir kandys teskaito. Trūksta veiklaus organizatoriaus, nes šiaip visi fazenderiai — ūkininkai tik savo reikalais tesirūpina.

BOLIVIJA

YRA LIETUVIŲ IR ČIA. Tik jiems tenka gyventi labai keistomis, nelpras-tomis ir gal niekur kitur nepasikartojančiomis sąlygomis. Šalis labai suvarginta neseniai baigto karo su Paragvajum. Daug susibankrutijusių buvusių turtuolių ieško darbo fermose. Nuolat vyksta žudynės ir pasikėsinimai. Šeši prezidentai yra mirę ne savo mirtimi, kiti šeši buvo ištremti. Verčiamasi kokoso riešutų, kavos, kava-vos medelių, vynuogių ir apelsinų auginimu. Kai kam pavyko gauti darbo sidabro, vario, švino, geležies kasyklose. Bet rūdų išvežimas yra anglų kapitalistų rankose. Europos namų gyvuliai nepakelia vietos klimato. Todėl daugiausia paplitusi čia lama ir alpaka, kantrūs ir patvarūs sunkumų nešėjai. Kalnuose jie tiesiog nepamainomi. Traukinius į Čilį respublika rieda pakalnėn ir nuvažiuoja per 5 valandas tą patį kelią, kurį atgal nugali tik per 20 valandų. Kelias yra 447 klm. ilgumo. Savo vardą Bolivija yra gavusi nuo Bolivero pavardės. Šis generolas 1825 m. atskyrė ją nuo Perų valstybės.

ARGENTINA

1938 M. MİRĖ 38 lietuviai, jų tarpe 10 buvo užmušti darbe, vienas mirė staiga, ir vienas žuvo tuo metu, kai buvo policijos siunčiamas atgal Lietuvon. Panašiai buvo ir Brazilijoje, kur klimatas yra nepakenčiamas, ir todėl savižudybių pasitaiko dar daugiau, bet jos ne visada susekamos.

norų piliečiui prisidėti bent maža dalele prie didelių Šaulių Sąjungos darbų vykdymo. Be gausios visuomenės paramos daug gražių sumanymų būtų neįvykdyta, nepadaryta tai, kas šiandien yra pasiekta.

Loterijos bilietai platinimą šauliai vykdo talkos būdu, į kuri kviečiama ir visa visuomenė.

Taigi dalyvaukime ir sau ir didžiai paskirčiai naudingoje loterijoje.

Bilietai galima gauti šaulių daliniuose, pašto įstaigose ir pas platintojus.

Tad visi į talką. Kilniam šaulių darbui nepagailėkime vieno kito lito ir triūso.

Šaulių Sąjunga vadė apie Latvijos aizsargu jubiliējinē šventē

Grižēš iē Latvijas aizsargu divdesimties metu sukaktuviu šventēs, šauliū Sājungos vadē plk. Pr. Saladzius pareiēškē:

— Aizsargai Rygojē šventē savo divdesimtmeēio sukaktuves. Iē tē šventē buvau iē aē pakviestas. Latvijoē nesu buvēs nuo 1935 m. Tada teko dalyvauti Kuldigos aizsargu šventējē. Iē tū ispūdziu, kuriuos buvau susidarēs 1935 m. per Kuldigos aizsargu šventē, sprendžiau, kad visu aizsargu šventē bus nepaprasta. Ir tikrai, latviu aizsargu jubiliējinē šventē buvo tikra tautos šventē. Ji buvo tikrai grandiozinē, didelē, jē rūpinosi ne tik tai aizsargu štabas, bet iē vieēuju reikalū ministras *Berzins*, kuriam aizsargai tiesiog priekauso.

Iēvykau iē Rygā birželio 15 d. vakarē traukiniu. Su maēimi vyko Zarasū rinktinēs vadē plk. lt. *Paēilis*, lt. *Baltūnas* iē šauliū moterū atstovēs — šauliū moterū vadē *S. Pūvylē-Mareinkeviēienē* iē gel. moterū rinktinēs šauliū vadē *Člurinskienē*. Rygojē mane su dideliu draugiēskumu sutiko pats aizsargu vadē gen. *Prauls*. Nors buvo vidunaktis, tačiau sutikimui buvo iēstatyta aizsargu garbēs kuopa su orkestru, o aizsargēs mus apdovanojo gēliu puokštēm. Tē paēiā nakti atvyko estu, suomiū iē lenkū delegacijōs.

Birželio 16 d. pirmiausia teko padaryti vizitus. Aplankiau mūsū pasiuntiniū ministrā *Pr. Dailidē*, vėliau aizsargu virēininkā gen. *Praulā*. Visu delegacijū šefai pasirašēmē Respublikos Prezidento vizitū knygojē, buvome priimti tiesioginio aizsargu virēininko vieēuju reikalū ministro *Berzino*, kraēto apsaugos ministro, kariuomenēs vado iē kariuomenēs štabo virēininko.

Dar tē diēnā teko pasiklausyti konservatorijojē graūaus koncerto, kurio programā atliko aizsargu štabo simfoninis orkestras iē 5 Rygos aizsargu pulko choras. Koncertas visiems sveēiams paliko graūū ispūdi. Choras iē orkestras atliko tik tai latviu muziku tautinius kūrinius. Pažymėtina, kad dirigantai, choristai iē grojikai visi buvo aizsargu uniformomis apsirengē.

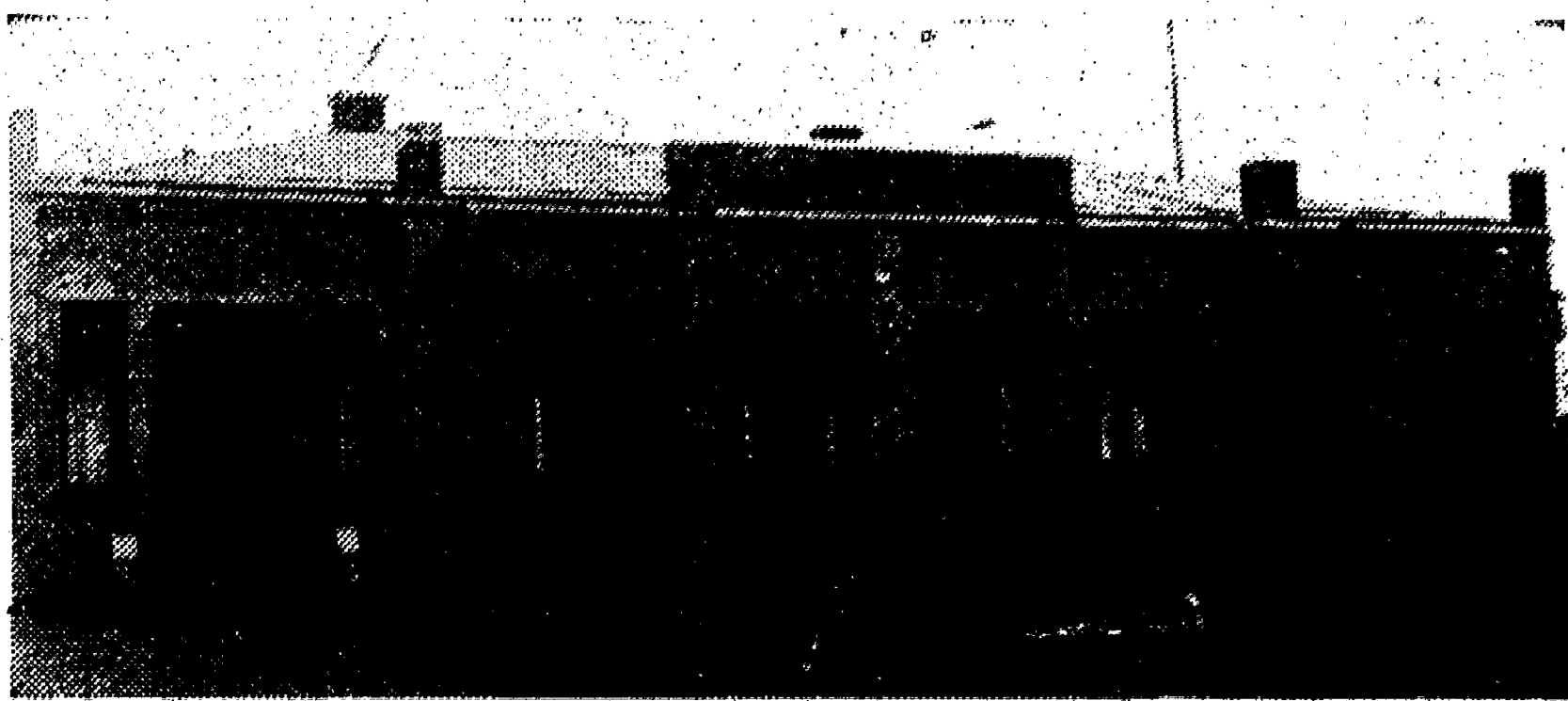
Birželio 17 d. Broliū Kapuose visos užsienio sveēiū delegacijōs dalyvavome žuvūsiū pagerbimo iēkilimēs. Čia visi padėjome vainikus. Paskiau apžiūrėjome Broliū Kapus, kurie man padarē didelē ispūdi.

Tē paēiā diēnā teko dalyvauti didelējē aizsargu sporto šventējē, kuri buvo Pergalēs aikštējē. Visa aikštē buvo papuoēta šimtais tautiniū iē aizsargu vėliavū. Aikštējē iērengtos didelēs tribūnos su 50.000 vietū. Šventējē da-

lyvavo iē Respublikos Prezidentas *K. Ulmanis*, lydimas ministru iē kariuomenēs vadovybēs. Šventējē teko matyti 470 aizsargu sporto rateliū vėliavū, 650 aizsargu su sportiniais šautuvais, 4.000 sportininkū iē sportininkū, kurie atliko bendrus pratimus, per 400 lengvaatleēiū, apie 800 moterū tautiniais drabužiais, 750 sporto vadovū baltais drabužiais. Visas sportininkū pasirodymas buvo nepaprastai ispūdingai sutvarkytas iē organizuotas. Nepaprastā ispūdi paliko didingos tautinēs vėliavos pakēlimo iēkilimēs. Vėliavā atneēē 12 aizsargiū su ginkluotais palydovais. Latvijos himnā giedojē visi 7.000 sportininkū, priitariant orkestrui. Ypatingā ispūdi man paliko 4.000 sportininkū pasirodymas. Jie atliko iē 16 latviu dainū sukomponuotā bendrā pratimā, natūraliai vaizduodami dainosē minimus

Vakarē tojē paēiojē aikštējē iēvyko aizsargu iēkilmingas patikrinimas iē priesaika. Priekyje buvo iēsirikiavusios 21 aizsargu pulko vėliavos. Respublikos Prezidentas *K. Ulmanis* pasakē aizsargams ilgā kalbā, padėkodamas už nuveiktus darbus tėvynēs labui. Orkestrai grojo maldas. Šiek tiek nuotaikā gadino audra iē lietūs, bet iēkilniū nesutrukdē. Ir ēia aizsargai parodē didelē iēstvermē, iēstovėdami aikštējē apie pusantros valandos. Priesaika buvo ispūdinga iē graži. Pulku vadai pakartojo vėliavosē iērašytus šūkius iē tuo visu vardu prisiekē. Gen. *Prauls* atliko iēkilmingā pasižadėjimā visu aizsargu vardu. Iē šios vakaro iēkilimēs paliko didelē ispūdi. Aikštē gausiai nuēviesta prožektoriu. Didelēs ovacijōs Respublikos Prezidentui *K. Ulmaniui* iē jam dovanos iēteikimas. Pabaigojē buvo gana ispūdinga iliuminacija; padangēn buvo paleista tūkstanēiai rakētū. Nors sulyti iē suvargē, aizsargai iē aikštēs iēsisiskirstē gerai nusiteikē iē dainuodami.

Čia turiu pabrėžti, kad aizsarguose dalyvauja iē žymieji latviu vyrai.

Anykēēiū šauliū namai, vien iē pirmūjū mūriniū namū, pastatyti 1934 m.

judesius, darbā, poilsi iē kt. Pratimas buvo gana ilgas iē atliktas be pertraukos. Sportininkū pasirodymas pasiėbaigē iēsirikiavimu, kuriuo buvo sudarytas gyvas aizsargu ženklas iē žodžiai „Tėvynēi iē Vadui“.

Vakarē teko dalyvauti priēmimē pas Prezidentā *Ulmanį*, kur buvo priimti visu aizsargu daliniū vadai, apie 700 žmoniū, iē visos užsieniū šauliū delegacijōs.

Iēspūdingiausia diēna buvo sekmdienis, birželio 18 d., kada teko dalyvauti didingame aizsargu parade. Pergalēs aikštē pilna prisirikiavo aizsargu, kuriū buvo apie 40.000 žmoniū. Iē jū vien moterū buvo 8.000. Paradas jū laiku prasidējo 9 val. iē truko ligi 13 val. 30 min. Teko matyti iē gērtis darniomis aizsargu iē aizsargiū grėtomis, jū sportininkais iē sportininkēm, moterimis tautiniais drabužiais. Parade dalyvavo apie 2.000 raiteliū, 3.000 dviratininkū, 300 motociklininkū iē 50 kulkosvaidžiais ginkluotū sunkvežimiū. Aizsargai visi uniformuoti, ginkluoti, geros iēvaizdos, darniomis rikiuotēs grėtomis praūygiavo pro savo prezidentā, palikdami visiems žiūrovams geros rikiuotēs iē drausmēs ispūdi. Diēna pasitaikē graži, saulēta iē karēta, bet aizsargai iē aizsargēs parodē didelē patvarumā iē užsigrūdinimā. Per visā ilgā paradā laikēsi gražiai iē iēstvermingai. Parado pabaigojē praskrido keliolika aizsargu aviacijōs lėktuvū.

Mačiau vieēuju reikalū ministrā *Berzinį*, žemēs ūkio ministrā *Birniekā* iē teisingumo ministrā *Apsitį*, apsirengusius aizsargu uniformomis. Aizsargu pulku vadais yra apskriēiū virēininkai iē net miestū burmistrai, kurie paradē vedē pulkus. Iē to sprendžiu, kad aizsargu organizacija turi visuotiniū pobūdį. Ir aizsargiū darbe dalyvauja aukētos ponios. Štai mačiau, kaip 5 Rygos aizsargiū pulkā vedē vieēuju reikalū ministro žmona p. *Berzinē*.

Birželio 19 d. mums parodē statybos iē 5 metų darbū parodas. Buvome nuvežti iē pajūri, teko aplankyti garsiuosius *Kemerus*.

Keturias diēnas būvant Latvijoē, teko patirti didelē iē nepaprastā vaiēingumā iē dalyvauti daugelyjē priēmimū. Pirmadienio vakarē, aizsargu virēininko gen. *Praulō* su palydovais palydēti, iēvykome namo, iēsiėvėdami gerus ispūdzius apie aizsargus, jū šventē iē vieēnagē Rygojē.

Pr. Ra.

Šauliū Sājunga 20-ēio sukak-

tuviū šventēs proga sveikina:

JODIDIO iē BLOCH AKC. B-Vē

I-os Kauno moterū šauliū rinktinēs vadēi

M. GRISKEVICIENEI

liūdesio valandā, jos mylimai motutei mirus, reiēkia didžiā užuojautā

„Jūratēs“ būrio vadē iē šaulēs

LIETUVOJE

MINISTRŲ PRANEŠIMAI VISUOMENEL. Birželio 18 d. žemės ūkio ministras J. Krikščiūnas pranešė Rokiškyje, o švietimo ministras dr. L. Bistras Telšiuose.

NAUJU ESTIJOS ATSTOVU LIETUVAI paskirtas Pastoras Latikas. Ligšiolinis Estijos nepaprastasis pasiuntinys ir įgaliotasis ministras Varma perkeliamas į Romą.

LĖKTUVO NELAIMĖ. Birželio 17 d. į jūrą nukrito mūsų karo aviacijos lėktuvas. Skridęs gr. Stasys Užkuraitis sužeistas sunkiau, o mok. lak. Kazys Šalskus lengviau.

DR. J. ŠLIŪPAS PASITRAUKĖ IŠ PALANGOS BURMISTRO PAREIGŲ, motyvuodamas pasitraukimą senatve. Dr. J. Šliūpas noris pasilsėti ir baigti rašyti savo atsiminimus bei mokslo veikalus.

PIRMOJI AUDRA per kraštą praėjo birželio 18 d. Daug išversta medžių, telefono stulpų ir kt. Žymesnių nuostolių nepadaryta.

LIETUVIŲ VERSLININKŲ SAJUNGA LIEPOS 9 D. PALANGOJE ORGANIZUOJA VERSLININKŲ KONGRESĄ. Kongreso vyriausiasis šūkis „Lietuva — lietuviams, jūra — Lietuvai“. Kongresui numatoma plati programa. Kongrese da-

lyvaus ir prekybos, amatų mokyklų jaunimas bei Prekybos Instituto Šiauliuose studentija ir visos jaunimo organizacijos. Drauge pažymėtina, kad L. V. S-gos laikraštis *Verslas* šiomis dienomis išleido jubiliejinį 400 Nr.

ATPIGINTI TELEFONO „ŽAIBO“ PASIKALBĖJIMAI. Dabar toks pasikalbėjimas atsieis 5 kartus brangiau už paprastąjį (buvo 10 kartų brangiau).

PANAIKINAMAS MOTORINAS: Ūkio Taryba apsvarstė įstatymo projektą panaikinti motorinui. Dabar projektas Ministrų Taryboje.

LIETUVOS GELEŽINKELIŲ SUKAKTIS. Liepos 6 d. sukanka 20 metų, kaip pradėjo darbą Lietuvos geležinkeliai. Geležinkelininkai tą dieną ruošiasi iškilmingai atšvęsti. Prie Kauno geležinkelio stoties numatomos didelės iškilmės.

KAUNE PASKELBTAS SUSTIPRINTOS VALSTYBĖS APSAUGOS METAS.

Respublikos Prezidentas „Vyriausybės žiniuose“ paskelbė aktą, kuriuo nuo birželio 10 d. Kaune ir apskrityje skelbiamas sustiprintos Valstybės apsaugos metas.

LATVIJOS KULTŪROS FONDO DOVANA K. KORSAKUI - RADŽVILUI. Birželio 13 d. Latvijos Kultūros Fondo Taryba mūsų rašytojui K. Korsakui -

Radžvilui, pasižymėjusiam vertimais iš latvių literatūros, paskyrė latviškų knygų, kurias Kultūros Fondas kaip dovaną įteiks K. Korsakui - Radžvilui. Pažymėtina, kad Latvijos Kultūros Fondas K. Korsaką - Radžvilą apdovanoja jau antrą kartą.

UŽSIENYJE

VĖL NUSKENDO POVANDENINIS LAIVAS. Begedint žuvusiųjų anglų povandeninio laivo „Thetis“ jūrininkų, štai vėl pasaulis sužinojo naują nelaimę: nuskendo prancūzų povandeninis laivas „Phenix“, kuriame buvo 50 žmonių. Nei vienas neišsigelbėjo. Užsienio spauda rašo, ar tai tik nebus tyčių darbas, kad palyginti beveik vienu metu nuskendo trys povandeniniai laivai: JAV „Skwalus“, anglų „Thetis“ ir prancūzų „Phenix“.

TOLIMUOSE RYTUOSE dabar visas dėmesys nukreiptas į Tienciną. Visas pasaulis stebi Tiencino įvykius. Tiencine yra kilę įvairių nesusipratimų tarp tarptautinės koncesijos ir japonų. Japonai, kaip žinome, Tienciną yra blokavę. Šiuo metu susidūrimai dėl japonų priežasčių pagausėjo. Japonai uždraudė į tarpt. koncesiją gabenti maistą. Atsisitajį japonams anglų notą - protestą japonai atmetė.

UŽDRAUSTA ĮVEŽTI Į LENKIJĄ VOKIEČIŲ LAIKRAŠČIUS. Paskelbtame sąraše yra keliolika dienraščių bei savaitraščių.

LATVIŲ RAŠYTOJŲ SUVAŽIAVIME iš Lietuvos dalyvavo rašytojai A. Vaičiulaitis ir K. Inčiūra.

TARTŲ UGNIAGESIAI MINĖJO 75-KIS METUS. Estijos miesto Tartų savanorių ugniagesių draugija birželio 17—19 d. minėjo 75-rius metus. Iškilmėse dalyvavo Lietuvos Ugniagesių Organizacijų Sąjungos pirmininkas G. Feterauskas.

TRANSATLANTINĖ ORO LINIJA KELEIVIAMS VEŽIOTI bus įsteigta birželio m. 28 d. tarp Jungtinių Valstijų ir Portugalijos, o per Portugaliją ji sieks Prancūziją ir Angliją. Transatlantinio pašto tarnyba jau atidaryta nuo gegužės m. 20 dienos.

Isteigtas Lietūkio šaulių būrys

Susirinkimą, kuriame dalyvavo Kauno rinktinės vadas plk. J. Bobelis, Lietūkio direkcija ir gausingi Lietūkio bendradarbiai, pradėjo būrio vadas ats. j. lt. T. Šidiškis.

Lietūkio vyr. dir. P. Dagys būrį pasveikino Lietūkio valdybos ir direkcijos vardu. Pažymėjo, kad susibūrimas šaulių S-gos principų vardan rodo, jog kooperatininkams mūsų bendradarbiams tautos ir valstybės reikalai yra jų gyvybiniai reikalai. Lietūkio būrimasis į atskirą šaulių S-gos dalinį rodo visuotinį pasiryžimą dirbti mūsų brangiai Lietuvai ir rengtis jos laisvę ginti visomis priemonėmis. Baigdamas, palinkėjo Lietūkio šaulių būriui gražios ateities ir garbingų laimėjimų.

Labai gražų žodį tarė plk. Bobelis, pažymėdamas, kad šiandien šauliškas judėjimas randa pritarimo visoje tautoje, visuose jos sluoksniuose, šiandien šauliai stiprėja ir vis plačiau išsipila po visą kraštą. Kariuomenės paskirtis — stoti į kovą tiksliai pačiu pirmuoju momentu, o už jos turi stovėti ginkluota tauta, kurios kiekvienas narys turi būti priešui nenugalima tvirtovė. Ne liūdėti ir ne drebėti dėl neužtikrinto rytojaus turime, bet visi privalome rašyti į šaulius, ruošti ateičiai ir ramiai su pasitikėjimu į ją žiūrėti. Visi vyrai ir visos moterys turi būti šauliais. Tas nevertas tautos sūnaus ar dukters vardo, kas nerodo susirūpinimo jos gražia ateitimi ir neprisideda prie šaulių sąjungos. Baigdamas, plk. Bo-

belis padėkojo Lietūkio vadovybei ir naujam būriui palinkėjo sėkmingo darbo.

Į būrio tarybą išrinkti: pirmininko pavad. — dir. A. Gilvydis, šviet. vad. — J. Punkris, ižd. — ats. mjr. J. Mačelis, sekr. — A. Ustjanas. Kontrolės komisijon — pirm. — ats. j. lt. J. Čirpus ir nariais — ats. j. lt. V. Bagdanavičius ir J. Šniras.

A. V.

SAVANORIAI KŪRĖJAI

GRAŽI MAŽŲJŲ DOVANA SAVANORIŲ KŪRĖJŲ ŠAULIŲ BŪRIUI

Birželio 14 d. Kauno m. prad. mok. 11 Nr. (Senamiestyje) atšventė mokslo metų pabaigtuves. Tos pabaigtuvės ypač buvo išpūdingos, nes drauge paminėtos šios mokyklos gyvavimo 20 metų ir taip pat 20 metų mokyklos vedėjos St. Senkaitės - Eigelienės pedagoginio darbo sukaktys. Į iškilmės apsilankė Savanorių Kūrėjų šaulių būrio atstovai su savo vadu Jonu Narbutu, Kauno miesto pradinė mokyklų inspektorius Ubeika, kun. kapel. Puišys, mokinių tėvai, mokytojai ir daug vaikų.

Iškilmingąjį aktą atidarė mokyklos vedėja Eigelienė. Toliau buvo pagerbti nepriklausomybės kovų dalyviai savanoriai kūrėjai ir jiems sušuktas griausmingas valio.

Baigusiems mokyklą mokiniams išdalyjo pažymėjimus. Po to vienas berniukas ir mergaitė įteikė Savanorių-Kūrėjų šaulių būriui karinį šautuvą su įrašu: „Mes laisvėje gimę laisvę ir ginsime“. Šautuvą įteikdamas būrio vadui Narbutui, berniukas tuos žodžius pakartojo.

Toji auka yra būdinga ir brangi savanoriams, nes mokyklos mokinių daugumas — neturtingų tėvų vaikai, atsisakydami nuo jiems tėvelių duodamų pinigų priešpiečiams ir šiaip aukodami savo santaupas Ginklų Fondui, parodė daug meilės ir prisirišimo savo tėvynei.

Inspektorius Ubeika, tardamas savo žodį, pasidžiaugė, kad vaikai rodo tokią tyrą meilę ir prisirišimą savanoriams, ir ragino juos eiti jų pramintais keliais. Dėkodamas vaikams už brangią dovaną Savanorių Kūrėjų šaulių būrio vadas J. Narbutas pasakė gražią kalbą, primindamas nepriklausomybės kovų laikus. Be to kalbėjo mokyklos kapelionas kun. Puišys.

Šių iškilmių proga mokykloje suruoštoje parodoje galima buvo matyti daug rūpestingai atliktų darbų.

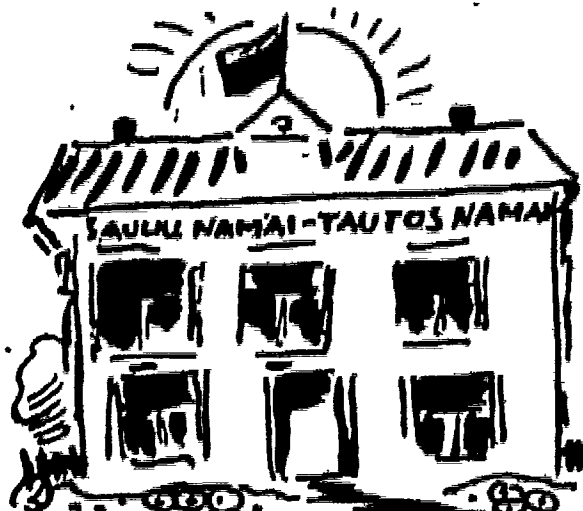
Iškilmių dalyviai gavo išpūdį, jog Kauno m. pradžios mokyklos Nr. 11 vaikai auklėjami gražia tėvynės meile.

J. Butkus

Saulių Sąjungos 20-čio sukaktuvių šventės proga sveikina

AKC. B-VĖ

K A U N O A U D I N I A I

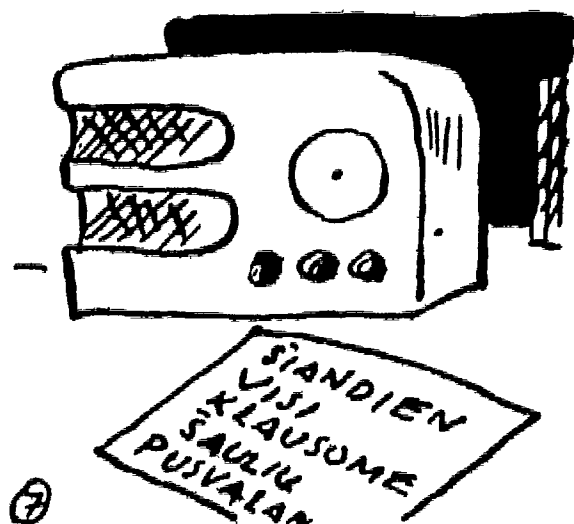
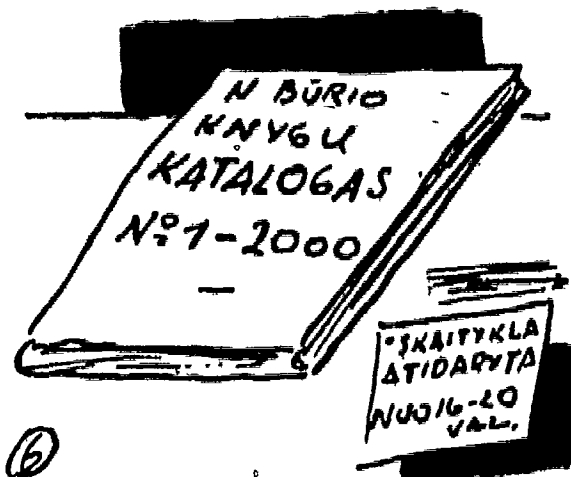
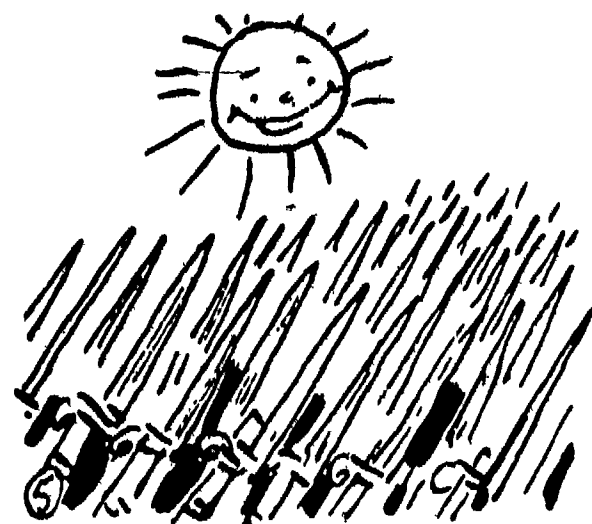

1. Sveikiname mes šiandieną
Brangųjį Kruopotį —
Ak, taip gera, ak, taip miela
Man su juo pabūti!
Jis mūs Sąjungai priklauso
Dvidešimt jau metų —
Sveikinkime, spauskim ranką
Jam jubiliejaui.
Iš širdies mes apdainuokim
Nuveiktą jo darbą —
Atiduokime Kruopučiui
Karišką pagarbą!

2. Oi, stipriai būrys mūs laikos,
Galit būti ramūs —
Puikiai puošia mūsų būrį
Naujas, baltas namas.
Mes per dvidešimt metų
Buvom nemiegaliai,
Užtat turim gražią, erdvią
Savo būrio salę.
Rengiam paskaitas, koncertus,
Artistus pakviečiam —
Patys šviečiamės ir žmones
Išsijuosę šviečiam.

3. Mes per dvidešimt metų
Orkestrą sukūrėm —
Linksmas ir smagus žygiuoti
Mūs šauniam būriui.
Kai užgriežia vario dūdos,
Jaučias tikras menas —
Eiti į toliausią žygį
Nori jaunas, senas.
Puikiai mūs brangus Kruoputis
Barabaną muša —
Švenčiam puikiai nusiteikę
Mes jubiliejaus.

4. Skamba mūs brangaus Kruo-
Bosas linksmas, storas — [pučio
Puikiai jau susigiedojęs
Mūsų būrio choras.
Cit, tiktai išiklausykite:
Vienas malonumas —
Kokie puikūs baritonai,
Tenorių švelnumas!
Jaučias, kad vyrai darbo
Čia nepagailėjo —
Užtat su dainom jie švenčia
Didį jubiliejų.

5. Mes net ir aršiausio priešo
Visiškai nebijom —
Daug per dvidešimt metų
Ginklų išsigijom.
Turim šautuvų, granatų
Kiek tiktai mums reikia —
Galime ramiai gyventi,
Puikiai nusiteikę.
Jeigu priešas pamėgintų
Pulti mūsų kraštą,
Oi, vyručiai, jam užkursim
Pirtį baisiai karštą!

6. Man atrodo, kad mūs būriui
Nebetrūksta nieko,
Turim namą, turim salę,
Turim biblioteką.
Rasit mūsų bibliotekoje
Tūkstančius jūs knygų.
Kur jūs rasit kitą būrį
Mūsų būriui lygų!
Mes sutinkam jubiliejų
Puikiai apsišvietę,
Nebenori mūsų vyrai
Tamsoje pelėti.

7. Turim mes jau išsigiję.
Radiją puikiausią —
Pusvalandžius mūs rimtuosius
Esame išklause.
Kultūringai leidžiam laiką
Mes prie aparato —
O tai eina mūsų būriui
Vien tik į sveikatą.
Į smukles ir į traktierius
Nieks ir nebežiūri —
Kur jūs rasit tokį kitą
Šviesų, šaunų būrį!

8. Puikiai šauda mūsų vyrai
Jubiliejaus metais —
Mes tik galim pasidžiaugti
Puikiais rezultatais.
Oi, laimėjom daug, broleliai,
Mes per darbą kantrų —
Šimtą nuosimčių pataikom
Tik į patį centrą.
Savo didį jubiliejų
Galim švęsti ramūs —
Bus apsaugotas nuo priešo
Mūs taikusis namas!

Radijas

Kasdien, išskyrus šventadienius, 6 val. malda, l., o., žinios, ryt. muz., 12 žinios, muzika, 14,35 žinios, muzika, 20 l., o., žinios, progr. rytd., spaud. apžv., 21,50 žinios, muzika.

VI.25. 7,30 Malda, l., o. 7,35 Žin. 7,45 — 8,15 Ryt. muz. 9 Transl. pamald. iš ev. liut. bažn. 10 — 14 Transliacija pamaldų ir šaulių parado iš Karo Aviacijos aerodromo. 17 Vaikų kamp. 17,30 Lengva muz. 18 Laikraštis ūkininkams. 18,20 Vaidinimas „Partizanai“. (Šaulių S-gos 20-čio sukakties proga). Aut. ir rež. J. Gučius. Vaidina V. T. artistai. 19,15 Ūkininkams 19,30 Jaunuomenei. 19,50 Lietuviška muz. 20 Kariuomenės pusvalandis. Veda plk. Šarauškas. 20,30 P. Babicko (kelionės išpuošimai). 20,45 Saloninė muz. 21,15 Eltos žin., sport. žin. 21,30 — 22,30 Muz. plokštelėmis.

VI. 26. 19,30 Muzika. 20,30 Simfon. koncert. 21,20 Laikraštis „Fizinis auklėjimas“. 21,35 Dainuoja solistas A. So-deika.

VI. 27. 19,30 Muz. plokšt. 19,40 Kvar-tetas. 20,30 Muz.

VI. 28. 19,30 Muzika. 20,15 Transl. iš Saarbrückeno Fr. Leharo kūrybų vakaro. Dirig. autorius. 21 Radijo paštas, 21,15 Simfoninė muz. 21,40 Iš beletristikos.

VI. 29. 7,30 Malda, l., o. 7,35 Žinios. 7,45 — 8,15 Ryt. muz. 10,15 Transl. pamaldų iš Bazilikos. 12 Kl. Jūra: mokykl. Brazilijos liet. jaunimas. 12,15—15,30 Mišrus koncertas. 17 Muzika. 17,45 „Kaimo gegužinė“. 18,45 Laikraštis ūkininkams. 18,35 Lengva muzika — uvertiūros. 19 Dainuoja solistė P. Radzevičiūtė. 19,15 Agr. M. Sidaravičienė: Kaip švęsti Šeimininkų Dieną. 19,30 D. Rūmų mandolinų orkestras. 20 Užsienių polit. apžv. 20,15 Muzika 20,30 Transl. simfon. konc. iš Birštono. 22—22,30 Žin., šokių muz. plokštelėmis.

VI. 30. 19,30 Dainuoja Latvijos Operos solistas Marius Vētra. 20,30 Populiar. melodijos. 21 Apie kultūrą, 21,15 „Dainos“ Draugijos choro koncertas.

VII.1. 21 — 21,30 Transliacija saloninės muzikos iš „Monikos“ kavinės. Vadov. A. Stupelis.

Pastabas: Kauno trumpųjų bangų radijo stotis LYR veikia 32,3 m. banga.

Raštai

Sally Salminen — KATRYNA I TOMAS. Romanas, 1936 m. nukonkuravęs 76 kitus romanus ir laimėjęs pirmąją švedų literatūros premiją. Jau išverstas į 17 kalbų, visur sulaukęs entuziastišką kritikos įvertinimą ir užkariavęs milijonų skaitytojų simpatijas. Paprasta bet didi moters gyvenimo epopėja, reto nuosirdumo knyga! Išidėmėtina, kad šią liter. įžymybę parašė paprasta tarnaitė iš Alandų salų. Vertė M. Mikaliūnas. Knygoje idėtas autorės atvaizdas. Efektingas viršelis. Spaudos Fondo leid. I t. 273 pusl. 3 lt.

Petras Linkevičius — SIBIRO BATALIONAS. Pirmas atskiras lietuvių batalionas Vytauto Didžiojo vardu Sibire. (Iš atsiminimų). „Spaudos Fondo“ leid. 220 pusl. Iliustr. 2,50 lt. Daug svarbių ir idomių faktų iš netolimos praeities, Lietuvos nepriklausomybės ir ginkluotų jėgų organizavimo pradžios. Tas laikotarpis mažai težinomas, ypač jaunajai kartai, todėl ši knyga visiems rekomenduotina perskaityti.

ŪKIO BANKAS

ŽEMĖS BANKAS

LIETUVOS KOMERCIJOS
BANKAS

TARPTAUTINIS BANKAS

AKC. B-VĖ „NERIS“

„M A I S T A S“
AKCINĖ BENDROVĖ

LIETUVOS KREDITO BANKAS

SAULIŲ VALGYKLA

Akc. B-vė
„COTTON“

SERGŲŲ PLYTŲ D-vė

I. ZELCERIS

Akc. B-vė
„TILKA“

Akc. B-vė
„BRITANIA“

SAMUELIS MUŠKATAS

LIETUVOS DEGTUKŲ
Akc. B-vė

Akc. B-vė
„SANITAS“

VOLFO KLICKO
manufaktūros prekyba

Akc. B-vė
„FALKANAS“

Akc. B-vė
„GLUKOZĖ“

„ORFA“
drabužių fabrikas

Akc. B-vė
„SEMLINAS“

D. IDELSONAS
„Ideal“ vilnos

B-vė
S. ZALBERIS

Akc. B-vė
„BATAS“

M. TURINAS

KAUNO ŽYDŲ LIAUDIES
BANKAS

Skardos fabr.
„LUNA“

F-ma
C. KREČMARIS

Saldainių fabrikas
„RŪTA“

J. LĖMANAS
Koklių fabrikas

B-vė
„NEKTARAS“

I. DEMBO IPĖD.

VALSTYBĖS DRAUDIMO
ISTAIGA

KAUNO SAVITARPIO
-KREDITO PREKYBOS
DRAUGIJA

P. VANAGAS
Panevėžys

J. VAICIŪNO
Selterio — limonado dirbt.
Panevėžys

D. VALIULIS
Šiauliai

Akc. B-vė
„GELVAKANAS“

B-vė
„PANEVĖŽIO MUILAS“

B. CIGLERIENĖ

PANEVĖŽIO PIRKLIŲ
KREDITO DRAUGIJA

Restoranas — Viešbutis
„VERSALIS“

Selterio dirbtuvė
„FANTANAS“
Panevėžys

JUTKOVSKIS ir GRINBERGAS
Prekybos kontora

AKC. B-VĖ VALGIS

M. KEPELIUŠNIKAS

B R O B Ė
Kaklaraiščių ir petnešų fabrikas

Akc. B-vė
„GUMELIT“

R. L. ARKUS

Akc. B-vė
„URMAS“

Šiauliai, užsisakydami batus nežinomoj
dirbtuvėj, gali būti apgauti ir todėl
užsisako batus pas žinomą batsiuvį
šaulį JONĄ VAICEKAUSKĄ, kur
galima gauti ir gatavų batų.

Dirbtuvė, Kaunas, Duonelaičio 13a,
Telef. 22045 Nr.

Skutimo kremas yra mano geriausias
d r a u g a s.

Jo dėka aš per 3 minutes esu švariai
nusiskutęs.

Geresnio nėra!

FLORANCE KAUNAS.

Akc. B-vė „Lietuvos Muilas“

be turimo tualetinio ir skalbiamo muilo fabriko Panevėžy, išigijo aliejų ir pokosto fabriką Šan-
čiuose (buv. Veicmano) ir siūlo maloniems vartotojams:

Augalinių, valgomų sėmenų, saulėgrąžų, sezamo ir kokoso aliejus; techniškus aliejus ir pokostą.

FABRIKAS VISUOMET APRŪPINA ĮVAIRIOMIS IŠSPAUDOMIS

„LIETUVOS MUILAS“ Kaunas-Šančiai, Juozapavičiaus prosp. 84. Tel. 41792.

klišės

**tik
cinkografijos**

VAIZDAI

Kaunas, Kęstučio g-vė 46.
Telefonai: 25678 ir 25040.

Sav. JUOZAS KAPOČIUS.
Telef.: butas 23065.

Gamina visų rūšių klišės. Specialus
įrengimas spalvotoms klišėms gaminti

ŪKININKŲ DĖMESIUI. Amerikos Lietuvių Akcinė Bendrovė

K A U N E, K E Š T U Č I O G. 44a,
norėdama palengvinti įsigyti Fordson traktorių, teikia ūkinin-
kams didelių lengvatų, būtent:

1. Perkant traktorių, įmokamas vienas trečdalis visos traktoriaus kainos.
2. Likusi suma išmokama per tris rudens sezonus. Procentai neimami.
3. GARANTIJA: Kredituojamai sumai pirkėjas išduoda vekselius su tvir-
tais žirais ir įkeičiamas traktorius.
4. Bendrovė nemokamai siunčia į vietą prityrusį savo mechaniką, kuris
traktorininką visapusiškai supažindina su traktoriaus mechanizmu, prie-
žiūra ir jo valdymu.

M A I T I N A, S T I P R I N A I R G A I V I N A

Pienocentro VAISIŲ SULTYS

Gaunamos visose maisto produktų krautuvėse ir Pienocentre.

MANUFAKTŪROS, GINKLŲ IR GALANTERIJOS
didžiausią pasirinkimą visuomet rasite

Petro Šuto

P R E K Y B O S E Š I A U L I U O S E

MANUFAKTŪROS PREKYBA:

Vilniaus g-vė Nr. 197. Telef. 737.

GINKLŲ IR GALANTERIJOS —

Tilžės g-vė Nr. 168. Telef. 370, buto 503.

Radviliškis, Vasario 16 d. g-vė 7 Nr. telef. 64.

Užsakymai atliekami greit ir sąžiningai.

Manufaktūros ir galanterijos prekės.

I-moji Kauno lietuvių vaisvan-
denių dirbtuvė

„Šaltinis“

dirba įvairius aukščiausios rūšies
vaisvandenių. Pareikalavus, pristato
dirbtuvės lėšomis ir į įvairius pasi-
linksminimus, gegužines ir t. t.

„Gubernija“ alaus urmo sandėlis.

Kaunas-Šančiai, Pupų g-vė 3.

Telefonas 4-18-11.

T i k r i e j i W E C K
konservavimo aparatai
ir indai (stiklinės) tik pas
vienintelę atstovą Lietuvai
FIRMA

TRINKOVSKIS IR ARRIS
Kaunas, Laisvės al. 21. Telef. 26016.

A k c. B - v ė „ F O R T U N A “

Kaunas, Viliampolė, Kėdainių g. 24a
tel. 26982.

G a m i n a: vilnones medžiagas, va-
talina ir užuolaidas.

A/B „PREKYBA“

K A U N A S, Laisvės al. 48.

Tel. 2 21 91, 2 37 35, 2 69 40, 2 10 19

IMPORTUOJA: silkes, vaisius, fa-
nerą, anglis.

EKSPORTUOJA: vaisius, grūdus,
linus, žaliavas.

Telegr. adr. — PREKYBA, Kaunas.

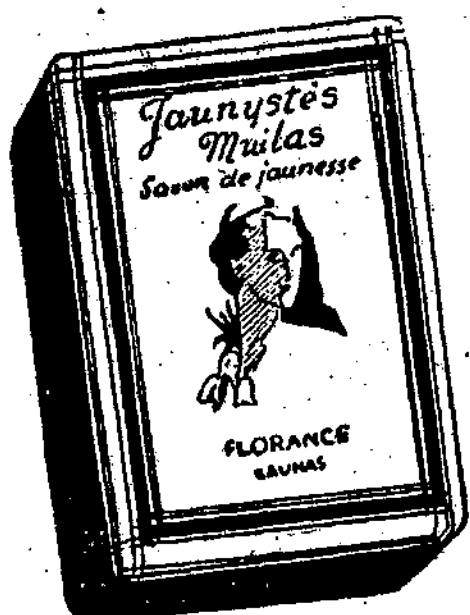
Vienintelė lietuviška gintaro prekyba
Didžiausias pasirinkimas įvairių
gintaro dirbinių. Gėlės, bukietai
ir vainikai.

B. C I G L E R I E N Ė
Kaunas, Laisvės al. 25. Telef. 25105.

IDOMI NAUJIENA SIUVĖJAMS.

Veikia siuvėjams trijų mėnesių mote-
riškų ir vyriškų drabužių kirpimo ir siu-
vimo kursai. Kursuose dėsto specialis-
tai, -ės pagal naujausias pasaulines ma-
das ir išradimus. Į naują laidą priimami
klausytojai, -jos 1939 m. rugpjūčio 1 die-
ną. Išspausdintas vyriškų drabužių kirpi-
mo ir siuvimo vadovas su 400 brėžinių.
Kaina 12 lt, išperkamu mokesčiu 13 lt.
Baigiamas spausdinti moteriškų drabu-
žių kirpimo vadovas su 330 brėžinių.
Kaina 12 lt, išperkamu mokesčiu 13 lt.
Kreiptis: Kaune, Mickevičiaus 26, telef.
22095. J. BERNOTAS.

LIEPOS 1 D. BAIGIASI PUSMETINIŲ TRIMITO SKAITYTOJŲ PRENUMERATA. NELIKIME
ANTRAM PUSMEČIUI BE SAVOJO LAIKRAŠČIO. NIEKO NELAUKDAMI, TRIMITO PRENU-
MERATĄ PRATĖSKIME.

Jaunas, kaip pavasaris —
jos veidas, švelni, kaip
gėlė — jos veido oda
kasdien vartojant

JAUNYSTĖS MUILA,
MĖGSTAMIAUSIĄ LIETUVAIČIŲ MUILA.
Florance, Kaunas.

Šaulių Valgykla

KAUNAS, Laisvės al. 20 (II aukštas).

Pasiruošusi laukia šaulių ap-
lankant valgyklą, kurioje duo-
dami sveiki ir skanūs valgiai,
pusryčiai, pietūs ir vakarienės.

Vynas, alus ir kiti įvairūs gėrimai.

Mandagus patarnavimas.

Kainos žemos. Prašome išitikinti.

GROŽIO GĖLYNAS

It žydįs gėlynas yra moters veido
grožis. O kaip atrodo tasai gėlynas,
jo neprižiūrint? Piktžolė išiveržia,
žiedai nuvyta. Išivaizduokit tik, kaip
atrodys Jūsų veidas, juo nesirūpinant.

Negailėkite todėl pastangų savo vei-
dui prižiūrėti. Veido priežiūra yra ne
kas kitas, kaip: užlaikyti švariai
minkštą ir purinę odą.

A. Mogilevskio ir sūnaus

perriebintas

BORO-TIMOLO MUILAS

turi visas švelnias ir tobulas savybes
ir kasdien didėjęs šio muilo vartoji-
mas yra patikimiausias jo gerumo
įrodymas.

— 3-čios geležinkelių dirbtuvių kuo-
pos šaulio Juozo Katino pamesta šaulio
ženklą Nr. 12721 radus, pasiūsti XXII Ge-
ležinkelių šaulių rinktinės štabui, Kau-
nās, geležink. stotis.

PAPIROSAI

Stiklo fabr. „Aleksotas“

Sav. S. LIGUMAS
Kaunas - Aleksotas, Veiverių pl., Geležin-
kelių st. „Maistas“. Tel. 22157, 21973, 26738.
Gamina įvairių rūšių butelius ir na-
minius indus iš balto, pusbalčio ir
tamsaus stiklo.

Br. TILMANSAI ir Ko. Akc. B-vė

Fabrikas gamina aukščiausios rūšies emaliuotus ir ali-
mininius indus, įvairius sraigtus, varžtus, veržeklius, rip-
keles, kniedes, vielą, vinis, spyruokles baldams ir noragus.

Tel. Nr. 25504.

Ein. sąskaitos: Lietuvos banke Nr. 53,
Lietuvos Komercijos Banke Nr. 131.

SINGER

SIUVAMOSIOS MASINOS
senai žinomos savo kokybe.
Patogios išsimokėjimo sąlygos.

SINGER SEWING MACHINE COMPANY

CENTRALINIS ŽYDŲ BANKAS

KOOPERACIJAI REMTI LIETUVOJE

K A U N A S — Š I A U L I A I — P A N E V Ė Ž Y S — K Y B A R T A I

Atlieka visas bankines operacijas.

P E R K A I R P A R D U O D A V E R T Y B Ė S P O P I E R I U S.

MRM

KIRPYKLA

Tel. 20656,
27140

Kaunas,
Laisvės al. 29a

Ilgalaikis plaukų
susukimas - garbana-
vimas

Plaukų dažymas, kirpimas,
sušukavimas ir t. t.

DARBAI ATLIEKAMI
K U O G E R I A U S I A I

A K C.
„KUČINSKIS“

PLUNGĖJE.

B - V Ė
PABEDINSKAI“

PLUNGĖJE.

LINŲ IR MEDVILNĖS AUDYKLA, LINŲ VERPYKLA.

Gamina įvairių rūšių nebaltintas, baltintas ir dažytas
LININES IR MEDVILNINES MEDŽIAGAS. Reikalaukite
visose krautuvėse. Kreipkite dėmesį į mūsų plombas su
fabriko ženklu.

KARO INVALIDAMS ŠELPTI KOMITETO ĮMONĖS

Kaunas, Duonelaičio g. 37 Nr. Tel. 20600.

Ortopedinė d-vė: protezai, plėkštelės ir kit. Graverių
d-vė: įvairūs ženklai, antspaudai, stampai, monogramos,
uniforminės sagos. Siuvyklos: uniforminiai ir civiliniai
drabužiai.

Darbas geras, nebrangus.

Krautuvė: Laisvės alėja 18 Nr. Tel. 20616.

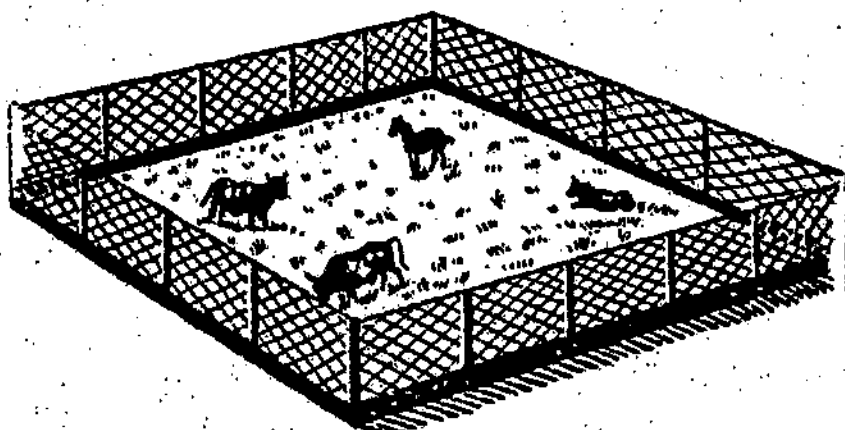
Įvairūs ženklai, kepurės, vėliavos, diržai, spalvotos me-
džiagos, galionai, sutažas, antpečiai ir kt.

MIESTO VILAI, UKININKO SO-
DYBAI, SODUI, DARŽUI, VISTI-
DEI IR VISOKIEMS TIKSLAMS

Cinkuoti vieliniai rezginiai

yra geriausia medžiaga aptvėri-
mams. Jie PIGUS, PATVARUS
ir GRAŽUS. Kainos žymiai suma-
žintos ir visiems prieinamos.

Reikalaukite visose geležies prekybos įmonėse ir kooperatyvuose arba kreipki-
tės tiesiog į fabriką. Akc. B-vė „LIVIELA“, Kaunas, Jonavos g. 88. Tel. 24514.

Važiuodami į užsienį
valiutos galite gauti pirkti

ŪKIO BANKE

darbo valandos 8—13. 5.

Akc. B-vė „LIMA“

TEKSTILĖS FABRIKAS, įrengtas pa-
gal naujausius technikos laimėjimus.
Gamina vilnones ir pusvilnones me-
džiagas moterims ir vyrams, prityru-
siems specialistams prižiūrint. Reika-
laukite visose manufaktūros krautu-
vėse.

Fabriko sandėlis: Kaunas,
Daukšos g. 16 Nr. Tel. 22194.

Alaus daryklų, salyklų fabriklų ir vais-
vandenių dirbtuvių

„I. B. VOLFAS-ENGELMANAS“

Akc. B-Vė,

Kaunas, telef. 20051, 22449.

Telegr. adresas: Volfengelman.

Stalo alus, Pilzeno alus, Lietu-
viškas porteris. Vaisvandeniai.

Sveikame kūne — stipri dvasia, svei-
ką kūną turėsite kasdieną vartodami
geriausią pasauly kakao

Van Houten

Akc. B-VėS

„Tilka“

KAKAO MAISTINGIAUSIAS.

SALDANIAI IR ŠO-
KOLADAS GERIAUSI

JUOZAS ŠVARCAS

Kaunas, Ožėškienės g. 6, tel. 26755

Atstovybės Lietuvoje: motociklų fir-
mos „INDIAN“, „Silves Arrow“, „Peu-
geot“. Padangų ir kamerų firmos
„Michelin“.

X-os rinkt. Parokiškio šaulių būrio daikti-
nės loterijos laimėjimų ir neatsiimtų fantų

L E N T E L Ė.

Bilietai nr. nr. 17 19 25 28 29 50 63 73
75 79 83 85 88 97 114 125 130 165 167 169
172 175 176 177 178 204 245 253 261 301
303 304 306 308 321 330 339 345 363 364
381 392 410 413 502 525 572 587 601 602
603 611 615 617 618 664 722 783 800 825
827 867 869 874 957 983 1003 1021 1052
1053 1083 1085 1089 1090 1099 1100 1102
1113 1118 1124 1138 1153 1220 1233 1244
1264 1269 1271 1278 1346 1347 1362 1369
1377 1385 1388 1391 1404 1410 1412 1413
1415 1433 1495 1496 1497 1512 ir 1518.

Laimėjimai (fantai), neatsiimti per vie-
ną mėnesį nuo paskelbimo, bus laikomi
paaukoti būriui.

Būrio vadas

KAM SVARBU ILIUSTRACIJŲ KOKYBĖ
TAS KLIŠĖS GAMINA TIK CINKOCRAFIJOJ „VAGA“
KAUNAS, MICKEVIČIAUS G. NR. 19
TEL. 24604

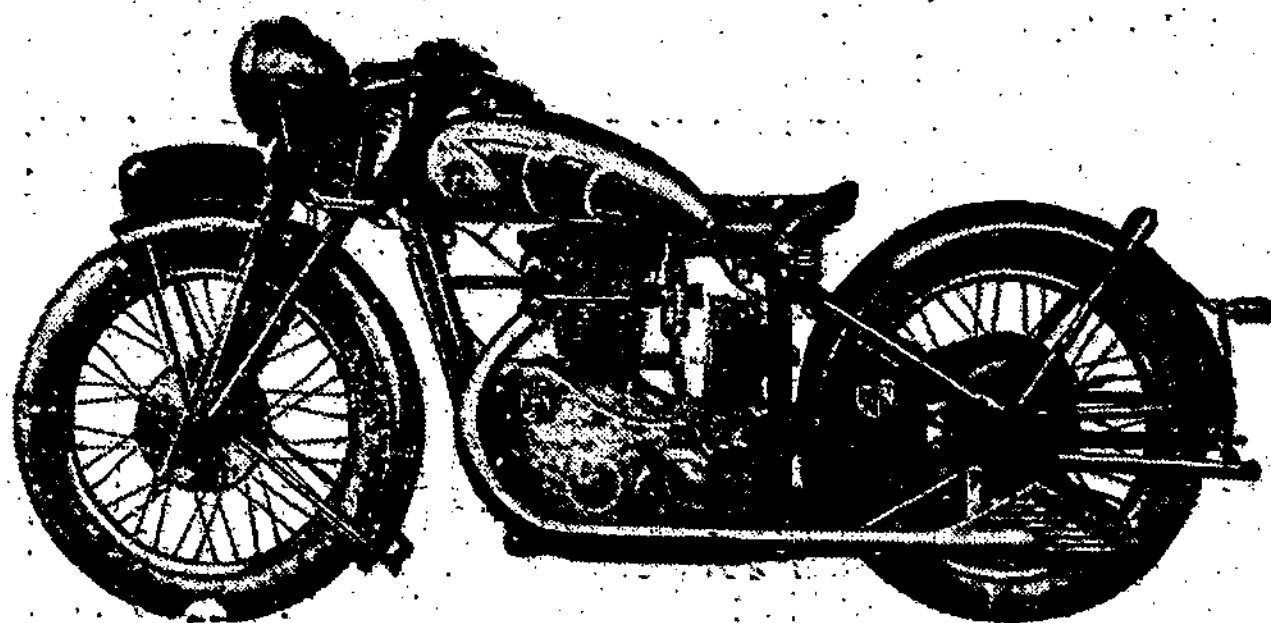
XV Valstybės Loterija

21.000 laimėjimų ir dvi premijos. Iš viso

1.795.500 litų

II-os klasės lošimas bus liepos 6 ir 7 d. d.

BILJETUS parduoda: Valstybės Loterijos administracija, Mickevičiaus g-vė 5 nr.,
Vyr. Agentūra Laisvės al. 54 nr., pašto
įstaigos ir agentai.

F. N.

Motociklų ir jų dalių atstovybė Lietuvoje
I. IPPAS, Kaunas - Vilijampolė, Raudondvario g. 11, tel. 20969.
Prie atstovybės veikia dirbtuvė.

VISUS SPAUDOS
DARBUS

GREIT, ŠVARIAI IR PIGIAI ATLIEKA

V. ATKOČIŪNO

SPAUSTUVĖ

KAUNAS, LAISVĖS AL. 25

TELEFONAS

2-35-45

SAŽININGAS PATARNAVIMAS

VERPALU FABRIKAS

AKC. B-VĖ

„VERPALITAS“

Kaunas, Vilijampolė, Tilžės
g-vė 27 Nr. Telef. 2-3-6-5-6.

ELEGANTIŠKOS,

MODERNIOS IR STIPRIOS

KOJINĖS TIK

SU ŠIUO ŽENKLU

V. Atkočiūno spaustuvė Kaune, Laisvės al. 25. Telef. 23545.

88 756 25